

22

Magyar

PAPI EGYSÉG

Wesepied van Straator
-

PATER WERENFRIEDNEK

a krisztusi szeretet előharcosának
az „Ostpriesterhilfe” gondos Atyjának
a magyarok őszinte barátjának
50. születésnapjára
1963. január 17.

MAGYAR PAPI EGYSÉG

a külföldi magyar katolikus papság lapja

1962 Karácsonyán

22. sz.

TARTALOM

LELKI ÉLET

Kőmives János: A jászol előtt	3
Adriányi Gábor: Gondolatok az engedelmességről	7
Lakos Endre: Szent Szilveszter éjjelén	11

RÓMA SZAVA

A II. vatikáni zsinat első ülészsaka	17
Szemelvények a Szentatya zsinati beszédeiből	21
Varga László SJ: Isten válaszolt	26
Cser Palkovits István SJ: Új votivmisék papi és szerzetesi hivatásokért	28

JÓPÁSZTORI SZELLEM

Török Jenő SP: Apostoli szellemű lelkipásztorkodás	33
Gánóczy Sándor: Korszerű igehirdetés	46
Nyisztor Zoltán: Pásztor és nyáj	59

PAPI ARCÉL

Varga László SJ: Magyar köszöntő Páter Van Straatennak	66
Csertő Sándor: Tomek Vince rendfőnök 70 éves	71

HAZAI HIREK

Hazai helyzet	74
Erdélyi helyzet	76
Papi jubileumok	76

HALOTTAINK	79
Oslay Oswald OFM	80
Stojanovits Emil	81
PAPI TALÁLKOZÓ	
Magyar papok a menekültek római zarándoklatán	83
A németországi magyar lelkészek 1962 évi őszi konferenciája	86
NÉHÁNY VISSZHANG	16, 65
Gánóczy Sándor: Nyílt levél a Magyar Papi Egységhez	90
HIREK	82, 92

MAGYAR PAPI EGYSÉG (Einheit Ungarischer Priester) Klerusblatt der ungarischen Priester im Ausland, erscheint viermal im Jahr. - Mit Druckerlaubnis des Erzbischöflichen Ordinariates, Wien. - Eigentümer, Herausgeber und Verleger: Ladislaus Marosi, Spittal/Drau, Kapellengasse 15. - Im Selbstverlag als Manuskript vervielfältigt bei Österreichisches Seelsorge-Institut Pastorale Ungarnhilfe, Wien I. Stephansplatz 3/III. Für den Inhalt verantwortlich: Ladislaus Marosi.

A JÁSZOL ELŐTT

Gyermekek

Ahogy jászolod előtt térdelek és vergődöm a fennkölt pátosz és a pásztori egyszerűség között, cserbenhagynak fogalmaim és szókincsem talmi lom. Sok élményem követelt és kapott már formát, de ezek az élmények mind a természet talaján nőttek és természetes, hogy ki tudom fejezni azokat. A jászol előtt azonban elnémulok, s a pásztorok tágranyílt szemeivel csodálkozom.

Ugyan lenne-e fogalma Plátónak vagy szóhoz jutna-e Arisztotelesz, ha itt térdelne velem az istálló almán egy jászol előtt, amelynél különbet farag akármelyik székelly hegyipásztor? S egészen szokatlanul a jászolban egy gyermek alszik. Egy kised. Apró pihegését elnyeli a pólyagöngyöleg. Kicsi kacsoít füle mellett tartja, mert egészséges. Édesanyja áldott türellemmel kergeti el a legyeket, mert ott délen sok van. Ha éhes, nem beszél, mert csecsemő, hanem felsír, s édesanyja megérti és boldog izgalommal becézve reagál rá, mint minden anya.

Nem csodagyerek. A mai nagy menekülések korában az sem különös, hogy istállóban született. Hány magyar gyermek született istállóban, kocsi-echo alatt vagy éppen erdőszélen 1945 tavaszán? Ez a kised nem bírja el a mítoszt, ami széppé hazudja rajta azt, ami nagyon fájdalmas és mélyen emberi. Emberi a siető lélegzése, szívdobogása, békítő mosolya, sőt lefutó könnyei is ugyanúgy a víz, só, fehérje, glikoze és encim különös vegyülete, mint a dús gyermekkönyvek, vagy mint amelyeket én rejtegetek restellve, ha arcomon lefutnak. Megindítóan emberi a gügyögő hangja, a türelmetlen éhsége, és rózsaszírom bőrének a felborsódzása a hajnali hűvösségben.

Született

„Puer natus est nobis”, gyermek született nekünk! De a korális dallamaiban csak a tisztalelkű utókor újjong. Ez a „puer” a túlsúfolt Betlehemben még akkora esemény sem volt, mint amekkorát a kasznárné újszülöttjén csapnak a fontoskodó szomszédasszonyok Cseraljaspusztán. Éj volt. Aludt mindenki és minden, amikor megszületett. Még biztos jöttének híre is ott szunnyadt a próféták könyveiben és a szibillák tekerceiben.

„Sajátjába jött...”

Éspedig titkon, egyszerűen, észrevétlenül. Ahogy János evangéliumá-

ba kezdek, az Írás szavai a Credo parazsát teszik a nyelvemre, s most érkezem csak igazán Betlehembe:

„Kezdetben volt az Ige és az Ige Istennél volt és Isten volt az Ige”.

- Ez az örök Ige - Te vagy Betlehemi Kisdéd!

- Aki egylényegű az Atyával, aki mindeneket teremtett, - Te vagy Betlehemi Kisdéd!

- Aki érettünk emberekért s a mi üdvösségünkért leszálltál a mennyből - Te vagy Betlehemi Kisdéd!

- Aki a Szentlélek által Szűz Máriától testet öltött, emberré lett - Te vagy Betlehemi Kisdéd!

- Aki a kereszten kúnhalált szenvedett, de halottaiból önerejéből dicsőségesen feltámadt, - Te vagy Betlehemi Kisdéd!

- Aki az Atya jobbán ülsz és majdan még egyszer eljössz dicsőségben, hogy ítéletet mondj felettünk, emberek felett, akik büszke kultúránk romjain rémületbe fagyva várjuk majd örvendetes vagy kétségbeejtő időtlenségbe utaló szavaidat: Jöjjetek...! Távozzatok...! - ez is Te vagy Betlehemi Kisdéd!

„Miért fekszel jászolban, Ég Királya?”

Az ég és a föld erőinek a megbomlott morájából, a csillagok és naprendszerek hullásából, kárhozott lelkek kétségbeesett zuhanásából visszafutok Hozzád Betlehembe és kérdelem, szinte számonkérve: Miért vagy itt? Hiszen Te Isten vagy és végtelenül pontos terveidben a kaland ismeretlen? Nem találok más feleletet, mint a komor, jordáni himnikódét: „Hogy elvegyed a világ bűneit!” Ezt a förtelmes terhet, amit mi összegyűlölünk, -káromkodunk, -trágárkodunk, -élvezünk a lét minden percében; ezt a sátáni terhet, ami nem egyéb, mint a pokol gravitációja; ezt a szégyenletes hulladékot, amit mi emberek botor kezekkel leszekercézünk a teremtésből; és amitől isteni lényeged lényeg szerint irtózik és amit gyűlölve megvet...

Elveszed a világ bűneit!

Ehhez a szent Isten nem nyúlhat!

Ezért kellett Neked az emberi kéz, ez a bájos kacsó, ami azonban az incarnatio titka által már a mindenható Istenség birtokosa: így elbírja, lebírja, összetöri, szétzúzza, felégeti ezt a szennyet, - míg maga tiszta, ragyogó, szeplőtelen marad.

„Mindenható kacsók”

Az embert Isten teremtette, és Istennek emberi kéz kellett, hogy bukásából felemelje. Ezek a kacsók imára kulcsolódnak majd és gör-

csős szorításukban a mi kétségbeesésünk jajveszékeli; aki a mi valóságos emberi könnyeinket sírja értünk, - az maga valóságos Isten.

Isten.
Ez a Gyermek nem marad Betlehemben. Egyszer szenved majd olyan embertelenül, ahogyan szenvedni csak Isten képes, ugyancsak helyettünk és értünk. A konnersreuthi stigmatizált leány vérző sebein elrémülünk, pedig azok a keresztben kinszenvedő Istenember sebeinek csak gyenge kópiái, amelyekkel elvette a világ bűneit!

Miért a kereszt?

Milyen veszedelmes lehet a hitetlenség, milyen balgaság a bűn, milyen iszonyatos a pokol, milyen csodálatos a mennyország, ha maga az Alkotójuk a jászolt és a keresztet vállalta; ha az Örökkévaló egy istálló és bitófa botránnyától sem riadt vissza érdekünkben? És milyen méltóságos megbecsüléssel közeledik felénk? Mennyire emberi marad még tanításában is, amikor karizmái megritkulnak és józan eszünk ítéletére, akaratunk tetszésére bízza, hogy elfogadjuk vagy elvetjük-e azt, - hogy még a szabadságjogok vakbuzgó harcosának se legyen mentsége!

Felelősség

Valóban azt kell gondolnom, hogy nincs mentsége, aki csak halvány hírért is vette annak, amit mi evangéliumnak nevezünk, aki egyetlen hangszót hallott, egyetlen templomot látott, egyetlen pappal találkozott!

Eljöhet az idő, amikor kétségbeesésünkben széttépnénk egy papot, - akár aposztatát is - a föloldozás szavaiért. Eljuthatunk oda, hogy a világ minden mulandó pompáját elátkozzunk a remény egyetlen szikrájáért; amikor gyönyörtel ostorozunk, keresztre feszítettünk, kőpadra vonatunk magunkat egy életen át, ha mégegyszer a koporsón innen lehetnénk; amikor a kárhozottak átkozódva káromkodó tömegéből kiszóltana valaki: menj vissza egy félóra szeretni a Betlehemi Kisdedet, vagy egy fél évszázadra szenvedni, - hogy futnánk vissza a földre, ahol a szenvedés elől mindig futottunk!

Lásd, Kisded, már a pokolban járok, de csak azért, hogy megértsem a jászolodat és a keresztedet, amig jószágod és irgalmad időt enged nekem!

Elém jössz

Szeretsz engem és azért még élek. Megtalál az oldó kéz, hacsak el nem taszítom; elém magasodik az oltár, hacsak el nem fordulok; az örökélet ígét anyanyelvemen hallom, ha fületem be nem fogom, mert magyaroknak immár magyarul hirdettetik az evangélium az egész földkerekségen.

És mindez azért, hogy mentségünk ne legyen a balga bűnben, a makacs hitetlenségben, vagy a kárhozatos közönyben. A nagyobbik utat mindig Te teszed felénk s nekünk csak annyit hagysz, hogy utadból ki ne térjünk.

Kis Jézus,

karácsonykor nagyon könnyű szeretni Téged és azért sietek veled. A bölcsek messziről jöttek imádni Téged, én sokkal messzebbre vislek, hogy imádtassalak szétkergetett, hazátlan enyéimmal, akik lassan veszendő bárányként bégetni is elfelejtenek, pedig ezer évig lelkünk felfájó népdalai is édestestvérei voltak a korálisnak és nem csak kaszapengésükben, hanem iszonyatos harcaikban is ott zengett a neved, Jézus. Veszni indultak, de ne hagyd elveszni őket! Áldd meg szokot a kis csoportokat, amelyek szóltanul ott sereglenek az év minden vasárnapján egy-egy templom körül, amelyben csak Te és én vagyunk otthoni. Rajtunk kívül minden idegen. Sokkal inkább áldd meg a csalódottakat, a hajótörötteket, a közönyöseket, akiknek a lelke mozdulatlan lép, sívó homok, repedezett szikes talajkéreg. Ha elvesznek, biztos, hogy nem a Te, s bizonyos hogy nem csak az én hibám, hanem az övék is. De ítéleted még messze; jászolod és kereszted viszont itt van. Add meg nekik az első indítást karácsonykor: a veszendő bárány panaszos hangját, s Te tudod, ez elég, hogy elindítsa a felelősség üdvös lavináját.

Kis Jézus, Te végtelenül szeretsz engem és akiket rám bízál. Ezt olvasom ki jászolodból és keresztedből. Csak végtelen szeretettel tudom megmagyarázni, hogy ennyire kiszolgáltattad Magadat remegő kezemnek az oltáron, hogy megváltó igéidet botladozó nyelvemre titted, üdvös gondolataidat gyarló agysejtjeimbe ágyaztad, zélusodat vérem fáradt ritmusára bízta. - Amikor százkilométeres utazás után, kicsit szédülve miséhez öltözöm, - mélyet lélegzem, hogy gyarlóságom szájalmas legjavát nyújthassam az oltárnál, a szószéken és a viola-stóla fórumán.

Kis Jézus, szenteste add ránk mindenható kacsóiddal végtelen szereteted áldását. Ámen.

Kőrnives János

GONDOLATOK AZ ENGEDELMESSÉGRŐL

Egyik legnagyobb lelki élményem volt, amikor Avilai Szent Teréz munkáit elolvashattam. Különösen az engedelmesség erényéről írt fejtegetései gondolkoztattak el, főleg az a mondása, hogy a lelki életben az engedelmség gyakorlásával rövid idő alatt sokkal nagyobb tökéletességet lehet elérni, mint hosszú évek aszkézisével.

Az engedelmesség erénye azóta is elgondolkoztatott és úgy látom, nemcsak odahaza, a rejtékben élő vagy egyházmegyékben dolgozó papság számára maradt sokszor tisztázatlan fogalom, de az az emigrációban élő oltártestvérek számára is. Ugyan ki próbálta meg tisztázni a maga számára az engedelmséget a jelen körülmények között, amikor a „promittis-ne ob-
oedientiam mihi et successoribus meis” annyi és annyi változáson ment keresztül?

Pedig odahaza a régi szokásos kereteken túl ma minden papnak, kispapnak tisztázni kell a kérdést lelkiismeretében, hiszen az előljárók, püspökök, sőt a püspöki kar a szent engedelmség nevében szólítja fel a papságot pl. a békemozgalom támogatására. És ez az utasítás sokszor nemcsupán alaki.

Azok számára pedig, akik egyházi „kereten” kívül kerültek, különösen probléma. Kik a püspökeik? Előljárók? Kinek tartoznak engedelmséggel? A megnövekedett személyi és erkölcsi felelősség sokszor emberfeletti erővel nyomja a pap vállát, aki saját maga püspöke és előljárója egy személyben és őszintén szólva végső soron nem a házkutatások, kihallgatások izgalma, a rejtett papi élet és a nehéz, megalázó munka indított engem szökre, hanem a saját magam iránt érzett felelősség. Ez az élet bizonyosan nem papi életeszemény, hanem egyedül az Isten megengedő akarata. Kényszerhelyzetben megadja ugyan Isten a szükséges kegyelmet (in necessariis non deest), de önként semmiképp sem vállalható életforma, amely ebben az esetben föltétlen a papi lelkiség rovására megy (in superfluis non abundat). Ebben állt a francia munkáspapi mozgalom hibája is.

De az engedelmséggel kapcsolatban az emigrációban élő papság számára is új kérdések merülnek fel. A menekült magyar papok egy része magyar lelkipásztorkodásban dolgozik és végelemzésben nincs mindenben alávetve olyan felettes hatóságnak, mint amilyen rendes körülmények között a püspöki hatalom. Ez nemcsak a személyi felelősség tetemes megnövekedését jelenti, hanem egyúttal a szenteléskor elhangzott ígéret alakulását is. A továbbiakban szeretnék az engedelmség lényegére tapintani és a megváltozott életkörülményeinkre alkalmazni.

Tudjuk jól, hogy a Szent háromságban az egy és oszthatatlan Iste-

ni lényeket három Személy birtokolja, akik olyan egységben és harmóniában vannak az Atya léte, a Fiú születése és a Lélek származása ellenére, hogy Szent János egy szóval fejezi ki: „Isten a szeretet” (1 Jn. 4, 16). Az Atya szükségképpen ismeri és akarja a Fiút, az Atya és a Fiú szükségképpen ismeri és akarja a Lelket, sőt szükségszerűen egymásban vannak (Jn. 14, 10). De ez a szükségszerűség oly csodálatos, hogy mindegyik Személy önálló személyiség marad: megmarad a személyek közötti különállóság, mondhatni tisztelet és szeretet. A titokzatos származások ellenére mindegyik Személy önállósága öröktől fogva fennáll, megmarad és bár az Atya akarata a Fiú számára parancs volt (Jn. 16, 15), mégis a Fiú önként vállalta a megtestesülést, hogy megváltsa a világot. A Szentháromságban tehát, habár sensu proprio engedelmességről nem beszélhetünk, hiszen az olyan erkölcsi erény, melynek birtokában lemondunk saját akaratunkról, más, végső sorban Isten kedvéért (Summa Theologica 2 II-qu. 104. art. 3), - mégis átvitt értelemben, mint a szeretet kiteljesedése megtalálható nyomokban a Szentháromságban is.

A megtestesülés misztériumában azonban már valóságos értelemben is engedelmességről beszélünk Szt. Pál sokszor idézett passzusa alapján: „Ő isteni mivoltában nem tartotta Istennel való egyenlőségét olyan dolognak, amihez föltétlenül ragaszkodjék, hanem szolgálai alakot fölvéve kitrésztette önmagát... megalázta magát és engedelmes lett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig” (Fil. 2, 6-8.). Természetesen az Istenember, a megtestesült Ige engedelmességéről van itt szó. Ennek az engedelmességnek az alapmotívuma nem volt más, mint a szeretet, mint ahogy ez volt az indítók az Atya missziójának is: „Isten szeretete abban nyilvánult meg, hogy egyszülött Fiát küldte a világra, hogy általa éljünk” (1Jn. 4, 9). „Nem azért jöttem, hogy elítéljem a világot, hanem hogy megmentsem a világot” (Jn. 12, 47). „Azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen” (Jn. 10, 10). Isteni természete szerint Krisztus nincs az Atyának alárendelve, de emberi természete szerint igen. Ez minden ember természetével közös nála, Mert az ember természetéből kifolyólag mind az Isten jóságából való részesedés, mind az Isten terveinek elfogadása miatt, hasonlóképpen az engedelmesség gyakorlása, - azaz Isten parancsainak szabad akarati aktussal történő végrehajtása által - erre az alárendeltségre kötelezve van (Summa Th. III. Qu. XX. Art. 1.). A második isteni Személy megtestesülése tehát necessitate medií nem volt szükséges, de a cél jobb és alkalmasabb elérése miatt szükség volt rá. Ennek alapvető oka, mint láttuk, a szeretetben rejlik, amint Szt. Ágoston is mondja: „Quae maior causa est adventus Domini, nisi ut ostenderet Deus dilectionem suam in nobis?” (De cat. rudibus. PL. 40. 314).

Amit Krisztus egész életében megvalósulni látunk: az Atya akaratának maradéktalan elfogadását és beteljesítését (Vö. Jn. 6, 38-8, 28-8, 42), arra az ember természete szerint is köteles. Az embert az Isten u. i. olyan értelmes lénynek teremtette, akinek fel kell ismernie Teremtőjét (Rom. 1, 20) és ennél fogva kapcsolatot kell létesítenie közte és Teremtője között. (Religio). Ennek a kapcsolatnak rendezettnek kell lennie, úgy hogy az ember aláveti magát Isten akaratának. Értelmével felismeri a lényegét, akaratával követi parancsait. Mivel pedig Istenben a legfőbb jót és boldogságot látja, tudja azt is, hogy parancsai nem fosztják meg emberi szabadságától és egyéniségétől, hanem éppen emberi méltóságának, egyéniségének kibontakozásához segítenek. És mert az ember az engedelmisség gyakorlása által nem egyéb külső vagy testi jóról, hanem saját akaratáról mond le Isten kedvéért, azért az engedelmisség, mint erkölcsi erény, minden más erkölcsi erényt megelőz, amelyhez nem az akarat, hanem más javak feláldozása tapad (Summa Th. 2 II-qu. 104, art. 4.).

Itt van a kulcsa a következő szentírási kifejezésnek is: jobb az engedelmisség az áldozatnál" (1 Sám. 15, 22). Mert míg az áldozat által idegen dolgot, az engedelmisség által saját akaratunkat áldozzuk föl. Ez a kulcsa Szent Terézia megállapításának is: Mert az engedelmisség által a legtöbbet adjuk Istennek, amit adhatunk: saját emberi méltóságunkat, az akarat szellemiségét. És éppen ezért nagyobb az engedelmisség útján az előrehaladás a lelki tökéletességben. Ezért nincs Istennek tetsző jócselekedet engedelmisség, - tehát Isten szándékának a betöltése - nélkül, mint ahogy nincsen szeretet aktusa sem engedelmisség nélkül. „Aki azt állítja, hogy ismeri őt (Istent), de parancsait nem tartja meg, az hazug és igazság nincs benne. Aki viszont megtartja tanítását, abban Isten szeretete valóban tökéletes (1 Jn. 2, 3-4).

Ezért hangsúlyozza a keresztény tanítás évszázadok óta az engedelmisségnek a szeretet motívumaiból jövő gyakorlását. Isten szeretete u. i. magában foglal mindent és az ember végső célja, az Istennel való egyesülés éppen a szeretet által történik (Vö. 1 Tim. 1, 5). Nincs is nagyobb parancs ennél (Mt. 22, 37). Ez minden erény koronája, amely nem érzelmekben, hanem tettekben nyilvánul meg (1 Jn. 5, 2, 1 Kor. 13). Míg ugyanis az összes többi erkölcsi és teológiai erény Istent nem közvetlenül ragadja meg, hanem közvetve egy médiumon keresztül, addig a szeretet magára Isten lényegére tapint: „Isten a szeretet”. Ezért is marad meg a szeretet (1 Kor. 13). Mivel pedig végső soron minden erény Istenre irányul, azért a szeretet - azaz Istenre irányuló helyes akaratú beállítottság - nélkül nincs tökéletes erény, legfeljebb csak valamely részleges cél irányában. Ellenben ha ez a részleges cél helytelen, maga az erény sem erény, csak annak lát-

szik (Summa Th. II-II-ae Qu. 23. Art. 7.).

Mi következik mindebből? Nem más, mint az, hogy erkölcsi életünk zsinórmértéke maga a szeretet. Az az Isten által lelkünkbe öntött teológiai erény, amelyen keresztül a legfőbb norma, Isten és a közelebbi regula, saját lelkiismeretünk szavát követjük. Így értjük meg Szt. Ágoston szavát: „Ama et fac, quod vis”, - így a misztika jelszavát: „Amor Dei super omnia”, - így Szent Pált: „Gyökeret verjetek és alapot vessetek a szeretetben” (Ef. 3, 17). Ezért mondja Szalézi Szent Ferenc, hogy a szeretet mértéke szeretet mérték nélkül”. Ez a titka Isten fiai szabadságának is.

Az engedelmisség végső normája sem lehet tehát más, mint maga a szeretet. Ez kell, hogy eligazítson bennünket végső fokon, amikor egymásnak ellentmondani látszó dolgok közül kell választanunk. És mint-hogy láttuk, hogy nincs szeretet engedelmisség és nincs engedelmisség szeretet nélkül, tudnunk kell, hogy nem jutunk el addig lelki szabadságra, amíg Istenért teljes szívből az engedelmisség alá nem vetjük magunkat (Kempis: Krisztus követése, 1K. 9, 3.). Mivel azonban mindegyikünk megváltozott és különféle körülmények között él, lehetetlen az engedelmisség erényének a gyakorlására részletes irányelveket adni. Ellenben vannak bizonyos alapelvek, amelyeknek a megvalósítása és helyes alkalmazása esetén világító lámpásként mutatják a helyes irányt erkölcsi életünk útján az engedelmisség erényének a megszerzésében.

Az első ilyen gyakorlati elv az, hogy egész életünkben nem saját akaratunk érvényesülését keressük. Ez nem azt jelenti, hogy nem lehetnek célkitűzéseink, terveink, amelyek megvalósításán fáradozunk, hanem azt, hogy ezeket mindig Isten akaratának rendeljük alá. És ha minden próbálkozásunk ellenére egyébként önmagában jó vagy közömbös terveink meghíúsulnak, bele kell ebbe törődnünk, mint Isten kifejezett akaratába. Aki képtelen ezt belátni, annak a számára az egész élet gyötteleme, mert szinte törvényszerű, hogy az ember szándékainak csak elenyésző hányada valósul meg. Éppen a szeretet az az aktus, amely arra bír rá bennünket, hogy sorsunktól független alakulását Isten szándékának tulajdonítsuk. És éppen a szeretet erénye volt az, amely erőt adott az arsi plébánosnak a remeteség kísértésének az elutasításához. Be kell látnunk bizonyos körülmények folytán, vagy az imádság segítségével, hogy egy-egy rendelkezésben, kérésben Isten akaratát rejlik, amelynek elutasítása Isten kívánságának elutasítását jelenti annak minden szomorú következményével együtt.

Másodszor cselekedeteinkben mindent Istenre, mint végső célra kell irányítanunk és minden földi jót csak annyiban szabad igénybe vennünk, amennyiben azok a cél elérésében segítenek (Szt. Ignác lelkigyakorlatos könyve. Fundamentum). Azok a „rendelkezések” tehát, amelyek

örök célunktól, ennek megvalósításától csak elvezetnek bennünket, el kell utasítanunk, bármely tetszetős formában nyilvánulnak is meg. Vagyis közbejön egy még felsőbb norma: (anyagilag) saját helyes lelkiismeretünk, (tárgyilag) Isten parancsa. - Kétségtől érvényes ez a hazai békepapi mozgalomra is.

Harmadszor cselekedeteinkben a szeretet motívumainak kell dönteniük. Végső fokon tehát az engedelmisség aktusánál is a szeretet elvei kell, hogy irányadók legyenek. És mivel a szeretet nem azt keresi, ami a magáé, hanem ami a másé, bizonyos körülmények között más kérését is parancsnak veszi.

Pillanatnyilag a magyar papok százai élnek egyedül saját lelkiismeretük parancsnoksága alatt. Erre a lelkiismeretre igen nagy felelősség hárul. Ez a lelkiismeret el is torzulhat. Ezért állandó korrigálásra szorul. Vajha a szokásos, merőben külső papi engedelmisség éber, szeretettől áthatott lelkiismereti kérdéssé válnék!

Adriányi Gábor

SZENT SZILVESZTER ÉJJELÉN

- Istenem, hogy szalad az idő! Kisvártatva éjfél, és itt az új esztendő.

- Az ifjúság vigad, táncol, a zene ordítja magából az eszeveszett ritmust, amely szinte önkénytelenül is belelovalja a táncosokat az egyre magasabb hangulatba.

- Így megy ez az egész világon. Mintha az emberek minden rémséget, amit meg kellett érnük, ebben az évben értek volna meg; mintha ettől az évtől való szabadulásuk megváltás lenne minden tragédiától, amely érheti az embert. Úgy örülnek, mintha a végzetüktől szabadulnának meg.

- Holott, ha jól meggondoljuk, akkor bizony rémségesen, szörnyülködve kellene számukra tapasztani kezüket, hogy hang se jöhessen ki a szájukból, hogy bennrekedve a gondolat ott érjen bennük, forrjon és izzék: Uram Isten! újra eltelt egy esztendő! És? És mi lett belőlem? Mi végre éltem ebben az esztendőben? Ha most szólítanál magadhoz, Uram, vajon hogyan adnék számot múlt évemről?

- Az emberek vígadnak és erre nem is gondolnak. Érdekes, hogy bevonult a köztudatba a szilveszteri mulatság szinte kötelező volta. Ehelyett inkább el kellene vonulni, hamut szórni fejünkre, mellünket verni, hogy ebben az évben is haszontalan szolgák voltunk csak. Lám, én is elhoztam ide a fiatalságot, hogy mulasson. Megvolt az ó-áldás. Azon is ott voltak.

S most itt mulatnak feledve mindazt, amit az ó-áldás jelentett számukra. Én meg velük. . .

- Most, hogy a hangulat jó, emelkedett, szinte repeszi a termet, kis-sé félrevonulhatok lelkem magányába, hogy legalább én vessek számat magammal. Ők szilvesztereznek, én is szilveszterezek ezen kis idő alatt, míg az éjféli megjön. Lehúzom lelkem redőnyeit: szemeim látván ne lássanak, füleim hallván ne halljanak! Tánc, zenebona ne háborgassa Istennel számadó lelkemet!

+

Igen, az imént mintha rátapintottam volna az igazi alaphangra: mi végre is éltem az előző évben? Megtettem-e a magamét?

Megállj! Ez már nem logikus! Azért élek-e vajon, hogy „megtegyem” a magamét? Dolgoztam! - És ez már minden? Itt szalad a fiatal pincér az itallokkal. Ügyes és - fáradhatatlannak látszik. Az sem zavarja, hogy az ő korabeli fiatalság önfeledten mulat, míg ő dolgozik. Ő így csinálta az egész évben. S ha most meghalna, akkor vajon ezzel a tagadhatatlan ténnyel nyugodtan odaállhatna az Isten elé: Uram, egész évben becsületesen dolgoztam. . .

Nem hiszem! Valami többről kellene elszámolnia, ez biztos. Hiszen ha elég lenne ennyiről elszámolni, akkor az emberi élet számára elég lenne a szakszervezet és nem kellene „lelkészség”.

Pap vagyok és nem a „lelkész-szakszervezet” becsületesen dolgozó tagja, aki egy idő után természetesen kap valami jutalmat, piros cingulust, hozzá talán piros gombokat. . .

Miről kellene akkor hát elszámolnom?

Pap vagyok. Ember is vagyok. Minden évben öregszem, s ha öregszem, illik bölcsebbnek is lennem, erősebbnek lennem, tapasztaltabbnak lennem, egyszóval: „emberebbnek” lennem. - Illenék minden évben „papabbá” lennem: illenék minden évben öregednem papságomban is.

Mit tettem azért, hogy öregbedjem papságomban? (Érdekes: megint itt a kísértő gondolat, hogy külső munkára gondoljak.) A szentelésben élet fakadt bennem, amelynek hivatása éppen az, ami a biológiai életé: a sejtből, az embrióból, amely kezdetben mindenhez hasonlított, csak emberhez nem, kihozni az embert: a szemináriumi „semen”-ből kihozni a kiteljesedett papot: az Alter Christus-t.

Mi lett ezzel az élettél? Milyen furcsa: a papiságunk, szemben a biológiával, talán a szeminárium végén a legteljesebb, akkor, amikor fogant. Akkor voltunk talán a leg-alter-christusabbak. Nem bontakozunk, hanem visszafejlődünk: lekopik rólunk az idealizmus, szent vágyak,

szent tervek, - mint ahogy lekopik rólunk az olaj, amelyet tenyerünkre kentek.

Íme a kezdetben illogikusnak tetsző kérdés: megtettem-e a magamét azért, hogy inkább pap legyek, mint voltam korábban.

Papi munka?

Azt hiszem, szét kell választanom: mi benne a papi és mi benne a munka?

És akkor legelőször arról kellene elszámolnunk, amiről nem szoktunk: a csendről. Arról a csendről, amely minden fejlődő életnek tulajdona, ahol - mint a biológiában a biológikus erők - a kegyelem dolgozik. És én a potentia oboedientialis-ban odaadom magam ennek a nagy biológikus erőnek, hogy hasson át, alakítson, formáljon; s bár sokféle formát mutatok is fejlődésemben, amely cseppet sem hasonlít ahhoz, amivé lennem kell, végül mégis csak kifejlődöm: Alter Christus leszek.

Ebben az évben mi-minden formát nem mutattam? Emberi gyengeségeim, gyarlóságaim, bűneim mi-mindenen keresztül nem vittek (csak úgy mint az emberi „semen” is béka, hal stb. figurákon megy keresztül)? Essem kétségbe? Csak akkor, ha kivontam magam a kegyelem éltető erejének a hatása alól. Az Istent szeretőknek minden javukra válik: az emberi gyarlóság is. Abból értjük meg „nélkülem semmit sem tehettek”.

Élet! Papi élet! Mi volt a sorsod lelkemben ebben az évben? Mít tettem érted? Vajon amikor reggel a szemem kinyitottam, már az járt eszemben, hogy mi-mindent kell ma megtennem, mint „jó papnak”, mint „jó lelképásztornak”? A bagósok, ha kinyitják szemüket, félhúnytukban is már a bagót nyomják a szájukba.

Vagy átnyalábolt a csend és felemelt Istenhez? hogy mint „Istenhez hanyatló árnyék” megfürdőzzék lelkem az isteni Gondolatokban és az isteni Szeretetben? Lelkész-iparos, lelkész-technikus voltam-e, vagy pap? Ez attól függött mindig, hogy reggelre kelvén csak a szemem nyitottam-e ki, vagy a lelkemet is; testemet fűróstöttem-e meg, vagy a lelkemet is; miséztem-e vagy a „szentmise áldozatot” mutattam-e be; hitoktattam-e, vagy az Evangéliumot hirdettem; temettem-e, vagy örök nyugovóra Istennek ajánlottam-e a holtat; kereszteltem-e vagy Isten fiává nemesítettem az induló életet; anyakönyvet állítottam-e ki vagy...? ... kiszolgáltam-e valakit?

Papi munka! Azt hiszem ez az igazi papi munka: a papi élet! **Lassan** teljesen elszokunk attól, hogy a munka igazában az élet tulajdona. Hiszen ma már lovakat is alig lát az ember, mindent mechanizmus végez el. Mechanizáltuk magunkat, életünket is.

Pedig az igazi munka maga az élet, s az élet végzi az

igazi munkát. S ha a papi munkáról kell beszámolnunk, akkor legelső sorban a papi életről kell számot adnunk.

Beh jó, Uram, hogy adod a következő évet, hogy amit nem „éltem” ebben az évben, „élhessem” a jövőben.

Hogy ebből az életből valóban munka fakadjon! Papi munka!

Nem a lelkész-iparos (kisiparos vagy nagyiparos, vagy nagyképző kisiparos, - egyre megy!) mesterségbeli mechanizmusát értem ezen, hanem az élet kiáradását. A papi munka lényege: a papi élet kiduzzad, mint a dagasztott kenyér a kelesztő kosárból, kiárad - és éltet. Papi élet, - papi munka: életáradás, éltetés, - ennek nyomán fakadó élet, életek.

Hány élet fakadt ezidén az én életemből?

Nehéz megmondani. „De internis non iudicat praetor.” Mindenesetre érdekes lenne tudni, mi-minden fakadott az én papi életemből. Majd a másvilágon!

Annyit mindenesetre látok, hogy nagyon sok nem-papi munkát végeztem, amiről nem is tudom, hogy miként is fogok elszámolni.

Bizos, hogy nem volt papi?

Mi az, hogy „papi munka”?

A pap Isten szolgája, Krisztus barátja. „Szerettek engem, ha parancsaimat megtartjátok”. Ez tehát a papi munka: Krisztus parancsait megtartani. Parancsokat, amelyek írva vannak a törvényekben, az Evangéliumban (a hegyi beszéd, a 8 boldogság!), írva van emberi természetünkben: beszélő írás, meg-megszóal a lelkiismeretünkben.

Papi munka barátomnak, Jézus Krisztusnak akaratát teljesíteni. És itt nagyon meglehet, hogy ellenkezésbe kerülök néhány írott törvény betűjével, mert a lelkemben Krisztus másként szól.

Ha nem csalódom, akkor itt van az a titkos nagy kapcsolat a papi élet és a papi munka között. Ha ui. a nagy Csendben bele nem merülök Krisztusba, honnan tudom meg, hogy mit is akar tőlem Krisztus? Nagyon jól gondolkoztam tehát ebben a nagy zajban, amikor arra gondoltam, hogy az életről kell először számot adnom: úgy élek-e Krisztusból, mint a szőlővessző a szőlőtőből? Ha igen, akkor átárad rajtam a nagy életelixir, a kegyelem és élet fakad bennem és mindazokban, akikkel dolgom van.

Mindegy hát, hogy mit csinálok: lelkigyakorlatot adok-e vagy itt mulatok, ha ezt is lelkipásztori kötelességből teszem. Hiszen Urunk is bort csudásított a lakodalmas vendégseregnek, beteget gyógyított, halottat támasztott... Megváltói munka volt ez! Mert belőlük a hit élete fakadt.

Az emberek ügyes-bajos dolgával foglalkozni: állást szerezni, pénzt

szerezni, orvosságot, lakást... , ez mind papi munka, mert pappá nemesített emberségemből fakad. Krisztus is ezt tenné; mindezt megtenné. Hogyne tenném meg én is! ?

Csak nem szabad mechanizmussá merevíteni a munkát! Életből fakadó, életet fakasztó életjelenségnek kell lennie minden munkának:

minden legegyszerűbb, legkevésbé lelkipásztorinak tetsző dolgot is azért teszek, mert bennem az emberség papivá nemesült. Érezniök kell az „Isten szagot” azoknak, akikkel én bánok. Bármit csináljak! A legprofánabb dolgot! Legyen minden mozdulásomban a motor a papivá nemesült emberségem, mint élet! Nem robotember, nem gép vagyok, nem merev, könnyörtelenül „szabályos” precíz munkával, hanem étellel teljes valóság vagyok az élet minden kedvességével, nagyszerűségével, kisserűségével és elviselhetetlenségével, - de élek!

És az én életemből élet fakad: híveimen egyre jobban, egyre felismerhetőbben kirajzolódik az Isten-képmás, amelyre teremttetek.

Akár esztek, akár isztok, mindent Isten dicsőségére tegyetek! Mi azért, hogy Alter Christusok legyünk, híveink azért, hogy Isten-képmások legyenek.

Mit szenvedhetett Michelangelo, amikor remekműve térdére sújtott a kalapáccsal: Szólalj meg Mózes! - és csak a márvány élettelen csöngését hallotta. A lelkipásztor körüljár: szólaljatok meg Isten-képmások! És lesznek, akik az angyalok hangján szólnak, mégis olybba hallatszanak, mint a zengő érc és a pengő cimbalom... És lesznek, akik megszólalnak, nem keresik a magukét, nem örvendenek a hamisságon, de együtt örülnek az igazságon, mindent elhisznek, mindent eltűnnek, mindent remélnék...

Megtettem-e a magamét ebben az évben?

Éltem-e papiságomat és fakasztottam-e emberséges életet?

„Omne vivum ex vivo.” Ne csodálkozzam, hogyha körülöttem étellelenül ténferegnek a lelkek, akik belőlem életet nem kapnak, mert élettelen robot-pap, hivatalnok-pap, lelkész-iparos (az ipartestület minden szabályát halálos pontosan betartva!), organizmus helyett lelkész-gépezet vagyok.

Mindenben Istent szolgálom, ami az ő akarata. Akármi legyen is az! Nem az a fontos, hogy mit teszek, hanem az, hogy Isten akaratát tegyem: „Nem mindaz, aki mondja: Uram, Uram, megy be az Isten országába, hanem aki Atyám akaratát cselekszi.”

Milyen jó, Uram, hogy engedted megérnem az új évet, hogy pótoljam életemből mindazt, amit eddig elhanyagoltam...

+

- Atya kérem, egy perc múlva éjféli!
- Jé, már ennyire eljárt az idő?
- Tetszik a Himnusz előtt egy pár szót szólni?
- Igen.

Kedves Fiatalok! Nagyon helyén van az, hogy ilyen vidámak vagyunk az új év megérésékor. Örülünk és vigadjunk! Hiszen megértünk újra egy évet, amikor pótolhatunk életünkben mindent, amit eddig hiányoltunk, hogy igazi emberek legyünk: hogy kialakuljon bennünk, rajtunk Isten képmása. Ne úgy, mint valami rideg-hideg szobron, hanem mint az eleven életben. Hiszen Isten maga az élet; Isten képmása, az igazi ember is élet kell, hogy legyen. Az új évben nincs kisebb célunk, mint az isteni Életet megvalósítani magunkban.

Lakos Endre

Helyzetjelentés Uruguayból:

Nagy változás történt életemben. Harminc évi patagóniai munkálkodás után előljárodím a Szentszék kérésére átrendeltek ide Montevideoba, hogy mint „missionarius cum cura animarum” lelkésze legyek a sok magyarnak.

Nem könnyű dolog teljesen új életet kezdeni. De látva benne a jó Isten akaratát, szívesen otthagytam a már nagyon megszeretett Patagóniát, éppen akkor, amikor alkalmam lett volna valamit elérni az utolsó plébániámon élő számos indián javára.

Biz, ez nem a csendes patagóniai falucska! Kis szobám ablaka éppen a (csaknem milliós) város két főérének a sarkán van. Az autók, omnibuszok állandó zaja éjjel-nappal „szórakoztat”.

A magyar kérdés itt kemény dió! Olyan szépen kezdődött: vettek egy gyönyörű saját házat, benne a szalónt berendezték kápolnáknak, igazán fzlésesen és liturgikusan. Van benne egy nagy gyűlés-, egyben színházterem. A házgondnoknak is van kényelmes lakása. Azonkívül sekrestye, a földszinten iroda, kényelmes cserkészotthon, a félpincében kuglipálya stb. Iskola is volt hetenként egyszer, hogy a gyermekek el ne felejtsek a magyart.

Aztán beférközött az írgység, a „discordia”. Csatátré lett az egyházközség! A tagok pártokra szakadtak: páterpárti, meg ellenpárti. S mivel elődöm valamiképpen az egyik oldalra húzott, el kellett mennie. Két évig nem volt magyar pap. Nagyon kérték a nuncius urat, hogy új papot adjon. És nem lévén más szaléziánus a közelben, rám került a sor.

Minden törekvésem az, hogy minden katolikust összehozzak. Nagyon nehéz lesz. A gyűlölet, sajnos, oly erős néhány magyar szívében, hogy a Miatyánk „sicut et nos dimittimus”-át nem értik, nem érzik.

(Folytatás a 32. lapon)

A II. VATIKÁNI ZSINAT ELSŐ ÜLÉSSZAKA

A zsinat eseményeit olvasóink a sajtó-rádió-televízió útján figyelemmel kísérhették. Ha mégis rövid összefoglalást nyújtunk, annak több oka van. Századunk legnagyobb egyházi eseményét illik lapunk hasábjain is megörökíteni. Továbbá nem valószínű, hogy minden olvasónk élvezheti a modern hírközlés eszközeit. Hithirdetőink és kedves nővéreink közül bizonyára többen szívesen és örömmel olvasnak összefüggő tájékoztatást a zsinatról. Talán új, eddig ismeretlen részletre is akadnak benne. Fontos az ilyen összefoglalás azért is, mert kis bepillantást nyújt az Egyház mai életébe: megismerhetjük vezető férfiainkat, némi fogalmat szerezhethünk a különféle szellemi áramlatok kavargásáról, amelyek feszültségben tartják és előrelendítik Krisztus Egyházát.

Beszámolóinkban soravesszük a zsinat keretét, a végzett munkát és a teológiai tartalmat, végezetül egy római megfigyelőnk észrevételeit is közöljük.

+

Az okt. 11-i ünnepélyes megnyitáson az elnöklő Szentatyán kívül résztvett 2540 zsinati atya, kb. 250-300 teológus, 79 kormány és 7 nemzetközi szervezet képviselője, 40 nem-katolikus megfigyelő és közel 1000 újságíró. Ezzel a felsorolással már vázoltuk, milyen csoportok érdekelnek minket a feldolgozásban.

A zsinati atyák

A zsinatra Rómából meghívást kapott 2908 személy: az összes püspökök (a segédpüspökök is), a monachalis szerzetek önálló apátjai, az 1000 paprendtaggal rendelkező szerzetek főnökei. Kontinensek szerint így oszlott meg a kép: a legnagyobb számot még mindig Európa adta 1089 taggal (Olaszország 430, Franciaország 159), szorosan nyomába ért Amerika 974 taggal (Észak 404, Közép 84, Dél 489), Ázsia 374, Afrika 296, Óceánia 75 taggal és 97 általános rendfőnök. A valóságban résztvett 2540 atya közül 38 % esik Európára, 34 % Amerikára, 16 % Afrikára, 10 % Ázsiára és Óceániára. A számarányban első tekintetre feltűnik Ázsia aránylag gyenge részvétele. Vörös-Kína, Észak-Korea és Vietnam püspökei nem kaptak en-

gedélyt a kijövetelre. De Európa keleti blokkjaiból is hiányzott 170 zsinati atya. Jugoszlávia püspöki kara teljes létszámmal vehetett részt (24), de már a lengyel püspököknek csak egyharmada (22), Keletnémetországból 4, Litvániából és Csehországból 3-3, Magyarországból és Bulgáriából 2-2 atya jöhetett Rómába. Románia, Albánia, Észts és Lettország képviselői hiányoztak.

Ezen hiányok ellenére a zsinati kollégium igen imponáló és változatos képet mutatott. Arányában tizenkétszer múlta felül a „szent és nagy” niceai zsinatot és csaknem százszor a trienti zsinat megnyitásán résztvevő atyák számát (az 1545-i megnyitáson mindössze 25 püspök és 6 prelátus volt jelen). De a számaránynál is szembeötlőbb volt a zsinat katolikus összetétele. A keleti zsinatokon többnyire csak Közékelet, az első nyugati zsinatokon pedig az európai püspökökön kívül legfeljebb a mediterrán peremországok püspökei vettek részt. Most először vonult fel az öt kontinens főpásztori kara: ex Oriente et Occidente, Távolkelet, Amerika, Afrika és Óceánia képviselői. A régi keresztény országok atyái mellett ott látjuk a missziós országok püspökeit. Ők alkotják a zsinati kollégium jó egyharmadát. Számuk 855. Ebből Ázsia 374, Afrika 296, a missziós Dél-amerika 80, Óceánia 75 püspökkel van képviselve. Most tűntek fel a történelem folyamán a zsinati aulában először a színesbőrű püspökök. XI. Pius szentelte az első indiai (1923) és kínai (1926), XII. Pius az első néger püspököket (1939), és ma az Egyház missziós püspökei közül 170 a bennszülött: 93 ázsiai és 58 afrikai. Sőt a 85-ös létszámú bíborosi kollégiumban is 4 ázsiai és 1 afrikai bennszülött püspököt találunk. Ezek a színes püspökök nemcsak archidükkel, de még inkább friss és rugalmas lelkületükkel új színt hoztak a püspöki együttesbe.

A latin ritus mellett a különböző keleti ritusok is megmutatták a napi szentmisében változatos liturgiájukat. Számszerint kb. 80-90 „keleti” püspök volt jelen: 2 bíboros, 5 pátriárka, 27 érsek és 45 püspök.

Ebben a színes embertengerben a magyarság szinte elveszett. 18 atya és 4 szaktanácsos kapott meghívást, de csak kis töredék jelenhetett meg. Zsinati atyaként szerepeltek: hazulról Hamvas és Kovács püspökök, Svájc-ból Hász István ny. tabori püspök és Rómából Tomek Vince, a piaristák ált. rendfőnöke. A szaktanácsosok között láttuk Brezanóczy Pál egri apost. kormányzót és Sigmond Rajmondot, az Angelicum rektorát. Békés Gellért professzor a pannonhalmi, Nagy Anzelm perjel pedig a zirci apátnak volt képviselője. A megfigyelők között is akadt egy magyar: Dr. Vajta Vilmos, aki a Luteránus Világszövetség teológusaként volt jelen.

A vatikáni zsinatnak első nagy élménye kétségtelenül a katolicitás volt. Az egyik öreg missziós püspök ezt így fejezte ki: Láttam az Egyhá-

zat! A másik élmény az egység megérezése. Reá is alkalmazhatjuk a vatikáni kiállítás egyik felirását: Variis ex gentibus, variis linguis, variis ritibus, uno tamen corde, uno ore, una ratione, sub uno in terris Christi Vicario.

Kétségtelenül uno corde. Az egyik zsinati atyára ez az egység a hitben és kultuszban tette a legnagyobb benyomást. Hamvas Endre csanádi püspök nov. 6-án egyszerű latin ritusban mutatta be a szentmisét, a 29. ált. gyűlés elején viszont Addis Abbeba érseke etiop ritusán afrikai dobok, kis harangok és ritmikus tapsok hallatszottak, de ugyanaz a mély hit Krisztus valóságos jelenlétében kényszerítette térdre a 2300 zsinati atyát. A szentmise után naponként ünnepélyesen trónraemelték az oltáron a Bibliát, hogy a kinyilatkoztatás legyen minden vita normája. Közben az egész zsinati aula közösen énekelte a niceai-konstantinápolyi hitvallást. A teológiai viták hevében néha ugyan összecaptak a különböző vélemények, de „salva caritate”, amint a Szentatya dec. 7-i köszönő szavaiban külön kiemelte: „in vestris coetibus caritas in veritate profecto principem obtinuit locum”.

A megfigyelők

IX. Pius pápa az első vatikáni zsinatra meghívta Kelet ortodox püspökeit és felszólította a protestánsokat az Egyházba való visszatérésre. Mindkét meghívást élesen visszautasították. A talaj nem volt előkészítve.

Most az egész világ az egység után kiált. Érzi, hogy az újpagányosság és a harcos istentelenség nyomása folytán a kereszténység létkérdése forog kockán. Száz évvel ezelőtt még az emberiség kétharmada volt keresztény, ma már csak egyharmada van megkeresztelve. Ez a tény az erők összefogására szólítja fel az emberiséget.

A talajt lassan előkészítette a két világháború mérhetetlen szenvedése, a Szentatya rendkívül emberszerető egyénisége, másvallású vezéregyéniségek Rómában tett látogatása és nem utolsósorban a pápa által sorompóba állított Egységügyi Titkárság. A Titkárság vezetője, Bea bíboros, korát meghazudtolva az utóbbi két évben végigjárta Európa és Amerika nagyobb városait és protestáns központjait is, ahová a reformáció óta katolikus főpásztor nem tette be a lábát. Mindenütt felvilágosító előadásokat tartott. Titkára, a holland Mgr. Willebrands pedig meglátogatta az ortodox püspökök nagygyűlését, az öskeresztény szakadár egyházakat, a new-delhii ökomenikus találkozót. Óvatos baráti kapcsolatok és nagy egyházközi szervezetek közvetítésével sikerült 17 keresztény közösséget megnyerniök, hogy megfigyelőket küldjenek a zsinatra. A legnagyobb reménység Athenagoras konstantinápolyi pátriárka, előzetes tapogatózás után ugyan negatív választ adott, de a moszkvai pátriárkátus az utolsó pillanatban mégis küldött

2 megfigyelőt. Néhány csoport későn kapta meg a meghívást, már nem volt idejük egyházi megfontolásra. Például kálvinista képviselőt nem táltunk a csoportban. Ezen a kis hibán azután úgy segítettek, hogy a Titkárság személyes vendégeiként hívtak meg néhány prominens protestáns teológust. Így került Rómába Oskar Cullmann bázeli professzor, a Taizé szerzetesközösség perjele és alperjele, a párizsi ortodox teológiai intézet rektora és még néhány angol, holland, dán és USA-i vendég.

A kiküldöttek a hitbéli közelség sorrendjében a következők:

az ortodox moszkvai pátriárkátus: 2+1 hazai és 2+1 külföldi képviselő
az ősker. csoportok: kopt egyház 2, szír-jakobita 1, etiop 2, örmény 1
ókatolikusok: 1

anglikánok: 1-1 angol, ceyloni és USA episzkopális

a luteránus világszövetség: 1-1 dán és USA + 2

a presbyteriánus világszövetség: 1-1 francia és USA + 2

a német evangélikus egyház: 1

szekták: Krisztus tanítványai: 1

kvékerek: 1

kongregacionalisták: 2 + 1

methodisták világtanácsa: 2

egyházak ökumenikus világtanácsa: 1

liberális keresztények: 1

A keresztény megfigyelőket Rómában igen előzékenyen fogadták. Az egyik Chigi palotában ún. Foyer Unitast rendeztek be számukra, amelyet holland Betánia-nővérek gondoztak. A házban naponként volt katolikus mise, amelyen a megfigyelők is résztvehettek, egyébként hetente kétszer jöttek össze közös imára az egyetlen római protestáns-methodista imaházban. A közös étkezéseknél egymásnak felszolgáltak. A szabad napokon kirándulást tesznek Frascatiba, Subiacoba, stb., hogy a katolikus szerzetes-életet is megismerjék.

Minden zsinati tervezetet, bizalmas utasítást kézhez kapnak, az általános gyűléseken minden további nélkül, a bizottsági összejöveteleken külön engedéllyel vehetnek részt, de felszólalásra és szavazásra nincs joguk. Hazai közösségüket a zsinat folyásáról teljes nyíltsággal tájékoztathatják. A Titkárság hetenként sajtókonferenciákat rendez számukra a Hotel Columbusban, amelyen a zsinati témákról informálják őket, kifogásaikat, kívánságaikat meghallgatják. Az előzékeny fogadtatást és a zsinati atyák nagy szabadságát és őszinteségét a felszólalásokban a különböző sajtónyilatkozatokban mindegyik megfigyelő kiemelte.

A Szentatya a zsinat elején külön kihallgatáson fogadta a csoportot, a Taizé-közösség két tagját Ottaviani bíboros is többször meghívta és kérte

őket jelezzék neki őszintén, ha a zsinat folyamán valamiben nem keresztény magatartást fedeznének fel.

Visser, az ökumenikus világtanács elnöke úgy nyilatkozott, hogy a nem katolikus résztvevők rég nem passzív megfigyelők. Egyszerű jelenlétük figyelmezteti a zsinati atyákat, hogy mindent kerüljenek, ami a keresztények között elmélyíthetné a szakadékokat. A megfigyelők maguk is együtt élnek a zsinat eseményeivel, azt lelkükben feldolgozzák.

Egyébként a katolikus teológusokkal elég élénk vita-cserét folytatnak. Így nov. 25-én külön kis zsinatot rendeztek, amelyet a francia televízió is közvetített. Egrészt zsinati benyomásaikról nyilatkoztak, másrészt eszmecserét folytattak az éppen folyó zsinati témákról. A kinyilatkoztatás forrásairól Cullmann és Dániélou SJ, a katolikus és protestáns missziókról Roux és Congar OP, a keleti egyház kérdéseiről P. Sarkissian örmény ort. szerzetes és Duprey, a katolikus-protestáns kapcsolatokról Thurian taizéi alperjel és Chenu OP.

A várható eredményeket józanul ítélik meg. Tudják, hogy az évszázados szakadást nem lehet máról-holnapra megszüntetni, de pozitív tényként könyvelik el, hogy létrejött a dialógus, amelyet a zsinat után is folytatni akarnak, imával és türelemmel kérve a Szentlélek segítségét.

Red. (Folytatjuk)

SZEMELVÉNYEK A SZENT ATYA ZSINATI BESZÉDEIBŐL

1. Az okt. 11-i megnyitó beszéd

„Örömnünnepet ül ma anyánk, az Egyház, hiszen az isteni Gondviselés megajándékozta ezzel az annyira óhajtott nappal, amelyen a második vatikáni zsinat itt, Szent Péternek a sírjánál megkezdődik. A boldogságos Szűzanya Mária védelme alatt áll, akinek az istenanyaságát ma ünnepli az Egyház.

(Történelmi visszapillantás után így folytatja)

Ami a nagy esemény eredetét és indítékait illeti, legyen elég a mi szerény, de személyes tanúságtételünk arról, hogy ez a szó „zsinat” hogyan csfrázott ki váratlanul a szívünkben és az ajukunkon. Ezt itt most ismételtelen felemlítjük. Az első szót a bíborosok szent kollégiuma előtt mondtuk ki 1959. január 25-én, egy örömteljes napon, Szent Pál megtérésének az ünnepén szép bazilikájában. A jelenlevőket azonnal eltöltötte a természetfölötti világosság fénye és nagy öröm gyulladt ki a szemekben és a szívekben. Ez a hatalmas buzgóság és tűz azután a zsinat várására észrevétlenül az egész világra szétáradt.

A zsinat föladata abban áll, hogy a keresztény tanítás szent le-téteményét (depositum) hatékony eszközökkel megőrizze és kifejtse.

Nem szándékunk azonban, hogy ezt az értékes kincset mint valami drá-ga régiséget pusztán csak megőrizzük, hanem serényen és erőlelkűen al-kalmaznunk kell a mai kor igényeihez, hogy azt az utat folytassuk, ame-lyen az Egyház húsz évszázad óta halad.

Ezért munkánknak az elsődleges célja nem az, hogy a zsinat az Egyház alapvető tanításának egyik vagy másik tételét megvitassa, vagy-pedig a szentatyák és a teológusok tanítását felelevenítse. Ezek a tanítá-sok magátólértetődően állandóan a szemünk előtt kell, hogy legyenek és járatosaknak kell bennük lennünk. Ehhez azonban nincs szükség zsinatra.

Ma elengedhetetlen, hogy mindenki új buzgósággal, világos és kiegyen-súlyozott lelkiismerettel fogadja el az egész keresztény tanítást a maga teljességében, olyan értelemben és formában, ahogyan az a tridenti és az I. vatikáni zsinat okmányaiból világosan kitűnik. Fontos, hogy ezt a ta-nítást mindenki egész teljességében és mélységében megismerje, hogy ez-által a szíveket jobban áthassa és átalakítsa, amint ezt a keresztény, ka-tolikus és apostoli hitnek a vallói annyira óhajtják. Szükséges, hogy ezt a biztos és megmásíthatatlan tanítást, amelyet hívő lélekkel el kell fo-gadnunk, úgy vizsgáljuk felül és úgy magyarázzuk, ahogy azt a mai kor megköveteli.

Mert más dolog maga a depositum fidei, vagyis azon igazságoknak az összesége, amelyet hitünk tartalmaz és más a mód, ahogyan azt hirdet-nünk kell, természetesen a változatlan értelemben. Erre nagy gondot kell fordítanunk és ezt türelemmel kell kidolgoznunk. Mindent el fogunk követ-ni, hogy a kérdéseket úgy tisztázzuk, hogy a tanítóhivatalnak megfelel-jenek, figyelembe véve egyúttal a tanítóhivatalnak elsősorban lelki-pásztori jellegét.

Az Egyház gondoskodása, amellyel az igazságot előmozdítja és védel-mezi, isteni megbízáson alapul. Mert Isten terve szerint, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözljön, és az igazság ismeretére jusson (1 Tim. 2, 4), az emberek a teljes kinyitkozott tanítás segítségével nélkül nem ér-hetik el azt a mélységet és szilárd egységet, amellyel az igazi béke és az örök üdvösség elválaszthatatlanul egybe vannak kapcsolva.

Sajnos, az egész keresztény ember család ma még nem érkezett el az igazság ilyen teljes, látható egységéhez. A katolikus Egyház ezért kötelességének tekinti, hogy mindent megtegyen annak az érdekében, hogy megvalósuljon az egységnek az a nagy titka, amelyért Jézus Krisztus szen-vedésének előestéjén olyan forró imádsággal könyörgött a mennyei Atyá-hoz. Az Egyház örül a csendes békének, mert tudja, hogy bensőséges kap-

csolatban van Krisztus imájával és nagy örömmel tölti el, ha látja, hogy ez a fohász már azoknak a körében is üdvös eredményt hozott, akik tőle elszakadtak. Ha ezt a Krisztustól az Egyháza számára kért egységet figyeljük, úgy látjuk, hogy háromszoros fényben ragyog egyszerre: felragyog a katolikusok egysége egymás között, amelynek példás szilárdságban kell megmaradnia; azután felragyog az imádságnak és annak a forró óhajnak az egysége, amellyel az apostoli Szentszéktől elszakadt keresztények a velünk való egyesülést kívánják; végül felragyog annak a megbecsülésnek és a tisztelésnek az egysége, amellyel azok tekintenek a katolikus Egyházra, aki még valamilyen nem keresztény vallást követnek. Emellett azonban nagy fájdalmat okoz, ha azt kell látnunk, hogy az emberiség nagyobbik fele még nem részesedik az isteni kegyelemnek azon forrásaiban, amelyek a katolikus Egyház birtokában vannak, noha minden ember születésénél fogva Krisztus vére által van megváltva. A katolikus Egyház láttán, amelynek a fénye mindent megvilágít, és amely a maga természetfölötti egységét az egész emberiség javára sugározza szét, Szent Ciprián szavai kíváncsognak az ajkunkra: 'Az isteni világossággal eltöltött egyház szétsugározza fényét az egész világon; de csak a fény az, amely mindenhová szétárad anélkül, hogy a test egysége megbomlanék. Bőségesen termő ágait kiterjeszti az egész világ fölé, gazdagvizű patakokban árasztja szét magát; mégis csak egy a forrás, egy az eredet, egy az édesanya, aki túlradó termékenységgel van megáldva: az ő öléből születünk, az ő tejjével táplálkozunk, az ő szelleme tölti el lelkünket.' (De cath. ecclesiae unit. 5.)

A most megnyíló zsinat mint egy világító nap előhírnöke jelcnik meg az Egyházban. Alig hogy megkezdődött, már az első nap köszöntése nagy örömmel tölt el minket. Minden szentséget lehel itt, minden örömet ébreszt bennünk. Nézzünk a csillagokra, amelyek fényükkel Isten házának a magasztosságát növelik. Ti vagytok ezek a csillagok János apostol tanúsága szerint (Jel. 1, 20). És veletek együtt, mint az arany gyertyák az apostolok fejedelmének a sírjánánl, úgy ragyognak a rátok bízott egyházak.

Veletek együtt látjuk azokat a tiszteletreméltó férfiakat, akik nagy tisztelettel és szívélyes várakozással vannak itt jelen. Őt világrészből jöttek Rómába, hogy a világ nemzeteit képviseljék.

Elmondhatjuk, hogy az ég és a föld egyesül a zsinat ünnepén: az ég szentjei, akik munkánkat védelmezik, a hfvek a földön, akik szakadatlanul imádkoznak az Úrhoz és ti, akik a Szentlélek sugalmazását követve arra törekedtek, hogy a közös munka megfeleljen a különböző népek várakozásainak és igényeinek. Mindez kiegyensúlyozottságot, testvéri egyetértést, a javaslatokban okos mérsékletet, a vitákban méltóságot és bölcs

megfontolást igényel tőletek. Adja az ég, hogy fáradozástok és munkátok, amely felé nemcsak minden nép tekintete, hanem az egész világ reménye is fordul, hiánytalanul megfeleljen a várakozásnak.

Mindenható Isten, beléd helyezzük minden bizalmunkat, minthogy saját erőnkben nem bízhatunk. Tekints le kegyesen Egyházadnak e pásztoraikra. Kegyelmed fénye segítsen nekünk, amikor határozatokat hozunk vagy törvényeket bocsájtsunk ki. Hallgasd meg az imádságokat, amelyeket hitünk, szavunk és szfvünk egyöntetiségével intézünk Hozzád.

Ó Mária, a keresztények segítsége, a püspökök segítsége, különösen a lorettói szentélyedben tapasztaltuk meg a szeretetedet, ahol nemrég a Megtestesülés titka előtt hódoltunk. Vezess mindent a biztos siker felé. Imádkozz érettünk Istenhez Szent Józseffel, jegyeseddel, Szent Péter és Pál apostolokkal, Keresztelő Szent Jánossal és Szent János evangélistával együtt.

Jézus Krisztusnak, drága Megváltónknak, minden népek és idők halhatatlan királyának szeretet, hatalom és dicsőség mindörökké. Amen."

2. A diplomatákhoz intézett beszéd

„Köztudomású és könnyen belátható, hogy a zsinat mindenekelőtt a katolikus Egyház ügye. Az Egyház tanúságot akar tenni életerejéről és hangsúlyozni kívánja lelki küldetését. Ugyanakkor munkamódszerét a mai kor követelményeihez akarja alkalmazni, hogy az evangélium tanfúását méltó formában lehessen élni és a népek könnyebben magukévá tehessék. Ezenkívül egyengetni szeretné oly sok testvér számára a találkozáshoz vezető utat; mert a zsinat, amint azt 1959. január 25-én mondtuk: 'új meghívás az elszakadt közösségek hívei felé, hogy szeretettel kövessenek minket az egység és a kegyelem keresésében, hiszen a világ minden részében oly sok lélek vágyódik erre.' AAS 51 (1959) 69.

A zsinat megmutatja majd a világnak, hogy isteni Alapítójának, a béke fejedelmének a tanítását hogyan lehet tettekre váltani. Mert aki ténylegesen ennek a tanításnak megfelelően él, hozzájárul a béke megszilárdításához és az igazi jólét előmozdításához.

Azok között az emberek között, akik nem ismernek mást, mint fizikai erőszakot, az Egyháznak feladata, hogy a kereszténység erkölcsi erejének a teljes jelentőségét és hatékonyságát kinyilvánítsa, hiszen a kereszténység az igazság, az igazságosság és a szeretet üzenete.

Ezek azok az alapelvek, amelyek szerint a papnak munkálkodnia kell, hogy az igazi békét létrehozza, amely hivatott arra, hogy a népeket az emberi személyiség megbecsüléséért, a kutúra és a vallás szabadságát biztosítsa. A békét, amely az államok közötti egyetértést előmozdítja,

még ha ez magától értetődően bizonyos áldozatokat is követel tőlük. Természetes következménye lesz ennek a kölcsönös szeretet, a testvériség és a harcok megszűnése a különböző származású és különböző felfogású emberek között. Ilyen módon meggyorsul a fejlődésben lévő országoknak juttatandó sürgős segítség és igazi jólétünk előmozdítása 'mindenféle uralmi igény kizárásával' (Mater et magistra). Ez az a nagy béke, amelyet az egész emberiség vár és amelyért oly sokat szenvedett: ideje volna már, hogy döntő lépéssel közelebb jussunk hozzá.

Ez az a béke, amelynek a létrehozásán az Egyház fáradozik: imádsággal, mély tisztelettel, amellyel a szegények, a betegek és az öregek iránt viseltetik, továbbá tanfúttásának a terjesztésével, amely a testvéri szeretetnek a tanítása, hiszen az emberek testvérek és -megindult szívvel mondjuk ezt - ugyanannak az Atyának a gyermekei. A zsiant kétségtelenül hozzájárul majd ahhoz, hogy az új szellem kialakuljon és minden konfliktus távol maradjon, különösen a háború, a népek ostora, amely ma az emberiség elpusztítását jelentené.

Kegyelmes és tisztelt uraim! Ebben a sixtusi kápolnában látható Michelangelo nagyszerű mesterműve: az utolsó ítélet, amelynek a komolysága elgondolkoásra és elmélkedésre indít. Igen, számot kell majd egyszer adnunk Isten előtt, nekünk és minden államfőnek, aki a népek sorsáért felelős. Mindnyájan gondolják meg, hogy egy napon számot kell adniok az Úr és Teremtő előtt, aki nekik is legfőbb bírójuk lesz. A szívükre tett kézzel hallják meg a rettegő kiáltást, amely a világ minden részéből, az ártatlan gyermekek és az öregek, az egyes személyek és a közösségek ajkáról az ég felé száll: béke, béke! Hasson ez a gondolat a felelősségérzetükre, hogy semmi fáradságot ne kíméljenek és elérjék ezt a jót, amely minden egyéb jónál nagyobb értéket jelent az emberiség családjá számára.

Folytassák a találkozásokat, a tárgyalásokat, hogy becsületes, nagyvonalú és igazságos megegyezésre jussanak. Legyenek készek a szükséges áldozatokra is, hogy a világ békéjét megmenthessék. Akkor a népek a belső nyugalom légkörében dolgozhatnak majd, a tudomány minden fölfedezése a haladást fogja szolgálni és hozzájárul ahhoz, hogy egyre kelleme-sebbé váljék a tartózkodás itt a földön, ahol úgyis sok más elkerülhetetlen szenvedést kell elviselni.

ISTEN VÁLASZOLT

1914 óta tart a történelem páratlan válsága, amelyben mi is vergődünk és minden hívő lélekben parázsluk a kérdés: mit szól Isten az örülethez, amely évtizedek óta tombol a földön? Pedig világosan beszélt Fatimában, sokszor nyilatkozott helytartói által. De mindez nem volt elég s azért jött váratlanul a második vatikáni zsinat, hogy minden gondolkodó fej megértse, mit akar az Isten. Jól tudjuk: a történelem a nagy titok homályában folyik és csak egy vonal világít benne, még pedig az, amely töretlenül vezet Pétertől XXIII. Jánosig és e csoda fénye lobbant föl különös erővel e hónapban a Tiberis partján, amikor a főpásztorok gyűlését megnyitották. Sokan kérdezték, mire való e régi pompa és ragyogás éppen azon a helyen, ahol az első pápát mint rabszolgát végezték ki? Ha e kifogás helyálló volna, azt is lehetne kérdezni: miért áll az a főszege babilonia az egykori halászmester sírja fölött? A rendezés nyilván az ország, a krisztusi birodalom csodáját akarta ünnepelni és hirdetni éppen most, amikor annyi vértanú teste porlad jeltelen gödörben és amikor annyi püspök raboskodik a hitért. A pápa őket is hívta, de nem jöhettek és azért mindenki érezte: e hősök dicsősége messze túlragyogja a földi pompa tündöklését. Majd egyszer kitűnik, hogy a hitvallók vérenek és a szenvedésnek a hatalma irányítja a zsinat egész munkáját. Talán ennek első jele az a váratlan érdeklődés, amely a zsinat megnyitásakor az egész világon megnyilvánult.

Régen a zsinatot többnyire a keresztény társadalom belső válságainak leküzdése végett hívták össze. Ma azonban arról tárgyalnak és döntenek, miként kell az Egyház életét úgy alakítani, hogy a mai kor igényeinek jobban megfeleljen. Például mindjárt az első ülészakon azzal foglalkoztak, mekkora helyet adjanak a szertartásokban a nemzeti nyelveknek, hogy a hívek jobban értsék, mi történik az Isten házában és minél tevékenyebben kapcsolódjanak bele a szertartásokba. A másik kérdés lesz: miként kell az egyházi kormányzatot átalakítani, hogy az gyorsabb legyen és a helyi viszonyoknak jobban megfeleljen. Mindezek nagyon fontos ügyek. Azonban a pápa szándéka szerint a zsinat legfőbb célja új tavaszi lendületet teremteni az egész Egyházban az új történelmi korszak kezdetén. Más szóval ne várja senki, hogy Isten majd nélkülünk fogja megszüntetni a példátlan válságot amely most a földet rázza, vagyis e zsinattal kezdődik a keresztény tábor mozgósítása, hogy megfeleljünk az isteni parancsnak, amely így szól: Tanítsatok minden

népet. Ezért a világi apostolság kérdése a zsinat munkájának egyik fontos tárgya lesz, hogy aztán majd mindenki megértse, hogy amolyan póttartalékos és nyugdíjas keresztényekre nincs szükségünk, akik csak a vallásos kényelmet keresik az Egyházban. Ez a zsinat és ami utána következik arra szolgáljon, hogy a keresztény társadalom végre ráébredjen arra a történelmi felelősségre és hivatásra, amelyre az Isten népét a kiválasztás kegyelme kötelezi. Ha majd e tavaszi lendület betör a keresztény társadalomba, megszűnik köztünk az a vallásos álomkór és unalom, ami a mai pogányokat annyira taszítja tőlünk.

Bizonyára a zsinat foglalkozik majd korunk nagy tévedéseivel is, ám a főtörekvése az, hogy a keresztény táborban kigyújtsa a történelmi küldetés tudatát és kidolgozza az eljárást és módszert, amely által e célt sikeresen elérhetjük, mert az első pünkösdi tüzes árama kell most ide, hogy a lelkében inaszakadt világot ismét talpraállítsa. Nem nehéz elképzelni, mi lesz majd holnap, amikor a hívő nép jobban fölismeri a nagyságot, amelyre Isten szánta és vállalja a fönséges szerepet, a döntő cselekvést, amely a föld mai nyomorát egyedül képes megszüntetni. Kormányok, nevelők, éber figyelők növekvő aggodalommal szemlélik és vizsgálják a képtelen erkölcsi zavart, amelyben a mai ifjúság vergődik, hiszen nagy része nem tudja már, mit kezdjen az élettel. A csömör és unalom rabjai e fiatalok, mert érzik, hogy a jólét nem lehet az élet méltó tartalma. De más lesz a helyzet, amikor majd meghallják, hogy az isteni birodalom arra hívja őket, hogy új világot teremtsenek a régi helyén. A zsinat nagy feszültségben jött össze, de még nagyobbat fog kiváltani. Talán azért is figyelnek rá annyira föltűnően, mert új utat vár a jövő felé és új irányt szab a cselekvésnek.

Hosszú századok óta tart a szakadás a keresztények között. Annyi idő után most történik először, hogy a pápa hívására több felekezeti küldöttei jelentek meg a Vatikánban és mint testvéri megfigyelők vesznek részt a zsinaton és annak munkájába, az Egyház belső életébe, kormányzásába szabad betekintést kapnak és látják, hogy amikor az egyiséget keressük, ugyanaz a becsületes szándék vezet minket is, mint őket. Minden jó keresztény tudja ugyanis, hogy e földi életet jól rendezni és irányítani csak a mi világnézetünk alapján lehet, ám ennek egyik főbenjáró akadálya éppen a szakadás a keresztények között. Ezen ütközik meg igen sok pogány és nem veszi komolyan a hitünket, amikor azt látja, hogy mi sem értünk egyet, sőt akárhányszor egymás ellen harcolunk például a hitterjesztés munkaterén. Ma még nem tudjuk sejteni sem, mekkora a hordereje annak a döntő lépésnek, amelyet a Szentatya tett, amikor Krisztus nevében meghívta a többi keresztény egyházak képviselőit er-

re a zsinatra. A hosszú együttlétből új kapcsolatok, új belátások és nem egyszer mély barátság születik majd és ennek jelentőségét nem lehet még fölmérni. Még kevésbé lehet kiszámítani, mit fog a Szentlélek művelni e roppant gyülekezetben, mert Övé a döntő szó minden emberi iparkodás fölött.

Azt sem tudhatjuk még, meddig fog a zsinat munkája tartani és mi fog ezalatt a világban történni. A Szentatya többször említette, hogy felsőbb indításra hívta össze a zsinatot, tehát arra is szabad gondolni: talán az események is úgy alakulnak majd, hogy Isten szándékát és hatalmát az egész világ érezni fogja, amikor a földi számításokat láthatóan áthúzza a legfőbb Akarat. Végére Istennek is az ő országa a legfontosabb és ugyanakkor ennek haladása az egész emberiség legfőbb érdeke, tehát ne csodálkozzunk, ha néhány alapos meglepetés éri majd a világot esetleg már a zsinat tartama alatt.

ÚJ VOTIVMISÉK PAPI ÉS SZERZETESI HIVATÁSOKÉRT

A Rituskongregáció 1961 júl. 1-én hagyta jóvá azoknak a votivmiséknek a szövegét, amelyeket a Szemináriumok-, illetve Szerzetesek Kongregációja egyházi hivatások kiesésére, azok megőrzésére és a szerzetesi fogadalmak letételének ünnepi alkalmaira szerkesztett.

A Vatikáni Könyvkiadó az Acta Apostolicae Sedis 1961 dec. 28-i számában már meghirdette az új miseszövegek megjelenését s a püspöki körlevelek azóta szintén föl hívták a lelkeskedő papság figyelmét azok beszerzésére. Ausztriában a linzi Veritas-Verlag adta ki a kézi misekönyv méreteinek megfelelően latin és német szöveggel. Azóta már sokan imádkozzuk azokat magán- és közös szentmisék alkalmával.

A következőkben röviden ismertetjük az új miseszövegek tartalmát.

1. - Mise az egyházi hivatások elnyeréséért

A kiválasztott szövegek hangsúlyozzák a krisztusi hívás ingyenességét és a meghívottak vállalkozásának önkéntes jellegét; kiemelik a hívek imádságának a szükségességét, hogy növekedjék azok száma, akik majd részükre az üdvösség tanait közvetítik és bemutatják a megváltás áldozatát.

Bevonulásra (introitus) a Máté-evangélium 4. fejezetéből Krisztus szavait imádkozzuk a két testvérnek, Péter és András apostolnak a lélekművelés szolgálatára való meghívásáról. A könyörgésben lélekaratók küldését kérjük az Atyától, hogy Egyszülöttje parancsainak állandó megtartásá-

ra neveljék az embereket és megújítsák a keresztség áldozatát. A szentlecke a Királyok 1. könyvéből idézi a későbbi próféta, Sámuel igen hatásos hívató történetét. A graduale az Úr házában lakók boldogságára utal, az evangélium meghatóan beszéli el András, Péter, Fülöp és Natánél (Bertalan) meghívásának és Jézusra találásának lekötően érdekesítő jelenségeit (Jn 1, 35-51). A felajánlási ima az Úrtól kapott örökségre hívja fel a figyelmet, a csendes ima a hívek érdekében szól, az áldozási ima az isteni bőkezűsége mutat, az áldozás utáni ima pedig az oltár szolgálójának a számbeli gyarapodását és a szeretetben való megszentelését kéri.

2. - Mise az egyházi hivatások megőrzéséért

Ha a lélek zavar nélkül állja Krisztus reáirányuló tekintetét és követi a hívást, olyan útra szegődik el, amelyen kitartáshoz különleges segítségre van szüksége. Ezt nem nélkülözheti a többi közt azért sem, hogy az első nehézségek föltünésekor vissza ne forduljon a megkezdett útról és hogy nagylelkűen táruljon ki a teljesértékű egyházi kiképzés igényeivel szemben. A második miseszöveg teljes mértékben eleget tesz a meghívottak állhatatosságára vonatkozó lelki szükségleteknek.

Az introitus a 104. zsoltárral Isten mindenkor kitartó kérésére buzdít, a könyörgés és áhítat és lelkierősség szellemét kéri az oltár szolgáló számára, akiknek az ige hathatós oltalmazóivá kell válniuk. A szentlecke szent János buzdítása szeretett tanítványaihoz, hogy a világ hármassábitásától óvakodjanak (1 Jn 14-17). Ezt a szöveget alkalmazza a liturgia passzionista szent Gábor, fiatal szent klerikus ünnepén is (febr. 27), föl-hívja az egyházi pályán lévők figyelmét az önfegyelmzés szükségességére. Az evangélium az utolsó vacsora utáni búcsúzás egy részlete. A szőlőtől szóló példabeszéd találó képe a Krisztussal való benső, kegyelmi életközösségnek, amely tettekben kell, hogy megnyilvánuljon. E kegyelmi kapcsolat nélkül nem lehetséges Isten szemében kedves dolgot művelni. A nagyon jelentős tanítás e szavakkal zárul: „Amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek én is titeket. Maradjatok meg szeretetemben” (Jn 15, 1-9). A csendes ima ugyancsak ezt a kitartó istenszeretetet kéri az egyháziak számára.

3. - Mise a szerzetesi hivatás elnyeréséért és a benne való kitartásért

A két előző miseszöveget sugalmazó szándékok itt egyesítve hatnak: minél több lelket ihlessen az isteni hívás az evangéliumi tanácsok követésére és a választottak legyenek fogékonyak a kegyelem hatásaival szemben, amelyek lelkifejlődésük különböző fokainak megfelelően érvényesülnek.

A könyörgés, csendes ima és áldozás utáni ima szövegeiben, minden esetben a család (familia: szerzetescsalád) fogalma szerepel, amelyet két esetben az új tagok (nova proles) kifejezés egészít ki, amely gyakran szerepel a szent rendalapítók miseszövegeiben. A szerzetesközösség e lényeges vonásán keresztül így nyer egyúttal erőteljes hangsúlyt a kereszténység nagy családjához való tartozás tudata is. Ennek a szentmisének az olvasmánya az efezusiakhoz írt levél csodálatosan szép 4. fejezetének két részlete (1-6, 23-24): „Kérlek tehát, én, aki fogoly vagyok az Úrban, hogy méltón éljetek ahhoz a hivatáshoz, amelynek részesei lettetek.” ... „Újulatok meg gondolkodástok szellemében s öltöztök magatokra az új embert, aki Isten hasonlóságára tiszta igazságban és szentségben alkotott teremtmény”. - Az evangélium (Lk 9, 57-62) teljes ridegséggel vési emlékeztünkbe a föld javaitól („A rókának oduja van... de az Emberfiának nincs hová lehajtsa a fejét”) és a legméltányosabb emberi érzésektől és szeretetkötelékektől való elszakadás („Hagyd a holtakra, hadd temessék halottait”) követelményeit, amelyek nemcsak látszólagos Krisztus-követés feltelei.

4. - Mise férfiszerzetesek fogadalomtételének alkalmára

A szerzetesi fogadalmak letétele a legtöbb szerzetesközösségben szorosan kapcsolódik a szentmiseáldozat bemutatásához és vagy előtte vagy közben szokott végbemenni. De ilyenkor a szentmise liturgikus szövegét rendszerint a megfelelő napról mondták. Figyelembevétel az új rubrikák előírásait - amelyekre cikkünk végén röviden kitérünk - ezentúl mondhatjuk az új votivmiséket ideiglenes vagy örök fogadalmak letétele esetében egyaránt.

A világtól való elszakadás, a tökéletességre való törekvés s a hármasság fogadalom kihangsúlyozásával az evangéliumi tanácsok eszméje jut kifejezésre az introitus, könyörgés, felajánlás és az áldozás utáni ima szövegében. - A szentlecke (Fil. 3, 7-14) szentpáli merészséggel és a keresztény aszkézis forradalmiságával érzékelteti a szerzetesi életáldozat eszményét, hogy - mint ő - a szerzetes is Krisztus helyes, gyakorlati megismerésére jusson. Mind többet kell teljesítenie Krisztusért, ő legyen életének a tartalma és értelme; felejtse el, mit tett eddig az ő szolgálatában s a még megvalósítandókra tekintsen. - Az evangélium szent Márk jólismert szövegét idézi (10, 17-21) a tökéletességre vágyó gazdag ifjúról s a Mester szerető meghívásáról, amely voltaképpen visszhangként hatott a valószínűleg élet feladatait eddig hűségesen teljesítő fiatal ember érdeklődésére.

5. - Mise szerzetesnők fogadalomtételének alkalmára

Amint a többi misénél, úgy itt is érthető gonddal állították össze a szentúrási és liturgikus szövegeket, amelyek az apácáfogadalmak értelmét és jelentőségét érzékeltetik.

A kinyilatkoztatás forrásainak a szűzességet magasztaló kijelentései alapján az Egyház kezdettől fogva megkülönböztető tisztelettel vette körül az Istennek szentelt szűzeket, akiket külön fátyolátadási szertartás keretében avatott fel a püspök. Szent Ambrus bőven ismerteti a szűzeket felavató szertartást. Utóbb e szertartás helyébe a szerzetesnők beöltözése lépett.

Az új votivmise nem ismétli meg a szűzek avatásának a liturgikus szövegeit, hanem a Krisztus és aneki szentelt lélek közti eljegyzettség állapotának megfelelő ihlettségű szövegeket hoz. - A szentlecke az 1. korinthusi levél 7. fejezetének a részleteiből alakul, ahol szent Pál a szűzesség kiválóságát tanítja. Az evangélium a szűzek közös miséjéből való és szent Máté 25. fejezetéből idézi az okos és oktalan szűzekről szóló példabeszédet. A szerzetesek és apácák fogadalomtételi miséjében egyaránt történik említés a szegénység, tisztaság és engedelmség erényeiről, amelyek a Krisztussal egyesült életáldozat anyagát és tartalmát teszik.

A rubrikák idevonatkozó előírásai

Mikor mondhatjuk az új votivmiséket?

1. - A hivatásokkal kapcsolatos első három miseszöveg mint votivmise mondható IV. oszt. liturgikus napokon (Codex Rubricarum n. 387). A Glóriát elhagyjuk. - Ha a fogadalomtételi napja IV. oszt. liturgikus napra esik, akkor a két fogadalomtételi votivmise bármelyike mondható.

2. - A megyéspüspök engedélyével II. oszt. votivmise gyanánt is lehet mondani a fogadalomtételi misét (Codex Rubr. n. 370), vagy akadály esetén legalább is egy konklúzió alatt imádkozhatjuk a napi mise orációjával az akadályozott votivmise könyörgését (Codex Rubr. n. 343. c). - A Glóriát, minthogy II. oszt. votivmiséről van szó, el kell mondanunk.

3. - A hivatásokért elrendelt votivmiséket - ugyancsak a püspök engedélyével - mint II. oszt. votivmiséket is végezhetjük különleges alkalmakor, pl. papnevelőintézetben, kollégiumban, iskolában, intézetben, az iskolai év kezdetén vagy végén (Codex Rubr. n. 370).

4. - IV. oszt. liturgikus napokon, csendes - nem konventuális - misékben a rubrikák megengedik a miséző papnak, hogy egy ún. votiv-könyörgést csatoljon a napi mise orációjához. (Codex Rubr. n. 461) - Ezt a könyörgést választhatjuk pl. az egyházi hivatásokért szóló votivmisékből, vagy

- a fogadalomtétel évfordulóján - a fogadalomtételi miséből.

Az öt szentmiséhez előírt egyházi ruhák liturgikus színe a fehér.

+

Legyen kedves kötelességünk, nekünk papoknak, az új votivmisék végzése. A szentéletű Prohászka püspök mondja valahol a hivatásról, hogy az: „érezek a Fölséges iránt”. Tartsuk nagy szerencsénknek, ha mi is közreműködhetünk a „Fölséges iránti érzék”-nek, azaz papi és szerzetesi hivatásoknak kialakításához. Ha pedig prédikációnkban néha-néha felhasználnók a miseszövegek értékes gondolatait és nemcsak primiciák, ezüst- és aranymisék alkalmával szólnánk a papi-szerzetesi hivatásról - amely mindig időszerű volt, de éppen napjainkban, az ellentétes érzelmek és szenvedélyek hullámtorlódásában vált különösen azzá, - akkor talán híveink is közelebb jutnának a papi-szerzetesi lélek megértéséhez és ahhoz, hogy a szeretet és egység világiak és egyháziak között megújulhasson és új színt nyerhessen.

Cser Palkovits István SJ

(Az Uruguay-i levél folytatása a 16. lapról)

Van a városban egy „Magyar Otthon” is. Ez inkább szórakozóhely, de politikamentes. Itt az iskola és a cserkészlet is. Járogatok hozzájuk. Szívesen fogadnak. Ott dolgozgat a református lelkész is. Vele is jóviszonyban akarok lenni. Magyar újról lévén szó, együtt munkálkodunk.

De a főmunkám a kápolnáinkban folyik le. Csak 300 méterre van a Szalézi Intézettől, ahol lakom. A nagyhéten megtartottuk az öszszes szertartásokat, egyszerűen, lelkesen. Összesen 133 áldozóm volt, ebből húsvét napján 33. Az elmúlt két év alatt összesen nem volt ennyi.

Nagy a reményem, hogy jövőre idehozhatjuk az angol kisasszonyokat, akiknek Argentínában van nagy intézetük. Éppen azon fáradozom, hogy valami kis házat szerezzek számukra.

Délutánonként, ha valamelyik jószívű honfitársam elvisz, meglátogatom híveimet. A közel tízezer magyar legnagyobb része itt él Montevideóban. De úgy szétszórva, hogy bizony nagy munka ez a látogatás. Ed-dig szívesen fogadott mindenki. Bár kevés a remény, hogy visszatérjenek, akik haragosan vagy szégyenlősen elhúzódtak.

Ha az ifjúságot és a gyermekeket meg nem tudjuk szerezni, máris kész a sfrunk. A pár jóakaratu öreg elköltözik, s aztán csak emléke marad minden magyar munkának.

Kérem buzgó imájukat, hogy valamit tehessenek szegény, „oldott kévéként” széthullott és széthúzó testvéreinkért.   Proszta János SDB, Montevideo

JÓPÁSZTORI SZELLEM

APOSTOLI SZELLEMŰ LELKIPÁSZTORKODÁS

E tanulmány magya az 1961. évi bécsi magyar lelkipásztori értekezleten „Dinamikus pasztoráció” címen tartott előadás. Több paptestvérem biztatótt, hogy kibővítvé, irodalmat is adva tegyem közzé papi eszmélődés tárgyául. Ezt most annál inkább is megtehetem, mert közben nyáron egy hónapig szemtanúja lehettem Michonneau abbé plébániáján mindannak, amit addig csak írásából ismertem. Tudatosan választottam most az „Apostoli szellemű lelkipásztorkodás” címet, mert a hangsúlyt arra a szellemre, látásmódra és beállítottságra vetem, amelyet az „esprit missionnaire” illetve a „missionarische Haltung” kifejezés takar. (Magyar fogalmazásban az „apostoli jelző itt - Prohászka óta! - egyértelműbb, kifejezőbb mint a „missziós” volna). A dinamikus módszer e szellemnek csak folyománya.

Lássuk előbb a történelmi előzményeket és háttérét.

1

A történelmi fejlődés

Ha nagy vonalakban szemléljük a nyugateurópai lelkipásztorkodás szel­lemét, beállítottságát és ebből folyó módszereit, a századforduló óta négy fázist különböztethetünk meg:

a) Időszakunk elején az Egyház elsősorban mint „üdvintézmény” él a köztudatban, erős hangsúllyal az intézményes jellegén. A plébánia ennek az intézménynek „rész-intézménye”, amelynek a megőrzés a célja, vagyis a híveket hitükben megtartani, éppúgy, mint az Egyháznak is feladata a hitletétel megőrzése. A magatartás védekező jellegű, a lelkipásztorkodás sztatikus. Egyházi jellegű intézmények hivatottak legin­kább biztosítani az egyházi - vagyis ekkoriban: papi - befolyást a társada­lomra. Egyházi egyesületek és intézmények feladata megtartani, ellensé­ges befolyásoktól megóvni, kisérszben aktiválni is híveinket, elsősorban ifjúságunkat. Kiegészül az egyesületi élet. De ez intézmények és egyesületek határai igen tágak, hogy minél nagyobb tömegeket lehessen megóvni ille­ve hitvallóan felvonultatni. Épp ezért általában nem kívánunk sokat tag­jaiktól. Így pl. igyekeztünk minél több fiatalságot kollégiumba, legény­egyleteinkbe befogadni e jelszóval: „Inkább lakjanak, szórakozzanak ná­lunk, mint máshol.” Az intézmények és egyesületek elszaporodása a pap­ság idejének jórészt nem papi elfoglaltsággal töltötte el a lelkipásztorko­dás primátusának mérhetetlen kárára. Az intézményes tevékenység sokszor - a liberális korban - már-már elvszerűen szorította háttérbe a vallásosat, így pl. egyházi iskolákban a paptanároknál a hangsúly néha szinte kizáró­lagosan a tanári jellegen volt.

b) A X. Szent Pius pápával meginduló belső megújulás nyomán a hang­szóly a megőrzésről az elemlyítéstre tevődik át. Ennek alapja a lelkek­ben a liturgikus mozgalom nyomán ébredő közösségi egyháztudat (Guar­dini: „Die Kirche erwacht in den Seelen”). Előtérbe kerül a gyakori szent-

áldozásra, intenzivebb kegyelmi életre való nevelés. Missziók, lelkipásztori próbálkozások a hitélet elmélyítésére, sőt új hívek meghódítására is törekszenek, - de mindez szinte kizárólag a papok és szerzetesek dolga.

c) Aránylag rövid idő múlva új fázis kezdődik. Felnő a korai és gyakori szentáldozáson nevelkedett nemzedék és egyre öntudatosabb a hit a világ-
giakban: „Mi vagyunk az Egyház!”, - mondják és ezt a nemzedéket szólítja sorompóba az egyháztörténelem új korszakát nyitó „nagy mozgósítással” XI. Pius pápa. Kimondja a világi apostolkodás, a Katolikus Akció elvét: „A munkások apostolai a munkások legyenek!”, tehát a diákoké a diákok és i. t. Krisztus Királyságának pápája az Egyházat a lelki defenzívából az offenzívába viszi át, tehát a hódítás lesz a cél és e munkában a világi elem önálló felelősségű részt kap. E gondolat előharcosa, Cardijn prelátus munkásifjú-mozgalmában (JOC) a tanúságtételre veti a hangsúlyt. A JOC munkásifjúja a „saját életével átélte Evangéliumot” akarja hitetlen társának bemutatni, kis apostolcsoportokat alkotva a gyárüzemek hitetlen környezetében. A pap mint lelki tanácsadó foglalkozik velük kis csoportjaikban. Ez a fiatalság is rendez szórakozó estétet, de ott nincs pap a láthatáron, a rendezők és hangadók a jocisták, ők az „emberhalászok”... Lassan hódít és terjed az új eszme és módszer, - mikor kitör a 2. világháború.

d) A világnáboru kataklizmája új helyzetet teremt. Papok katonai szolgálóban, koncentrációs táborokban, börtönökben olyan emberekkel kerülnek kapcsolatba, akikhez eddig még sohasem jutottak el. Rájönnek az emberek többségének hihetetlen vallási tudatlanságára, a jóakaratuáknál is tapasztalt felszínes és periferikus vallási érdeklődésre, általánosan elterjedt előítéletekre, amelyek sok jóakarátú tájékozatlan elidegenítenek, - ugyanakkor a másik oldalon sok emberi értéket is találnak, sok törődést az emberiség sorsával. Rádöbbennek, hogy az Evangéliumot eredeti tisztaságában, de újszerűbben, az emberek nyelvén kellene megfogalmazni. Rájönnek, hogy több gondot kellene fordítani a kereszténység lényegének a bemutatására, Krisztust jobban megismertetni az emberekkel s az Evangélium szellemének tudatos követésére nevelni őket, valamint arra, hogy gátló vagy előítéleteket keltő formákon túl kell adnunk. „Evangelizáció” az elszakadt tömegek felé, amelyek várják a Jó Hírt! Ez lett a jelszó Franciaországban a 40-es években. Régen voltak olyan fogékonyak eziránt a lelkek, mint a súlyos megpróbáltatások közepette: harctéren, óvóhelyeken, koncentrációs táborokban.

S ebben a vészben komoly, válságos időben Szent Péter székén felmagasztosul egy világot magához ölelő jópásztori szív - Pastor Angelicus - XII. Piusban. Megosztja a megszállott Róma népével a háborús élet gondjait s minden elődjénél jobban keresi a kihallgatásokon a személyes kapcsolatot híveinek ezreivel, a világegyház minden részéből, a legkülönbözőbb rétegekkel - a tudósoktól a bábáig - és mindegyikükhöz van megértő szava, de ugyanakkor fáradhatatlanul figyelmezteti is őket apostoli felelősségükre és feladataikra. Pápaságának elején, még a totális rendszerek korában, rámutat a Titokzatos Krisztustest világot átfogó természetfölötti közösségére, mely egyedül léphet fel totális igényekkel tagjaival szemben. S ugyanakkor, amikor e közösség belső, liturgikus életének elmélyítését szorgalmazza, egyes tagjai elé is szüntelenül az evangéliumi eszményt, a megszentelődés kötelezettségét állítja, hogy ezzel kivegyék részüket a „consecratio mundi” nagy munkájából. Nincs az az új apostoli kezdeményezés, amit nem karolna fel ennek érdekében.

Itt a történelmi pillanat. Páris érseki székében századunk egyik legnagyobb szabású főpapa és apostola: Suhard bíboros. Mikor 1943-ban Godin

abbé, a JOC apostola megírja Daniel abbával forradalmi hatású művét, amely Franciaországot missziosterületnek mondja, - Suhard bíboros egy álmatlan éjszakán elolvassa ezt és másnap áldását adja a Mission de Paris úttörő munkakezdeményére, - megindul a lavina. 1945-ben Michonneau abbé, Godin abbé barátja, a párisi külváros pélbánosa írja le többéves apostoli szellemű útkeresésének meglátásait, gyakorlati tapasztalatait az egyház-községről, mint apostoli, liturgikus szeretetközségről. Ugyanez évben a falusi pasztoráció problematikáját tárja fel ebben a szellemben F. Boulard. Két év múlva már Ausztriában tart előadást e francia élcspat a lelkipásztorkodás új útjairól, s az előadások szövege a „Seelsorger” különszámában eljutott hozzánk Magyarországra is. Ennek nyomán próbáltuk néhányan ott-hon a plébániai lelkipásztorkodást az új szellemben alakítani. Németországban az 1948-i mainzi katolikus napon lesz Ivo Zeiger SJ megrázó beszéde után programmá a „missionarische Seelsorge” eszméje, ennek módszereit írja le részletesen átfogó pasztorális művében V. Schurr és ezt képviseli a mai német lelkipásztorkodás problémálatását feltáró idei jubileumi évkönyv és végül a „Missionarische Pfarre” volt az idei salzburgi osztrák Katholikus egyik munkaközösségének a témája.

Nyugodtan mondhatjuk tehát, hogy amiről az alábbiakban lesz szó, a nyugateurópai lelkipásztorok legjavának eszemevilágát tükrözi, ha sajnos a gyakorlati megvalósítás sok gátló tényező miatt még távolról sem olyan általános, mint az említett felismerés.

2

Az alapállás

Ha az új apostoli törekvések rúgóját keressük, - kezdve Cardijn úttörésén, folytatva Godin, Michonneau törekvésein egész a munkáspapokig, - úgy találjuk, hogy felébredt, megszólalt bennük a nagy, apostoli felelősség tudata a Krisztustól távol tévelygő tömegekért. Ennek nyomán ellenállhatatlan erővel támad fel bennük az elhatározás, hogy ráteszik életüket és megkeresik a módját annak, hogy visszahódíthassuk Krisztus számára mindazokat, akikért felelősek vagyunk. És hangsúlyozni kell: ezt a felelősséget a legtagabb értelemben fogták fel.

Ez vonatkozik mindjárt a mennyiségi szempontra. „Egynek sem szabad elvesznie a mi mulasztásunk következtében a ránk bízottak közül!” A vitathatatlan alapállás ez volt: A püspök felelős az egyházmegyéje területén lakó minden lélekért, ugyanúgy a plébános felelős az egyházközsege területén lakó minden lélekért. Suhard bíboros arra biztatta egyházmegyéje plébánosait, hogy rajzolják meg egyházközségük térképét, éspedig először jelöljék meg a mindenkit magába foglaló eszmei határokat, majd rajzolják bele a szűkebb, tényleges határokat. S utána legyenek szüntelenül rajta, hogy e tényleges határokat kijebb tolják, miközben állandóan ellenőrzik lelkipásztori munkájukat s addig ne ringassák magukat megelégedett nyugalomba, míg e határok egybe nem esnek! A jópásztori szellem ez: elmenni még a századik tévelygő bárány-

ka után is. Önmáró gúnyjal mondogatták: Mi megfordítva csináltuk és az egy jámbor megőrzésével bibelődve megfeledeztünk a 99 tévelygőről. (Itt az elv a lényeges és mitsem mond, ha 99 helyett 80-ra vagy 70-re módosítjuk az arányt, ámbár itt is realisabb képet nyerünk, ha az öregektől eltekintünk, pláne ha csak a férfiakra korlátozódunk.) Tehát gondolkodásunk homlokterében mindig ott legyen az egész ránkbízott nyáj, nemcsak a jelenlevő töredék. - Persze nincs arról szó, hogy ezt a töredéket elhanyagoljuk a többiért. Sőt! És ez igen lényeges mozzanat: oly odaadással kell szolgálnunk, gondoznunk e „kisdéd nyáját”, hogy velük együtt mehessünk el a tévelygők megkeresésére. E hódító, apostoli munka csakis a papság és világiak együttes munkája lehet, és pedig úgy, hogy ebben a világiak nem segítők, hanem felelősök!

És itt még tovább kell mennünk egy lépéssel a felelősség határát illetőleg. Abban valamennyien egyek az említettem kezdeményezők, hogy az ő értelmezésükben az apostoli felelősség nem korlátozódik híveink lelki üdvének végső céljára, vagy mondjuk csak a lelki szférára, elutasítván az evilági gondokkal törődést azzal, hogy az Isten országa „nem e világból való.” Totalitásban fogták fel a „mindent Krisztus Fősege alá foglalás” parancsát. Érezték a felelősséget a világért, amelyben benne élünk és a keresztények köteletségét, hogy legalább annyira dolgozzanak ezen, mint a többiek. (Később, XII. Pius pápa pápaságának második felében ez már kifejezésre is jut ismételten a pápai szövegekben, különösen a „jobb világért” indított mozgalom toborzójában, 1952. II. 11.) Világosan látták, hogy a közös nevező, a közös alap, amely összekapcsolja a hívőket és nem-hívőket, az emberségünk, a természetes emberi élet, mindennapos gondolataival és problémáival. Ha ezt nem tesszük magunkévá, falat emelünk egymás közé, de ha megosztjuk gondolatainkat, kapcsolatba kerülhetünk velük. És alkalom nyílik a felebaráti szeretet tanúságtételére: az ítéletkor számonkért legegységesebb kötelességeink teljesítésére éhezőkkel, betegekkel, mindenfajta nélkülözővel szemben, - pláne ha nem egyről van szó a legkisebbek közül, hanem milliókról... És legeslegvégül: sokszor még a hithirdetés is lehetetlen, ha nincsenek meg az emberi életnek legegységesebb előfeltételei. Ilyenkor a keresztények első kötelessége a lekipásztorkodás előfeltételei képp megújítani a társadalmi, gazdasági, stb. struktúrát, mert amíg nincs meg az emberi élet előfeltétele, nincs meg a természetfölötti sem, - „a kovász csak a lisztet keleszti tésztává, nem a fűrészpport”, mondogotta Suhard bíboros. Természetesen a felelősségből eredő közvetlen munka itt a világiaké.

Végülis ez a felelősségtudat - párosulva a papság legjobbjaiban a bűntudattal (papi mulasztások!) s az ennek nyomán fakadó jóvátétel kész-

ségével - logikusan vezetett el a belső megújulás, a komoly metanoiára vágyáshoz és programjához. Hiszen a reális önvizsgálat azt mutatta, hogy a kereszténység a világ újjáalakításában azért nem jutott döntő befolyáshoz, mert a keresztények nem töltötték be igazi hivatásukat: a gyertya, a só, a kovász szerepét Krisztus Urunk parancsa szellemében. Vészesen hangzik felelős keresztények fülébe az Úr szava: ha a só megfízetlenülül, eltaposásra való. Isten szava a történelemben figyelmeztet manapság: a történelem taposómalmába visz az utunk, ha nem halljuk meg a kellő pillanatban a megértésre állandóan szóló felhívást. (E vonatkozásban lehetetlen itt nem utalnunk P. Hunya ily értelmű felejthetetlen lelkigyakorlatára 1948 karácsonyán a Manrézában, az A.C. ifjúsági lelkipásztorai előtt. Ezt még meg kellene az utókor számára örökíteni.) De ismételtlen figyelmeztetett Krisztus földi helytartója is. XII. Pius pápa szövegei közvetlenül a háború után, majd a tíz év előtti (1952. febr. 11) világos felszólítás volt egy világot újjáépítő munkára, amelynek előfeltételeképp ott volt a felhívás a belső megújulásra. Izesebb, igazibb sóvá kell válnunk ahhoz, hogy megújító hatást fejthessünk ki. De a kereszténység belső megújulásának elsősorban a papság és a hívek legjobbjainak körében kell megindulnia. Kijegescedési góccok kellene, papok és körük csoportosuló igazi keresztények közösségei, megannyi sugárzó energiaközpont. Ezért mondja XII. Pius pápa papjainak: „Amire ma a világnak égető szüksége van, az nem más, mint hívek csoportjai minden rétegből és foglalkozási ágból, akik egész életüket Isten parancsaira és Krisztus törvényeire alapítják.” (1952. márc. 8) És arra is figyelmezteti papjait, hogy világi munkatársaik elé a Krisztusnak mindent adás maximális igényével lépjenek. (1953. jan. 11) De akkor illő, hogy a papok, „a nyájnak mintaképei” elől járjanak jópéldával a megújulás útján...

3

Szellemi metanoia

A metanoia komoly papi szemlélődéshez vezetett s ebből kifolyólag lelkipásztori felfogásunk és módszereink revíziójához is. Akár Franciaországban, akár nálunk, különféle körülmények hatására, - de ugyanattól a Lélektől ösztönözve - ez a revízió szükségképpen fokozatosan eljutott a gondolkodás és látásmód gyökeres átalakulásához, egy, hogy úgy mondjam szellemi metanoiához. Ennek lényegében három főirányulása van.

A) Természetfölöttiség

Az elsőt így jellemezhetném: Tudatosabb természetfölöttiség, radikálisabb evangéliumi szellem. Az eucharisztikus és liturgikus mozgalomban felnőtt nemzedék előtt a kritikus időkben nyilvánvalóvá lett,

hogy az Evangélium elvizenyősítésének, a nyárspolgári minimalizmus elterjedésének egyik főoka a naturalista-racionalista gondolkodás volt, amely „embermagasságú” és nem „Istenmagasságú” kereszténységet produkált - mint már P. Plus elmékedéseiben olvashattuk - ami nem volt más, mint „evangéliummal fűszerezett becsületes stoicizmus, - a kortársaknak nem nagyon mogorva, hirdetőinek nem nagyon kényelmetlen”. Ez varázsolt polgári lakásba illő idilles betlehemeckét az istállóból, ez felejtette el a szentségre törekvés általános kötelezettségét, hirdetvén, hogy „legyünk csak becsületesek”, ez „lőcsölte át az életszentségre törekvést a szerzetesekre” (Hunya), ez szorította ki a perifériára az „egyek legyenek” parancsát, ez próbálkozott a keresztnélküli kereszténység fábólvaskarikájával. S mikor rádöbbszünk, hogy a hősi életeszmény, az áldozatvállalás, az „egyek legyenek” irányában dolgozás; a válaszfalak lebontása terén az ateisták igen gyakran megszegyenyítették Krisztus híveit - természetes ellenhatásként elemi erővel támadt fel a vágy itt is, ott is az Evangélium tiszta, hamisítatlan világa után. Az Evangélium, az Apostolok Cselekedetei, a Levelek kerültek az elmékedés központjába - s ez különösen a vasfüggöny mögött, ahol papok is, hívek is napról-napra súlyos döntésekre, elvszerű állásfoglalásra kényszerültek, átalakító hatásának bizonyult.

Elmélyült a hit - fogalmunk: személyes odaadással az „egyedül igaz Isten és küldötte Jézus Krisztus iránt” Akit feltétel nélkül Urunknak és Mesterünknek választunk, vállalva az Evangélium követelte tökéletességre törekvést (Liégé) a „naponkinti metanoia kínját” (Rahner), végeredményben elfogadva a sajátos keresztény életformát: az áldozatvállalás, a kereszt életformáját. Ez persze már a szolgáló, az áldozatos szeretet-formálta hit világa. Aki ebben él, rendszeresen elmékedve Isten akaratán és tanúságtételével vállalva a „sorsközösséget Krisztussal” (Köster), az hovatovább elsajátítja az „Isten gondolataival való gondolkodást”, a hit szemével való nézést. Az ily látó nem fél hitetlenek közé jutni, mint az épszemű se a vakok közé, de értelmetlennek is tart minden hitvitát, akárcsak színvakkokkal színéről vitázni. E helyett inkább tudatos tanúságtételre törekszik, hogy annak vonzása tükrözze, sejttesse Istent, vagy legalább „tegye életét megmagyarázhatatlanná, ha nem volna Krisztus”. (Suhard)

Az új látásmód nyomán természetesen átalakul erkölcs - fogalmunk is: az evangéliumi eszmény lép az előtérbe. A súlyos bűnöknek félelemből való kerülése, a túlságos kazuisztikázás, az egyes cselekedetek sokszor formalisztikus megítélése helyébe a maradéktalan evangéliumi eszmény hirdetése, a Krisztus-követés általános kötelezettségének hangoztatása, az említett hit és szeretet formálta magatartás kialakítása lép. E kor, amelyben az igazi keresztények általában diasporában élnek, jobban meg-

értette Szt. Pál tanítását az istengyermekség szabadságáról. Különösen az ateizmus világában érvényesült a kontraszthatás: a gyűlölet világában felébredt a vágy a szeretet iránt. A kegyelmi életben, ifjúsági mozgalmakban felnőtt fiatalság megházasodva, a házasság szentségén keresztül keresi az életszentség útját, új hitvesi lelkiség kialakításán fárad - korunk egyik legvígasztalóbb tünete - és akik az evangéliumi tanácsok világát követik, sokszor mellőzve nagy szeretetek intézményes védettségét, kint a világban, szegényen az emberek közé vegyülve ún. világi intézményekben szolgálják Isten országát. Az evangéliumi szegénység felkarolása, - hála a francia katolicizmusnak (PRADO, a Foucoud atya szellemiségét követő "Jézus kis testvérei", a Fils de Charité, Godin-Michonneau-Loew, a munkáspapok kezdeményezése stb.) - apostoli cselekedet volt annak cáfolására, mintha az Egyház a felső társadalmi réteghez volna kötve.

A természetfölöttibb gondolkozásnak tán harmadik lényeges mozzanata: a Titokzatos Krisztustest reális valóságának a megérzése, átélése. Szinte foghatóvá kezd válni, hogy az Egyház a továbbélő Krisztus, folytatja küldetését és osztozik sorsában: állandóan üldözötten járja történelmi keresztútját, amelyből tehát tagjai sem vonhatják ki magukat. És osztozik Krisztus istenemberi kettősségében, tehát változó és mulandó emberi külső takarja a változhatatlan isteni lényet, amelyet sem kritizálni, sem a mulandó külsővel összetéveszteni nem lehet. Az emberi arc hibái nem gyöngítik a mai ember hitét, hanem inkább ösztönzőleg hatnak rá. A pápa nem annyira a legrégebb dinasztiákat túlélő dicső uralkodóként (Macaulay) tölti el büszkeséggel, hanem mint a Titokzatos Test Látható Feje, Krisztus Helytartója, fiúi ragaszkodó szeretetre, önkéntes meghódításra indítja. De általában a papban is elsősorban Isten emberét, a természetfölötti erőforrások közvetítőjét, az Isten gondolataira nevelő és a Krisztus-követés útján vezető atyát keresik. A liberális kor politikus-, tudós-, szónok-papja éppúgy elutasításra talál, mint már ezelőtt a társasági élet „abbétipusa”, - sőt ma már a lelkipásztortól is azt várják, hogy a lelkipásztorkodással járó nem szorosan papi jellegű - pl. technikai, gazdasági, szervezési, irodai stb. - tevékenységeit is világiakra bízva sajátos papi küldetésére korlátozódjék. A 2. világi apostol-kongresszuson is felhívta a világiak vágya a „papibb papok” után...

Nyilvánvaló, hogy mindez a lelkipásztorkodásban döntően érezteti hatását: legelsősorban azzal, hogy a Szentírás, különösen az Újszövetség központi helyet kap az Eucharisztia mellett és a kegyelmi életre nevelés mellett a Krisztuskövetés útján vezetés, a tanúságtételre nevelés válik központi gondolattá.

B) Közösségi gondolkodás

Az „egyek legyenek” parancsának „elszabotálása” (Hunya) s ennek nyomán a nemzetek és osztályok közötti gyűlölködő harc századunk kereszténységének legsúlyosabb botránya. E felismerés a világháborút követő években egészen általános, halmozni lehetne az idézeteket francia, német szerzőktől éppúgy, mint P. Hunya lelkigyakorlataiból. Az sem kétséges, hogy e szabotázs történelmi oka a liberalizmus örökségeképp elhatalmasodott individualizmus, amely az eredeti bűnnek átkos következményeképp mélyen befészkelődött az emberiségbe. Viszont épp a „nemkeresztény kollektívumok felvonulása” (Hunya) erőteljesen odairányította a figyelmünket a liturgikus mozgalomban amúgyis ébredező keresztény közösségi gondolat felé, ami a Mystici Corporis enciklika óta egészen a homloktérbe került; nincs még egy pápai körlevél, amely olyan gyorsan belejutott volna az irodalmi köztudatba, mint ez. (Schmid M.)

Az Evangélium középponti gondolatának gyakori megelmélkedése, az Apostolok Cselekedeteiben bemutatott ősi szeretetközösségek szemlélete - „Nézzétek, hogy szeretik egymást!” - épp a gyűlölet világában egyhamar a figyelem középpontjába állították a testvéri szeretet-tanúságtétel kötelezettségét. Megkapó akár Godin és Michonneau írásaiiban és Perrin naplójában („Táborainkban mi vagyunk Krisztus” „A hitetleneknek joguk van rólunk megítélni a keresztényeket!”), akár a JOC egész irodalmában annak a szuggesztív kihangsúlyozása, hogy a távolállók felé szinte az egyetlen csalahatatlan tanúságtétel az egymásért való felelősségvállalás, érdeklődés, segíteni akarás, - egyszóval a testvéri szeretet tanúságtétele.

Lassankint tudatossá válik, hogy nincsen egyéni bűn, amelynek ne lenne közösségi kihatása. A közösségi felelősségtudat a hivatási köteleességek, a munkaerkölcs komolybavevésére vezet. Az ateisták nagy érdeklődése a jobb világ megteremtése iránt egyre jobban a keresztények evilági felelősségtudatát erősítette, - különösen mikor pápai megnyilatkozások tömege ösztönzött arra, hogy a romokból emberhez, Krisztus fiaihoz méltóbb új világot építsünk fel. Bizonyos történelmi „lekésések” nyomán ma már egész általános az egyházi köztudatban, hogy a világ ébredező, fejletlen népei gondját nem engedhetjük át másoknak.

Ettől függetlenül a Titokzatos Krisztustest eleven tagjaiban a közösségtudat épp a liturgia megélése révén, majd helyenkint az üldözések nyomán elmélyült. És hihetetlenül megerősödött a közös látható Fő, az Atya szeretete. (Talán a rádió és televízió adta lehetőségek is segítettek, de lényeges a Gondviselés nagy ajándéka, hogy Szent Péter székén atyai, sőt már-már testvéri szív dobbanása hallik az egész keresztény család, sőt az egész emberiség felé.) A pápai körlevelek, megnyilatkozások ma túl te-

kintélyük vitathatatlanságán nem államfők kormánynyilatkozatai, hanem atyai és testvéri hangú megnyilatkozások gyanánt hatnak. A nagy nemzetközi zarándoklatok és kongresszusok különböző színű és nemzetiségű hívei mint testvérek a közös Atya házában családias szeretetközösség élményében részesülnek.

Az így elmélyülő közösségi gondolkodás - mint majd látni fogjuk - újjalakítja lelkipásztori magatartásunkat, módszereinket. Az egyéni lelkipásztori munka („Einmannseelsorge”) helyébe a lelkipásztori együttes munkája lép, közösségi tanúságtétel lesz az egyik leghatásosabb nevelőeszközünk, ezért liturgikus- és szeretetközösségek alakítása a közelebbi célunk és a közösségi felelősségre nevelés egyik legfőbb gondunk.

C) Életszerű látásmód

Vallási gondolkodásunk megújítása harmadik főirányulásának összefoglalóan az életszerű jelzőt adhatnám, - ebbe számos, egymással belsőleg összefüggő jelleg értendő: 1) lényegreirányuló, - 2) organikus, - 3) totális és kozmikus jellegű ez a szemlélet.

A lényegreirányulás századunk építőművészetében jelentkezett tán legfoghatóbban. Az érdeklődés az életet hordozó strukturák felé irányul, a figyelmet elterelő cikornyák és megtévesztő staffázsok eltűnnek. A vallásos érdeklődés homloktérébe a kereszténység lényege kerül: Krisztus, továbbá keresztényvoltunk lényege: a Krisztussal való eleven kapcsolat a Titokzatos Krisztustest szerves közösségében, tehát a Krisztusban való élet. Per Ipsum, cum Ipso, in Ipso: Általa megváltva, kegyelméből segítve, benne élve a Titokzatos Krisztustest közösségében, folytatjuk a Megtestesülés és Megváltás nagy művét, hogy minden Krisztus Fősege alá foglaltassék... Így torkollik a lényegre irányuló reális és organikus látásmód a totálisba, a kozmikus gondolkodásba.

Lássuk egy kissé közelebről e gondolkodásmódot főbb mozzanataiban s gyakorlati megnyilvánulásaiban:

1) A lényegreirányuló, reális tekintet tud világosan különböztetni: a fontosat a mellékestől, a dogmát a magánkinyilatkoztatástól, az örök isteni kincset a törekeny cserépedénytől, az Evangélium hordozó főgondolatait legendák elemeitől, szentmiseáldozatot népi ájtatosságoktól, főparancsot egyházi törvénytől, egyháziasságot klerikalizmustól stb. A legfontosabb azonban az, amit előljáróban említettünk, hogy ti. a Krisztusban és Titokzatos Testében való életünk kerül a homloktérbe.

2) Ez átvezet az organikus gondolkodás- és látásmódhoz, ami egészen forradalmi átértékelés a régebbi mechanikus és sztatikus szemlélet-

tel szemben. Ez a szerves gondolkodás ugyanis az Isten Országában is az organizmusok élettörvényeihez igazodik.

Erre tanít bennünket Krisztus Urunk. Ime néhány ily élettörvény gyakorlati következményeivel.

a) Az életfakadás törvénye: Élet csak életből fakadhat. A természetfölötti élet csak kegyelemből fakad. A kegyelmi tényező az első és Isten megadja ezt, ha kérjük. Innen az ima nagy apostoli jelentősége. Az apostol továbbadni hivatott a krisztusi hitet és szeretetet. De hit csak hitből, szeretet csak szeretetből fakadhat. Ezért csak a tanúságtevő apostol adhatja tovább a hitet, - agitátor, ügynök, hivatalnok soha.

b) A táplálkozás törvénye: természetfölötti életünk is elhal, ha nem tápláljuk. Ezért nincs apostol lelkiélet nélkül. A táplálkozás elegendő kell, hogy legyen, kalóriaminimummal tartósan élni, dolgozni nem lehet, - de egészen egyoldalú táplálkozással vagy tartós kihagyásokkal sem; természetes és természetfölötti életünkben egyaránt. A minimalizmus elve e téren is tarthatatlan ott, ahol a „bőséges élet” a cél.

c) A növekedés törvénye. Isten országa kicsiből növekszik nagygyá mint a vetés, Isten kegyelméből óriásivá, mint a mustármag. A növekedést Isten adja itt is, de megkívánja a szántóvető munkáját. E növekedés sokszor a belső szerves erjedés módján megy végbe, kovászmodorra. A kezdet rendszerint elkülönítést, új keretet kíván: az új bor új tömlőt. Az első apostolok elitcsoportját is külön nevelte az Úr.

d) Az egyes tagok kapcsolata - mint Szent Pál is tanítja - a Titokzatos Krisztustestben is igen szoros; az egyik tag szenvedését meg kell érezze a másik is, ha valóban élő. A szolidaritás tudata e téren ma sokkal eleveőbb valóság, mint régen. Ugyanígy szoros összeműködés szükséges az egyes tagok között, mint az emberi szervezetben, meglévén minden tagnak a szerepe a közösség életében. Ezért szerves együttműködés nélkül sem egészséges életműködés, sem az élet továbbadása nem lehetséges.

e) A természetfölötti életnek is a szabadság a levegője, akárcsak a testi és szellemi életé. A szabadság hiánya megfussztja, a kényszer tehetetlen vele szemben. Ezért káros a vallás, a hitélet terén az erőltetés, az erőszakolás. Kényszerrel csak testeken lehet uralkodni, lelkeken nem. Erőltetést még egy finomabb mechanizmus sem tűr meg, nemhogy élő szervezet.

f) Az egység törvénye. Az uniformizálás, - az egyformaságra vagyis a külső egységre törekvés - csak a tárgyak világában lehetséges. A természetes biológia és pszichológia nem ismeri, a természetfölötti életé sem. A természet és természetfölötti világ sokfélesége Isten gazdagságát tükrözi. De a felszín sokféleségétől lehet a mélyben belső egység.

Teljesen értelmetlen tehát minden átlagszínvonalra, nivellálásra való törekvés az Isten országában. Az Úr példabeszédei világosan utalnak a befogadóképességek és tehetségek különbözőségére, az Atya házának különféle lakóhelyeire. Magas eszményeket, súlyos követelményeket állít; aki fel tudja fogni, felfogja - s meg is kapja hozzá az elegendő kegyelmet. Keves dolog bosszulta meg magát annyira, mint az a kishitűségből eredő, bár jóhiszemű törekvés, amely az elittől is vajmi keveset követelt. XII. Pius pápa sajnálattal állapította meg, hogy „sok lelképásztor még nem tanulta meg, hogy munkatársai elé olyan magas célokat, feladatokat tűzzön, amelyek azokat valóban lelkesítenék, - sokan inkább adnak mindent, mint valami keveset”. (1953. jan. 11.)

A belső egység forrása és alapja Istenben van. Egyetlen út ez egység felé az Isten akaratahoz való igazodás és a Belőle való élet. A különféle növények a talajba eresztik életszívó gyökereiket és a nap felé törnek egysegesen. A közös középpont felé való gravitálás, a közös cél felé haladás egységessít.

g) A természetfölötti élet éltető elve a Szentlélek. Legjelentősebb működése a kegyelem révén megy végbe bennünk, bár titokzatosan - ez már a természetfölötti világ jellemzője - de általában szervesen - fokozatosan. Ez a rendes működése - az ugrásszerű - a csodás a rendkívüli. Az előbbire építeni józanság, az utóbbira vakmerőség. A kegyelem szerves működése tehát kizár minden mechanikus hatást: a pap nem mágus, és a szentségek nem mágikus szerek. De nem is automaták. Az Egyház nem gyárhoz hasonló, ahol futószalagon dolgoznak. Nem a mérnök, a technikus hanem a gazda, a kertész, a pedagógus, az orvos gondolkodása az irányadó inkább itten.

h) A kölcsönhatások és környezethatások a természetfölötti életben is jelentősek. A tanúságtétel, a jó példa hatása, a botrány negatív hatása jelentős. A fertőzés itt is gyorsabb, mint a gyógyulás, - a leomlás hirtelenebb, mint a felépülés. A környezet befolyása a természetfölötti életben is nagy; gyermekeket, lábadozókat itt is gondosabban kell óvni.

Az életben a közvetett hatások elegyednek a közvetlenekkel. Az Isten Országában is mindkét elv érvényesül. Krisztus közvetített, a pap közvetít, a világi apostolok közvetítenek. De a Szentlélek közvetlenül is működik bennük és ők a Szentlélek erejében. A Lélek ott fű, ahol akar. Nem „féljtük”, nem akarhatunk kizárólagossági jogokat vindikálni a közvetítésben, nem félthetünk senkit se szabadon kitenni hatásának, de legkevésbé sem lehetünk fal Isten és a lélek között, ahelyett hogy közvetítői volnánk. Szent Péter mondta: „ki vagyok én, hogy útjába állhattam volna Istennek?” (Ap. Csel. 11, 14)

i) A szerves gondolkodás ezért az Egyháznak a társadalomra, államra, világra való ráhatását ilyen organikus, alulról felfelé, belülről kifelé irányuló, lassú és közvetett befolyással képzei. Tehát az Egyház a társadalomra, az államra nem mechanikus, hatalmi úton: kulcspozíciók, társadalmi kapcsolatok biztosításával akar hatni, hanem szerves úton: a lelkipásztorkodás és katolikus akció révén jó keresztényeket nevelni, lelkiismeretüket formálni, felelősségükre figyelmeztetni, hogy családi életük vonalán a társadalmat, hivatási és közeleleti vonalon az államot alakítsák Krisztus szellemében. - Így lesz az Egyház a világ kovásza. Az így gondolkodó hívő, ha imádkozik: „Árassz ki lelkeidet és megújítod a föld színét”, - tudja, hogy először nekünk, az embereknek kell megújulnunk a Lélektől s úgy fogjuk a Lélek szellemében és erejében megújítani a föld színét.

3. Ezzel logikusan eljutottunk az alapkiindulásban már jelzett totális és kozmikus gondolkodáshoz. A mai keresztények legjobbjai nem törnek mesterséges különválasztást égi és földi hazájuk s rendeltetésük között. A földet az égtől felejtő középkor tézise, majd az eget a földtől felejtő újkor antitézise után keresik a szintézist. Hitükből és a kegyelem erejében akarják megoldani a hivatási és családi élet problémáit - és hivatási, családi életük mintaszerű alakítása útján keresik a megszentelődés útját.

Ezért nem tűri a „vasárnapi kereszténység és hétköznapi pogányság” (Tagore) kettősségét, amely nem mindig farizeizmus, hanem egyszerűen arra a „keresztény schizophreniára” (Heer) vezethető vissza, hogy a legtöbb felnőtt keresztény vallási ismerete és élete infantilis vagy legjobb esetben kamaszkori fejlettségű ugyanakkor, amikor egyébként a testi-szellemi élete elérte a nagykorúság fejlettségi fokát. Ezért hangoztatják ma mind erősebben a felnőttek hitbeli továbbképzésének fontosságát egyfelől, másfelől az élet gyakorlati kérdéseinek a hitelvekkel való rendszeres szembesítését, gyakorlati alkalmazás készségének a kifejlesztését. (Cardijn óta a gyakorlati alkalmazások keresése „revision de vie”, az A. C. alapvető módszere.) Az elmélkedés mellett ez a másik legbiztosabb eszköz az Isten gondolatai szerint való élet alakításának útján.

+

Természetfölöttiség, közösségi gondolkodás, életszerűség: e három főirányulásban próbáltam jellemezni az új lelkipásztorkodás eszmei alapját. Világos, hogy mindez szorosan összefügg és végeredményben az „organikus gondolkodás” neve alatt foglalható össze, hiszen „benne élünk, mozgunk és vagyunk” a Titokzatos Krisztustest szerves közösségében. Mégis tudatosítani akartam e három irányulást a következő okból: Mindegyik irányuban tudatosan kell nevelniük híveinket éspedig pozitív irányban is, de negatív irányban is az „agere contra” pedagógiája értelmében egy-egy jellegzetes ellentétes magatartás irtogatásával. A természetfölöttiség vonalán a főellenség a naturalizmus, illetve az ebből folyó minimalizmus. A közösségi gondolkodás főellensége az egoizmus, amely a még igen általános individualista beállítottságban keres igazolást. A harmadik vonatkozásban részint a naturalizmusban fogant mechanikus gondolkodás, részint a schizofréniás kettősség, illetve a szoros értelemben felfogott vallási térre való leszűkülés a hibás magatartás.

Nagyon lényeges a gyakorlat számára tudatosítanunk: annyira összefügg e három irányulás, hogy végzetes hiba csak az egyiket is figyelmen kívül hagyni vagy elhanyagolni. Úgy járnánk, mint amikor a háromlábú szék egyik lábát vesszük ki: felborul a szék - vagy más hasonlatiál élve: mintha testi egészségünk gondozásában a vérkeringés, légzés, anyagcsere folyamatai közül csak az egyik szenvedne is rövidülést. A gyakorlati tapasztalat mutatja ezt: Nem lehet például az individualizmus ellen küzdeni anélkül, hogy ne küzdenénk a minimalizmus ellen. Hogyan bírjam apostoli felelősségvállalásra azt, aki csak hűsvéti „kötelességnek” tesz eleget és hallani se akar Szentírás-olvasásról? Az áldozatosságra nevelés nélkül hogyan gondolhatnánk a kis apostoli csoportok életbentartására? De lehet-e az evangéliumi gondolkodású felnőtteket is apostoli mun-

kában részvételre bírni ha mechanikusan, egyletesdi módon, öntevékeny-
ség és átfogó célok nélkül akarná valaki dirigálni őket?

(A továbbiakban az egyházközségi pasztoráció gyakorlati problémáit tekintjük meg, a fent vázolt elvek alapján, két részben: először a belső körben és a templomi térben folyó lelkipásztori munkáról, majd a parókián, a plébánia „vezérkari szállásán” és a lakónegyedekben folyó munkáról, végül arról lesz szó: hogyan győzi a pap ezt a munkát?) Folytatjuk

Irodalom

A kérdés egészére vö. a következő műveket, bibliográfiával:
a/ Coutourier C.: Mission de l'Église, Paris 1957; Rétif L. - Rétif A.: Pour une Église en état de mission (Je sais - je crois sorozat), Fayard Paris én.; Godin-Daniel, Michonneau-Chéry, Boulard művei Cerf „Rencontres” sorozatában - b/ Schurr V.: Seelsorge in einer neuen Welt, Salzburg, én. Otto Müller V.; Rahner H.: Die Pfarre, Freiburg 1956 Lambertus V. (igen gazdag irodalommal 151-158 l.).

Az 1. és 2. részre: A francia apostoli kezdeményezések legrészletesebb németnyelvű forrásanyagát lásd, Seelsorger Sondernummer 1947, Seelsorger V. Wien (a francia avant-gárda ausztriai előadásorozatának szövege); rövid kitűnő ismertetést ad Fischer E.: Die missionarische Pfarre (In: Die Pfarre. Wiener Seelsorgertagung 1953, Seelsorger V. 83-103 l.); magyarul vö. Gánóczy Sándor tanulmányát a MPE 14. és 16. számában. - A mai német lelkipásztori problémátásra vö. a kitűnő keresztmetszetet: Fischer A. (szerk.): Seelsorge zwischen gestern und morgen, Freiburg 1961 Seelsorger V., továbbá: Kirchgässner A. (szerk.): Unser Gottesdienst, Überlegungen und Anregungen. Ein Werkbuch, Herder Freiburg én. (különösen Fleckenstein cikke 11-24.l.); Reuss M.J. (szerk.): Glauben heute, M. Grünewald V. Mainz én. (a német pasztorális tanárok konferenciájának érdekes előadásorozata).

A 3. részre vö. Perrin H.: Journal d'un prêtre ouvrier, Paris 1945 Seuil (németül Fr. Pustet, Regensburg); Suhard: Le prêtre dans la Cité, Paris 1949 (németül Rex V. Luzern); Liégé: Le prêtre parmi nous (kézirat, Cité Abraham, Paris én.); Liégé A.: Adultes dans le Christ, Bruxelles 1960² (németül Mündig in Christus, Freiburg Herder V. én.); Heer Fr.: Sprung über den Schatten (Herder Bücherei 57.); Papini: VI. Coelesztin pápa levelei, Veszprém 1947 (németül Herder Bücherei 84.). A Mystici Corporis irodalmi hatására vö. Schmid M.: Zeit im Buch 1962 III/2.1.

P. Török Jenő SP

KORSZERŰ IGEHIRDETÉS

Minden igehirdetés (prédikáció, szentbeszéd, stb) alapja, forrása és útmutatója: a Megtestesülés ténye. - Az igehirdetés: Istenről szóló beszéd az emberek nyelvén. A Megtestesülés: az isteni „Beszéd”, az Ige emberré-levése.

VERBUM CARO FACTUM EST

Isten számunkra a Misztérium. „Istent sohasem látta senki”. (Jn. 1, 18) Csak úgy ismerhetjük meg, ha Ő előbb kinyilatkoztatta magát; csak úgy „köthetünk Vele ismeretséget”, ha Ő előbb „bemutatkozik”. De facto: Isten kinyilatkoztatta magát.

Ember nem látta Istent. De az isteni Ige „látta” Őt öröktől fogva. „Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige”. (Jn. 1, 1) - Ő volt a „láthatatlan Isten képmása, lényegének képmása és dicsőségének a kisugárzása”, egyszóval: „Isten egyszülött Fia.” (Kol. 1, 15; Zsid. 1, 3, Jn. 1, 18)

„És az Ige testté lett és közöttünk lakott” (Jn. 1, 14). Benne, Általa az ember végre megismerhette a láthatatlan Istent, mert „aki látja a Fiát, látja az Atyát is” (Jn. 14, 9). A láthatatlan Istent az „egyszülött Isten nyilatkoztatta ki” (Ján. 1, 18). Nemcsak azzal, hogy emberi nyelven tanfított, hanem elsősorban az által, hogy emberré lett. Így az Incarnatio egyben a Revelatio is. A Megtestesülés: a lét, az élet, az egzisztencia vonalán történt „ontológiai kinyilatkoztatás”. Krisztus nemcsak szavával, de létének legmélyében is a „világ világossága” volt. Jézus Krisztusnak nemcsak az ajkán, de az arcán is „felragyogott nekünk Isten dicsőségének az ismerete” (2 Kor. 4, 6). Lám: a kinyilatkoztatás elsősorban nem elvont tanítás vagy szóbeli üzenet, hanem konkrétum, megtestesülés volt! (Vö. con-cresco = összenő, hozzátapad, összeáll).

Hogy mennyire közel jött hozzánk az Ige, Isten élő szava, azt megsejtjük, ha fontolóra vesszük, hogy a Fífiisten emberrélevését nem a „Corpus mysticum”-mal, hanem egy „corpus reale”, egy a miénkhez hasonló emberi test felvételével kezdte. Ismét konkrétum: az Ige a föld egyik országában, a történelem egy meghatározott korában élt emberi életet!

+

Isten a szeretet. Krisztusban a Szeretet lett emberré. Krisztusban „megjelent üdvözítő Istenünk jósága és emberszeretete” (Tit. 3, 4). Mivel Isten szereti az embert, nemcsak „levél” útján kötött ismeretséget velünk, hanem személyes megjelenéssel, epifániával. Ez volt az ő legfenségesebb kinyilatkoztatása, apokalipszise!

A kinyilatkoztató Megtestesülés célja is a Szeretet célja volt. Azért lakott közöttünk az Ige, hogy higgyünk általa az Atyában és hogy a hit által elnyerjük az örök életet! „Az örök élet sz., hogy megismerjenek Téged, egyedül igaz Istent és akit küldtél Jézus Krisztust”, - így foglalta össze programját maga Jézus (Jn 17, 3).

Mínhogy Isten a Szeretet, kinyilatkoztatja magát és megtestesül. A kinyilatkoztatás a hit visszhangját kelti az emberek lelkében; a megváltó Megtestesülés az élethez vezet. Ez a Szeretet „konkrét” remekműve.

+

Krisztus nem volt író, nem a betű embere. Ő csak beszélt és tanított. Az egész evangélium tanúságot tesz a megtestesült Ige igehirdetéséről. „Amikor - például - Jézus befejezte a tizenkét tanítványhoz intézett rendelkezéseit, tovább indult, hogy tanítson és hirdesse az igét az ottani városokban” (Mt 11, 1).

Az Isten Fiának a megtestesülése egyszerre isteni és emberi valóság. Szava is egyszerre isteni és emberi szó volt. „Jézus szóban és tetteiben hatalmas próféta volt Isten és az egész nép előtt” (Lk 24, 19). Jézus úgy tanított, mint akinek „hatalma van, nem úgy, mint az írástudók” (Mt 7, 29). A nép meglepődve kérdezzeti: „Honnan van ennek az embernek a bölcsesége?” (Mt 13, 55). És mindenki kénytelen elismerni: „Ember még így nem beszélt!” (Jn 7, 47).

Másrészt Jézus „stílusá” igazán emberi. Mindenkihez érthető nyelven beszél, és nem az Ő hibája, ha mégsem érti meg mindenki. A beszédmódból egész skála áll rendelkezésére. A néphez népiesen, egyszerűen, konkrét hasonlatokkal és példabeszédekkel intézi szavát (Vö. Mt 13, 3). Nikodémusnál „magasabb” beszédmódot alkalmaz. Apostolainak külön kifejti példabeszédeinek az értelmét. - De akárkihez beszél, csaknem minden alkalommal valami kézzelfogható, konkrét vagy aktuális dologból indul ki. Így az örök életre szökő vízforrásról Jákob kútjának a peremén beszél, az élet kenyeréről a csodás kenyérszaporítás után és a „világ világosságáról” szóló tanítását a Sátoros-ünnep alkalmából kivilágított templom látványához kapcsolja. Az apostoli hivatásról az aratásra váró búzatáblák előtt ejt szót. Egyszóval Jézus ért a „mise en scène”-hez: tud alkalmazkodni és az adott helyzetet mesteri módon ki tudja használni. Hiszen már az Incarnatio is isteni „alkalmazkodás” volt az emberi élethez!... - Aki Jézust hallgatja, annak „lángol a szíve, mert Jézus valóban hozzá beszél!” (Vö. Lk 24, 32)

+

Jézus nem írt, hanem igét hirdetett. Apostolait sem írni, hanem igét hirdetni küldte. „Tizenkettőt választott ki, hogy igehirdetésre küld-

je őket" (Mk 3, 13). „Menjetek - mondta, - és hirdessétek: Közel van a mennyek országa. . . Menjetek, tanítsatok minden nemzetet!" (Mt 10, 7 és 28, 19). Az apostolok így is tettek: az evangélium első formája szóbeli tanítás és szájhagyomány volt. Egyenes folytatása Jézus tanításának és „módszereinek”. Az első hithirdetők nem felejtették el az emberfeletti kötelességet jelentő jézusi ígéretet: „Aki titeket hallgat, engem hallgat. . . (Lk 10, 16).

Az első térítőbeszédekben, a „kerygma”-ban éppúgy, mint az apostoli levelekben állandóan visszatér az a gondolat, hogy a hithirdetőknek hűségesen ragaszkodniuk kell az isteni tanításhoz. Az „üdvös tanítás”, a dogma: isteni, és ezért egy és változatlan (Tit. 2, 1). A „depositum fidei”, a „hiteles tanítás”: Isten „letétje”, és ezért szent és sérthetetlen. Az igehirdetőnek hűségesen „meg kell azt őriznie”, mellette „ki kell tartania”, tőle távol kell tartania a „profán újdonságokat” (profanas novitates) (1 Tím. 6, 20 és Tit. 1, 9). Az apostoli egyház legnagyobb ellenfeleinek a „hamis prófétákat” és a tévtanítókat tekinti (2 Pét. 2, 1). Ezek ugyanis hűtlenek az isteni Igéhez, vakok és vakságba vezetnek. Szent Pál így ad hangot ennek az általános meggyőződésnek: „Úgy tekintsenek minket, mint Krisztus szolgáit és Isten titkainak a sáfárait (oikonomoi!). A sáfártól pedig nem kívánnak többet, mint hogy hűséges legyen” (1 Kor. 4, 1).

De emellett az apostolok tudják azt is, hogy az „üdvös tanítás” nem csak megőrzésre való tőke, hanem életető, üdvözítő ige is, amelyet hirdetniük és tolmácsolniuk kell, amelyet tovább kell adniuk és „le kell fordítaniuk”, hogy minden idők minden emberének lelkében újra meg újra „meg tudjon testesülni” a hit aktusában. A pünkösdi csoda ad erre indítást, és a Szentlélek adja meg a hangot. Az apostolok elteltek Szentlélekkel és különféle nyelveken kezdték hirdetni Krisztust, úgy hogy minden idegen „tulajdon nyelvén, saját anyanyelvén hallotta hirdetni Isten csodás tetteit” (Ap. csel. 2, 4-12).

Kik értették meg jobban, mint az apostolok a „Verbum caro factum est” konkrétumának az értelmét? Ők igazán elmondhatták Jánossal: „Ami kezdettől fogva volt (az Ige), amit hallottunk, amit saját szemünkkel láttunk, amit szemléltünk és kezünk tapintott (megtestesülés!): az élet Igéjét hirdetjük. Az élet megjelent (epifánia-kinyilatkoztatás!). Mi láttuk, tanúságot teszünk róla és hirdetjük nektek (kerygma!) az örök életet, amely az Atyánál volt és megjelent nekünk” (1 Jn 1, 1-2). És ez az igehirdetés a Jó Pásztor szellemében történt: annak a szellemében, aki nek szava nem hangzik idegenül a juhok fülében, mert az ő „nevükön - és nyelvükön - szólítja őket”. „Övéi ismerik és értik a hangját. . .” (Vö. Jn 10, 1-17)

És mert az Ige így minden időben és helyen, minden nyelven és minden mentalitásban hitet és életet tudott támasztani, elmondhatjuk róla az Apostol szavaival: az isteni Ige, bár mindenkitől végtelenül független volt, a zsidók közt zsidóvá lett, hogy megnyerje a zsidókat, a gyengék közt „gyengévé lett”, hogy megnyerje a gyengéket: „mindenkinek mindene lett, hogy mindenkit megmentsen” (Vö. 1 Kor. 9, 19-22).

Amit eddig mondtunk, az nem más, mint a korszerű hithirdetésnek a teológiai és történelmi alapja, forrása és mintája. A megtestesült Ige és folytatása, az Egyház ma is ezt követeli: Kell az Ige, és kell a hirdetése; konkrét, „megtestesült” hirdetése!

HIC ET NUNC

Itt és most... Mi az igehirdetés helyzete itt és most? Mit, kinek, ki által és hogyan kell hirdetni az Igét itt és most?...

+

Van valami az igehirdetésben, amit sohasem érinthet az „itt és most” kategóriája. Ez pedig az igehirdetés tárgya a maga lényegében.

Mit hirdessünk?... Népszerű erkölcsöt? Istenes költészetet? Aktualitást? Hitvédő argumentum-tömeget? Igazságokat és parancsolatokat? Nem! Legalább is nem elsősorban!... Elsősorban Valakit hirdessünk! Élő valakit és annak élet-történetét! Hirdessük Jézus Krisztust! Mondjuk el egyszerűen, de hittel: miként élt, mint halt meg és - ami a legfontosabb! - mint támadt fel!

Az apostolok kerygmájának is Jézus Krisztus volt a „főtémája”. Hithirdetésük lényegileg krisztocentrikus volt. A kerygma valóban „in Christo” hangzott fel mindenütt. A Tizenkettő tudatában volt annak, hogy Isten Krisztus által nyilatkoztatta ki magát, és hogy - következőleg - Istenhez csak Krisztus által lehet eljutni. Krisztus az egyetlen Út és az egyetlen Közvetítő (1 Tim. 2, 5). Sőt mi több: Krisztus az egyetlen Cél is, amennyiben Ő maga Isten, aki egy az Atyával és a Szentlélekkel, és akit ha ismerünk, ismerjük az Atyát is (Vö. Jn 14, 9).

„Úgy tetszett az Atyának, hogy Krisztusban lakjék az egész teljesség, az Istenség egész teljessége, és hogy benne legyünk ennek a teljességnek a részesei,” (Vö. Kol. 2, 9 és 1, 19). - Ha tehát Krisztusban van minden, nem is lehet mást hirdetni, mint Krisztust. Még akkor sem, ha ez a hallgatónak nehéz vagy „magas”... „A zsidók csodákat követelnek, a görögök bölcseséget keresnek, mi azonban a megfeszített Krisztust hirdetjük, aki a zsidóknak ugyan botrány, a pogányoknak meg oktalanság, de a meghívottaknak... Isten ereje és bölcséje” (1 Kor. 1, 22-24). Az Apostol büszkén jelenti ki a korintusiaknak: „Én, amikor nálatok jártam, nem

kiváló beszéddel vagy bölcseséggel léptem föl. Elhatároztam ugyanis, hogy nem akarok másról tudni köztetek, csak Jézus Krisztusról, a megfeszített-ről" (1 Kor. 2, 2). - A megfeszítettéről... És hozzátehetnénk a feltámadotról. Mert az Apostolok cselekedeteinek csaknem minden lapján viszatér ez a vezérmotívum: „Krisztus feltámadott... Isten feltámasztotta Jézust”.

A prédikáció célja a hit felkeltése. „De ha Krisztus nem támadt fel, - kiált fel az Apostol - hiábavaló a mi igehirdetésünk s hiábavaló a ti hitek is!” (1 Kor. 15, 14). Krisztus az Üdvözítő, és az üdvösség forrása: a nagy húsvéti esemény. A keresztségtől az Eucharisziáig, a bűnbánattól a megigazulásig az egész üdvösségtan központja: a Mysterium paschale!

Az apostoli hithirdető tanításának a világító, melegítő és életető napját, Krisztust nem elvont fogalmakkal „vázolja fel”. Ellenkezőleg: konkrét történetét mondja el, mint a tanú, aki a látottakról és hallottakról tanúságot tesz.

„Krisztus Jézus ugyanaz tegnap, ma és mindörökre” (Zsid. 13, 8). Ezért az igehirdetés tárgya ma is csak Ő lehet, (aki több mint tárgy!). Ma is csak Krisztus az „alfa és az omega”... Mint ahogy az Ige emberré lett, de nem változott meg, úgy az igehirdetésben sem szabad változtatni rajta! Nem szabad, hogy a „hic et nunc” követelményeinek az ürügye alatt Krisztus történetén, tanításán valamit is változtassunk! - Itt érkezünk el az egyházi Magisterium istenakarta szerepéhez. Hogy valóban krisztocentrikus, „történelmi” és hitre térítő, élő ige maradjon a prédikáció, feltétlenül szükséges, hogy a tévedhetetlen definíciók és azoknak interpretációi mutassanak utat. A „korszerűsködő” prédikátor előbb-utóbb elhajlik Krisztustól és Mysterium paschale-jától, ha „franc-tireur”-ként beszél, és nem követi figyelemmel az Egyház „rendkívüli” és „rendes” tanítását. Az igehirdetés élő Tárnya nem lehet az „itt és most” játékszerévé!

+

Kinek hirdetjük az ígét?... Itt már teljes mértékben közrejátszik a „hic et nunc”. Az isteni Ige Palesztinában és Augusztus császár korában, a zsidó nép kebelében, a görög-római kultúra és civilizáció légkörében - vagy legalább is annak közelében - lett emberré. Hasonlóképp: a mi igehirdetésünknek is a konkrét történelmi, helyi, szociológiai és lélektani szituációban kell emberivé lennie.

Nem akarunk itt általános törvényekről szólni. Csak egy nyugateurópai városban, alig egy évig végzett, magyar lelkipáspásztorok tapasztalataiból kiindulva szeretnénk néhány gondolatot papírra vetni.

A nyugatra szakadt magyar többnyire megőrizte hitét, legalább is va-

lamelyes, nehezen meghatározható „vallási érzést”. Ami a gyakorló katolikusokat illeti és a „templombajárókat”: számuk az otthoniakéhoz viszonyítva igen csekély. De az igazi probléma nem itt van.

A legnagyobb jelenség az, hogy a nyugati „laicizált” és materialista társadalom légkörében, a nemzeti-vallási hagyományaitól elszakított magyar, szilárd meggyőződés és öntudatos hit híján nem tud ellenállni az elkereszténytelenedés lassan ölő maláriájának!.. Öntudatos hit és szilárd egyéni meggyőződés híján.. A gyermekevek katekizmusának „kívülről” betanult paragrafusai feledésbe mentek. Még az is, aki „jó hittanos” volt egykor, „vallási ismereteiből” sokat veszített az évek folyamán, mert a hit-tan és a hit-élet, a betű és a lélek között nem volt elég erős a kapcsolat. - A vallási tudatlanság elképesztő magyarjaink körében. Lelki tárgyú könyvet nem sokan olvasnak. Legtöbbször képtelenek világosan különbséget tenni a katolikus és a protestáns tanítás között. Katolikus vagy református templomba járni sokak szemében: „egyre megy”. Nem az igazság, hanem a pap rokonszenvesége vonzza őket ide vagy oda.

A vallást igen sokan azonosítják az erkölccsel. Ezt meg ezt kell tenni, ezt meg ezt nem szabad tenni, hogy jó kereszténynek mondhasssa magát az ember, és hogy egyszer üdvözüljön.. A sok „kell” miatt a vallás inkább teher, mint öröm és boldogság forrása. (Vö.: Jungmann a „gaudium fidei” eltűnéséről!) - Nem egy magyar megelégszik valami homályos „religio naturalis”-sal. Egyénileg kitermelt igazságok, szubjektív módon felfedezett lelkiség-elemek, sok érzelem és ellen-érzelem: ezekből áll ez az „egyéni vallás”. Ritka az olyan hívő, aki a katolikus tanítást a maga egészében elfogadja. A hívők jórésze különböző befolyások alatt, egyénileg kiépített vallási szinkrétizmusból él. Egyénileg kiépített szinkrétizmus nem jelent maradandó meggyőződést, hiszen „amit én választottam, azt én el is hagyhatom”. Mennyire másként hangzik az „amit tanultál” és az „amiről meggyőződöttél” harmóniája és azonossága a szentpáli tanításban! (2 Tim. 3, 14)

A szabadjára hagyott magyar hajlamos az anarchiára, szellemi-lelki téren is. Erre a törvénytől való idegenkedésre példa lehet az, hogy a külföldi magyar még imádkozik, de a szentségekhez csak ritkán járul. Az imádságra a „szive viszi”, a templomba „kell mennie”..

Egyébként híveink a sok szenvedés, az állandó utazás, a bizonytalanságban való élet, az idegen és sokszor meg nem értő környezet miatt nem igen maradhattak kiegyensúlyozott emberek. A háború utóhatása talán többet ártott a menekültek lelki egyensúlyának, mint az otthon szenvedőkének. Ilyen körülmények közt nem csoda, ha ezek a hívek hit- és erkölcsi élet terén is anarchikus állapotba kerültek.

Van valami, ami sokakat mégis kitartásra készítet a „gyermekévek hit-e” és vallásgyakorlata mellett. Ez pedig ma g y a r s á g u k . A magyar ne-hezen asszimilálódik a nyugati világban. (Legalább is mifelénk). A ma-gyarnak életszükséglete, hogy időnként magyarokkal találkozzék és beszél-getés, éneklés, emlékezés, vitatkozás vagy veszekedés közepette, nem-zeti érzelmeinek szomját oltsa. Márpedig erre a legjobb alkalom: az úgy-nevezett „m a g y a r m i s e ” . . . - Másrészt a magyarság szellemi-lelki patrimoniumának lényeges része a kereszténység. Ha tehát a külföldre sza-kadt magyar ehhez a patrimoniumhoz és hagyományaihoz ragaszkodni akar, - márpedig akar, - „ipso facto” a kereszténység mellett is kitart. Nagyon ritka az olyan magyar, aki hitét és nemzeti érzését elméletben vagy gya-korlatban különválasztja.

Mindez azonban nem tartós biztosíték. A szociológiai, nemzeti felté-telek változása a hit elváltozását is magával ragadhatja. Különösen a fia-taloknál! Ezért többé nem lehet így „patópáloskodni”: „A mi jó magyar népünket nem kell félteni! Mert istenfélő, keresztény nép, hívő nép!” . . . A külföldi magyar h i t e v e s z é l y b e n f o r o g ! A h i t e f o r o g v e s z é l y b e n , attól a perctől kezdve, amikor a hagyományok zsilipjei ellenére, a v a l l á s i k ö z ö n b ő s s é g a p a s z t a n i k e z d i a l é l e k v i z e i t !

Lelkipásztori szempontból ezekkel a magyar lelkekkel nemcsak „átme-netileg érdemes foglalkozni”; vagyis mindaddig, amíg fel nem emészti őket a befogadó társadalom és annak egyházi élete. Üdvösségük a lé-nyeges! Márpedig minden egyes átmeneti életet élő magyar üdvössége „definitív” és teljes mértékű lelkipásztorkodást érdemel!

Minden érvényes lelkipásztorkodás az igehirdetéssel kezdődik és azon alapul. Jézus és az apostolok példája ezt mutatja: „Mindaz, aki az Úr ne-vét hívja segítségül, üdvözülni. De hogyan lehet segítségül hívni azt, akiben nem hisznek? S hogyan higgyenek abban, akiről nem hallottak? És hogyan halljanak hírnök nélkül? . . . A hit hallásból ered, a hallás pedig Krisztus igéjéből” (Róm. 10, 12-17). - A külföldre szakadt magyar hitét fel kell éb-reszteni és éleszteni! Álomkórjából - míg meg nem öli, - ki kell őt gyó-gyítani! Ezt pedig csak olyan igehirdetéssel lehet elérni, amelyik a Meg-testesülés elvéhez híven nemcsak „örök igazságokat” hangoztat, hanem azt az emigrációs „hic et nunc” figyelembevételével is teszi! Nagyon fon-tos, hogy olyan legyen a beszédünk, mint a m i l y e n a z , a k i h a l l g a t b e n -n ü n k e t !

+

H o g y a n h i r d e s s ü k a z i g é t ? - e z t e h á t a k é r d é s . - I r á s b a n ? S a j -t ó v a l ? N a g y o n k e l l a k a t o l i k u s , e v a n g é l i u m i s a j t ó ! E z e n a t é r e n e m i g r á -c i ó n k n a k m é g a j e l e n l e g i n é l i s s o k k a l t ö b b r e v a n é g e t ő s z ű k s é g e . A z ú j r a

lefordított Újszövetség kiadása felmérhetetlen jót tett a magyarság körében. A Katolikus Szemle, néhány Szűzanyáról szóló könyv, egy-két elmélkedés-gyűjtemény szintén jó szolgálatot tesznek szűkebb hatáskörükben. Ami még hiányzik, az a legmélyebb evangéliumi igazságok legnépszerűbb megtestesítése írott formában, híveink konkrét életének, problémáinak figyelembevételével.

De az írás nem elég. Krisztus élőszóval hirdette az igét: szolgálótól is azt kéri. És nemcsak azt kéri szolgálótól, hogy beszéljenek, hanem azt is, hogy úgy beszéljenek, mint Ő! Úgy beszélni, mint Krisztus: nemcsak azért, mert Ő a hithirdetők példaképe, hanem főként azért, mert Ő az, aki hithirdetői által beszél. Krisztus titokzatos módon jelen van a hithirdetőben: „Aki titeket hallgat, engem hallgat... Menjetek, tanítsátok... Én veletek vagyok minden nap...” (Lk 10, 6 és Mt 28, 20)

Krisztus és az apostolok „módszerének” szelleme krisztocentrikus volt. A mai idők igehirdetője is erre törekedjék! Ne elégedjék meg egy felületes, individualista antropocentrizmussal, amely a lényeges rovására a mellékest tölja előtérbe és úgy hámozza szószekeken a hallgatók lelkiismeretét, mint a szakácsné a hagymát... A helyes módszer: nem a szét-szórt és szétszóró lélekelemzés, hanem a krisztusi szintézis. Ennek a szintézisnek alkotó központja: a feltámadt Krisztus eseménye, a „Mysterium paschale”. Kell, hogy minden hívő érezhesse, hogy minden igazság és parancs, amely a szószekekről hangzik, „Krisztus felmérhetetlen gazdagságához” tartozik! (Ef. 3, 8)

Krisztus és az apostolok értettek a legnemesebb értelemben vett adaptációhoz, alkalmazkodáshoz. Különösen a kerygma - vagyis a feltámadt Krisztus eseményének (a „gesta Dei”-nek) egyszerű, tömör, meggyőző, nyilvános és ünnepélyes meghirdetése, amellyel az apostolok a még nem keresztény tömeget szólították fel a megtérésre - viseli magán az alkalmazkodásra törekvés bélyegét. (Lásd: Szent Péter pünkösdi beszédét a soknyelvű, de izraelita tömeghez: prófétai vonatkozások! Szent István „biblikus” beszédét a főpap előtt; Szent Pál areopáguszi beszédét: bölcséleti és görög irodalmi „körítés”!) - A kerygma mindig a hallgatók konkrét helyzetéből indul ki és alkalmazkodik lelkiállapotukhoz. Mondhatjuk, hogy a kerygma két konkrétum szembesítése: a krisztusi megváltás eseményének szembesítése a hallgatók reális existenciájával. A „katekézis” - azaz a keresztséget megelőző, részletesebb oktatás - és a „didaskalia” - azaz a magasabb hittanítás - már némileg elvont formákba is öltözik.

A konkrét igehirdetés és az adaptált beszéd nem azonos a felületes és sekélyes beszéddel. Krisztus tanítása: minél mélyebb értelmű, annál

egyszerűbben és konkrétabban hangzik! (pl. az „élet kenyere”, a „Jó Pásztor”, az „élő víz” és a szentpáli „membra corporis”).

Mikor külföldre sodródott magyarjainknak hirdetjük az ígét, szem előtt kell tartanunk, hogy munkához vagy „intellectuel”-hez, házasemberhez vagy nőtlen emberhez beszélünk-e, hogy mindezeknek milyen közös és reális problémáik vannak (kenyér-, lakás-, nemi kérdés), milyenek a közös emlékeik és élményeik (otthon, háború, fogság, láger), milyenek álmaik és reményeik (hazatérés, kivándorlás, társadalmi emelkedés).

Arra azonban magyar igehirdetőnek vigyáznia kell, hogy alkalmazkodás ürügye alatt ne prédikálja az „evilágot”! Krisztus nem avégett küldte apostolait „egészen a föld végső határáig”, hogy a nemzeti eszmét propagálják, hanem hogy az univerzális Jóhírt hirdessék „minden teremtménynek”! Más a szószék, más az előadó-asztal és más a szónoki emelvény hivatása...

A nyelv kérdése is nagyon fontos. Nem elég magyarul prédikálni, hogy minden magyar valóban „tulajdon nyelven” hallgassa Isten csodás tetteit. Többféle magyar nyelv létezik. A pap nyelve nem mindig azonos a hívek nyelvével. Márpedig kell, hogy a pap ne a saját nyelvén, hanem a hívek nyelvén hirdesse az ígét. Megtestesült ige kell! Isten is emberi nyelven beszélt! - Semmi egyéb ne legyen „keresett” a szentbeszédben, mint az érthetőség! A magyar lélek: költői lélek. Idézzünk hát költeményeket, de ne gyakrabban, mint a Bibliát! Ha van tehetségünk rá, hát „szárnyaljunk” bátran! De ne utánozzuk a nagyokat, és ne felejtjük el Bossuet intését: „Az igazi ékesszólás fittyet hány az ékes szavaknak”, hiszen forrása nem a művészkedési vágy, hanem az őszinte meggyőződés. Nem szükséges tehát szóvirágosóval permetezni a „Krisztusban szeretett híveket”... Inkább igazat, mint szépet mondjunk!

A külföldre szakadt magyarnak leginkább kiegyensúlyozó hatású, konkrét útmutatásra van szüksége: vigasztalásra, de nem a szépítés és az illúziók, hanem az igazság vfaszára.

Az imént költészetről esett szó. A Szentírás és a liturgia is telve van költészettel! Igaz: az Írást nemcsak költői értéke miatt „használjuk fel” vagy „idézzük”. A Biblia a betűnél s a formánál jóval többet: velőt, szellemet és lelket ad igehirdetésünknek! (Az Ige egyik „megtestesülése”: az Írás!) De mivel jelenleg igehirdetésünk hogyan-járól és alkalmazkodásáról van szó, ki kell jelentenünk, hogy a bibliai, sugalmazott szónak valószínű varázshatalma van a magyar lélek fölött. Az új fordítású, jól olvá-sott evangéliumot mindig feszült figyelemmel hallgatják híveink. Mikor pedig a szentbeszéd kellős közepén felolvasunk egy-egy próféta beszédet, egy-egy zsoltárt, a hatás mindig nagyobb, mintha emberi szavakkal mond-

tuk volna el ugyanazt. Tapasztaltuk, hogy „minden Istentől sugalmazott Írás hasznos a tanításra, az intésre, a feddésre, az igazi életre való nevelésre” (2 Tim. 3, 16).

A közösségi és a misszionárius szellem: nemcsak a legautentikusabb őskeresztény szellem, hanem a mai idők hajlama is (nemzetközi közösségek, dinamikus, hódító világnézetek). Ez a szellem az Egyház mai irányának is megfelel. Igehirdetésünk módszerének ezt is számon kell tartania!

+

Krisztus tanítása és az apostolok kerygmája egy célt követett: a hitre hívását a hallgatók lelkében, másszóval: a megértést. Ma is ez a cél. Ma is a hithez kell téríteni, vagy visszatéríteni, ma is a hitre kell nevelni vagy a hitéletet felújítani. A hit az alap, az erkölcs a hitre épült ház. A hit a gyökér, az erkölcs a hitnek a termése.

Ebből az következik, hogy a túlzóan és egyoldalúan moralizáló igehirdetés nem felel meg a krisztusi mintának. Aki folyton a bűnről és a megtorlásról, a parancsról és a kötelességről mennydörög, félreneveli hallgatóit. A pusztá tekintélyre-hivatkozás lealacsonyítja nemcsak Isten törvényét, amely sohasem a szeszélyes „mert akarom”-on alapul, hanem atyáskodásával sérti a hallgatók emberi méltóságát is! Az érzelmi érvek sem hoznak maradandó gyümölcsöt. A szószéki terror és a „kiprédikálás” ma már kárbaveszett fáradság. Ugyan mit ér az a szentbeszéd, amely csak erkölcsi nekidurálást vált ki, de nem mélyíti el az erkölcs alapját, a hitet? Isten felé kell fordítani az emberek tekintetét, az Ő igazsága, az Ő szentsége, az Ő Krisztusa felé. Nem krisztusi az olyan prédikáció, amelyik a hallgatók tekintetét rendszeresen saját lelki köldökük felé irányítja: saját lelkiismeretük, nyomorúságaik, erénygyakorlataik és „lélek-kozmetikájuk” felé! Levegőt! Az individualista és subjectivista antropocentrizmus, ez a „szent náciizmus” nem az evangélium szülöttje!

De ne öltse fel az igehirdetés a teológiai disszertációk alakját sem! A magasabb vallási műveltség szükséges: az elitnek adjuk, külön esti előadások, vitaestek keretében. (Didaskalia!) A teológiai „terminus technicus”-ok és latin idézetek nem szószéki használatra vannak. Az elvont szószéki beszéd: nem megtestesült igehirdetés.

A hitvédelmi, apologetikai beszédeknek az elmúlt századokban több értelmük volt, mint manapság. Ma főleg a kinyilatkoztatás (Krisztus) egyszerű, vonzó, elragadó bemutatása szükséges. Az igehirdetőnek egyszerűen el kell mondania a „gesta Dei”-t, az Isten tetteit. A Tan bizonyítása és a tévedések vitatása nem igen vezet a hithez. A hit nem egy jólsikerült szillogizmus következménye a hallgatók lelkében. A racionális érvek kevesebb embert vezettek el a hithez, mint az olyan beszéd, amely

az embert a kegyelemmel, az Istennel való személyes találkozásához vezette.

A krisztusi kerygmának megvan a maga csodálatos pedagógiája, amely a hitre és a hiten át a szent életre nevel. (Educatio=vezetés.) Az apostolok az értelem és a szív útjain közelítették meg a hallgatók akaratát. Jóval a Doctor Angelicus előtt alkalmazták a „nil volitum, nisi cognitum” elvét. - Az apostoli beszédekben általában három mozzanat van: 1. Kiindulás a hallgatók konkrét helyzetéből; 2. A krisztusi esemény; 3. A gyakorlati következmény. Szent Pál még teológiaiabb jellegű leveleiben is legtöbbször egy hisztoriko-dogmatikus első rész után egy morális részszel fejezi be mondanivalóját. Az apostoli hírhirdetésben a kerygma és a parenézis csodálatos egyensúlyban vannak.

Hasonló lehet a modern ige-pedagógia is. Általános módszere: nem deduktív, hanem induktív. Kiindulás: a hívek konkrét helyzetéből, lelkiállapotából, problémáiból, a híveket érintő jelen vagy múlt eseményekből. (Jegyezzük meg zárójelben, hogy Tóth Tihamér nem restelt szorgalmas újságolvasással készülni beszédeire!) - A beszéd testét egy krisztusi misztérium, evangéliumi igazság vagy történet-kommentár alkossa. Egy és nem több! Ez a válasz a bevezetésben felmerített konkrét kérdésre. (Természetesen a beszéd előkészítésében ebből a főreszből kell kiindulni, és ehhez kell a fentemlítt konkrét helyzetekből egyet kiválasztani.) - A harmadik rész: a főreszben meghirdetett esemény vagy tárgyalt igazság gyakorlati, erkölcsi következménye. - A beszédet higitani, fűszerezni, illusztrálni kell. De az anekdóták és az érzelmi csalétek ne haladják túl a szükséges minimum vonalát. - Természetesen más módszerek is jók, sőt jobbak. A lényeg a szellem, nem pedig a recept.

+

Ki más hirdetné az igét a megtestesülés módszerét követve, mint a pap? A pap Isten szószólója, szóvivője, prófétája (pro-phetes). Mint Jeremiás prófétának, Isten neki is „szájába adta igéit” (Jer. 1, 9). A pap, mint Szent Pál, „Krisztus követségében jár. Isten maga buzdít általa. Krisztus nevében inté és kér.” (Vö. 2 Kor. 5, 20). - Krisztus misztikus módon jelen van hírhirdetőjében, aki az Ő egyedüli apostolságának tág értelemben vett, élő „sacramentum”-ja.

A papnak, hogy ezt a fenséges hivatást méltóan be tudja tölteni, alaposan elő kell készülnie a „ministerium Verbi”-re. Itt érkezünk el a theologia kerygmatica” kérdéséhez. A kérdés ez: A hagyományos, skolasztikus teológia alkalmas-e arra, hogy a papjelölteket előkészítse az ige-hirdetésre? Sokan azt mondják, hogy nem, és hogy a teológiát meg kell reformálni, át kell fogalmazni és csoportosítani, „kerygmaticussá” kell

tenni. Egyes nagy német teológusok (a németek mindig hajlamosak a szisztematizálásra) szétválasztják a „theologia scientifica”-t a „theologia kerygmatica”-tól. Az első központi tárgya - szerintük -: Isten önmagában; a második Krisztus. Az első a „verum” szemszögeből, a másik a „bonum”-éből tárgyalja a hitet, és így tovább. Szerintünk közelebb járnak az igazsághoz azok a teológusok, akik számára csak egy teológia lehetséges; az a teológia, amely módszerében egyszerre spekulatív és konkrét, kontemplatív és apostoli, misztikus és kerymatikus.

A teológia sokrétű, de szerves egység az, mint a test, amelynek tagjai egymást kiegészítik. A spekulatív, skolasztikus részt a csontvázhoz hasonlíthatjuk; a kerymatikus, konkrét részt az izomzathoz. A test csontok, gerinc nélkül csak tehetetlen húshalmaz lenne, és a csontváz izmok nélkül csak élettelen madárijesztőnek látszana. A test életét a lélek tartja fenn. A teológia lelke: Krisztus Lelke.

Nem szükséges tehát kiszorítani a skolasztikát a kerygma javára. Csak egyre jobban ki kell fejleszteni teológiai kiképzésünkben a kerymatikus izomzatot. Kell, hogy a principiumok és a tézisek életrevaló alakban jelenjenek meg, hogy köztünk és a pasztorális követelmények között életerős összeköttetés legyen. Ezt nem lehet kizárólag a papjelölt egyéni munkájára és leleményességére hagyni. Rendszeres iniciáció szükséges! Az egész teológiai tanítás tendenciája csak kerymatikus és apostoli lehet. „Non scholae, des vitae discimus.” Az életértékek kihangsúlyozása biztosíték lesz az igehirdetés lesoványodása, élettelen elvontsága és kiszáradása ellen. És viszont: a skolasztikus teológia világos, racionális formába öltöztetett tézisei elejét veszik egy zavaros, szétszórt, sekélyes és álmisztikus igehirdetésnek.

A könyilatkoztatást nem szükséges adaptálni, de hirdetését igen. Az ige hordozójának, „sáfárjának” és megtestesítőjének tudnia kell, hogy milyen talajba veti majd a magot. Ezért a vallási szociológia elsajátítása elengedhetetlen számunkra. Elméletileg a szemináriumban és az egyetemen, gyakorlatban pedig a tanulmányi időt megszakító, plébánián, gyárban és különféle milieux-ben, egyházi felügyelet alatt végzett „stage”-ok folyamán sajátítja el majd ezt az elengedhetetlen segédtudományt. - A jó magvető nemcsak a saját búzáját, hanem a konkurens vetők konkolyát is ismeri. Nem kerülhet ki szemináriumainkból senki sem a marxizmus, az egzisztencializmus, a távolkeleti spiritizmusok és a különféle vitalista tendenciák alapos, lényegi és kritikai ismerete nélkül! - A jó magvető abban az irányban veti magját, amelyet a Mester megjelölt neki. Az ige modern hirdetője ismerje az Egyház menetelésének mai irányait. Az Egyház napjainkban mindinkább ősi forrásaiból merít, táp-

lálkozik (ressoucement). Irányai a következők: a bibliko-teológiai irány (Divino afilante), a krisztocentrikus és ekkliézio-logikus irány (Mystici Corporis), a liturgikus irány (Mediator Dei), a paszkális irány (a „Vigilia paschalis” visszaállítása), a mariológikus irány (Assumptio) és az Actio Catholica apostoli iránya. Mindezt a kikerülő fiatal papnak ismernie, követnie kell.

Csak ezzel a felkészültséggel lesz korunk igehirdetője olyan lelkipásztor, aki a Jó Pásztor és a Nyáj hangját egyaránt ismeri, és mindkét irányban tud beszélni.

+

Vessünk végül egy pillantást a magyar egyházi élet jövőjére... Mind külföldön, mind otthon a magyar katolicizmus krízis előtt áll. A hit krízise előtt. A nyugati materializmus gyomorsava megemészt lassan minden nem elég öntudatos, nem elég élő, életrevaló és nem eléggé személyes meggyőződésen alapuló hitet. - Otthon a marxizmus, a magyar nép minden ösztönös idegenkedése és tudatos ellenállása ellenére, hatással van a magyar lélek fejlődésére! Különösen az ifjúságra van hatással! A marxizmus - mondhatjuk - „kerygmátikus” filozófia. Minden elvontsága és szcientizmusa ellenére minden dogmájában a konkrét élet felé feszül. A történelmi dialektika részizgazságai képesek egy elég tartós világnézetet adni a kommunista „hívőnek”. A marxizmus nyelve felnőtt nyelv. Vele szemben a feltörekvő magyar ifjú úgy érezheti, hogy az ő hitének a nyelve gyerekes és túlságosan földöntúli. A marxizmus dinamikus tan. Vele szemben a „világosság fiai” úgy érezhetik, hogy bennük - öntudatos hit híján - gyenge a motor. Egyre több keresztény szenved alacsonyabbrendűségi érzésben az evilági Übermensch-filozófiák megszállottjai előtt. És a hit válsága úgy tör rá a magyarra, mint a kamaszkor viharzónája a férfiasodó gyermekre... Még ha a kommunista uralom nem is fog sokáig tartani Magyarországon, katolicizmusunk hit-válsága előbb-utóbb biztosan bekövetkezik. És akkor majd nem lehet többé a szellemi restséget az „istenfélő, jó magyar nép” kibúvójának a hangoztatásával takargatni. Mert a nép templomba-hívásához nem lesz többé elég csupán a harangokat meghúzni! Új földekbe, új lelkekbe újra kell majd vetni az ígét. A Megtestesülés szellemében. „Christum in novis veterem”!

Az emigráció iskola! A jövőendő ige-vetők egy szerény, de szükséges csoportjának az iskolája... Egyik főtantárgya ez: „Verbum caro factum est.”
Gánóczy Sándor

PÁSZTOR ÉS NYÁJ

Irta: Nyisztor Zoltán

Érdeemes és érdekes volna a különböző kontinensek és népek papságának a képét megrajzolni, ahogy azt már egy cikk az USA papságáról tette. Itt egy kép a délamerikai papságról, amit még annak idején Colombiában írtam s ami kézirataim többszöri embertelen tisztogatása után csodálatosképpen megmaradt.

Mennyire más és más az élet a különböző kontinensek és éghajlatok szerint s az emberi problémák is mennyire eltérő formában jelentkeznek! S az Egyház, beledobva az életbe, mint iparkodik alkalmazkodni a környezethez, a körülményekhez, hogy misszióját teljesíthesse! Mennyi utat futott be a századok folyamán, a zsinagógáktól, magánházaktól kezdve, leszállva a katakombákig, míg végre eljutott a monumentális katedrálisokig, betöltve egy egész kort, a középkort hangjával, szellemével, művével. S milyen más utakat futott be, amikor a hatalom és dicsőség csúcspontjáról le kellett szállnia az élet árnyékába, elnéptelenedett templomaival, megfogyott papságával, szétvert nyájával, míg aztán megint visszahódította helyét a tudományban, irodalomban, sajtóban, rádióban, televízióban, hogy a végén munkássá legyen a proletárok megváltásáért.

És Délamerikában, amiről ma annyi szó esik?

Ahogy összehasonlítást akartam tenni, egy furcsa emlék jutott eszembe, aminek visszaidézése egész nevető rohamot váltott ki bennem.

Annak idején Colombiában egyik jóbarátom, akinek kitűnő humorérzéke van s akit az emberi furcsaságok szerfölött érdekelnek, kivitt egy Bogotával szomszédos községbe, hogy a plébánost megismerjem.

- Furcsa egy alak, mondhatom - ismételtette útközben ravasz mosollyal - de érdemes megismerni, ilyen hetedhét országban nem találsz.

- S miben áll a furcsasága és eredetisége?

- Majd meglátod, majd meglátod.

A hely festőien szép volt, de a falu semmi különösét nem árult el. Földműves parasztok lakták, a külsőin szerint ítélve, módos parasztok. A szép, kiterjedt vetések, a gazdag állatállomány, a legelők, a község háza s a templom aránylag hatalmas építménye kétséget nem hagyott a község jó módja felől.

A plébános a bemutatkozáskor jó benyomást tett rám. Egyszerű, szívélyes volt, mint parasztjai, talán ő maga is parasztgyermek, de művelt, intelligens, jó társalgó, tűz és lelkesedés az Egyházért és a lelkekért.

A társalgás igen élénk és számomra rendkívül tanulságos volt. A vidék

probléma-mentes pátriárkális élete nyflott meg előttem. A szokásos, néha mulatságos házassági esetek, a hagyományos egyházi és népi ünnepek, a politikai választások izgalmai, a polgármester agyafúrtsága és baklövésai s a népi élet egyéb színei.

Egy alkalmas pillantban, amikor valamiért kihívták, odasúgtam halkán barátomnak:

- Dehát ez egy teljesen normális ember, akiben semmi kuriózumot nem tudok felfedezni.

- Pedig megvannak a maga bogarai, majd meglátod.

S a meglepetés valóban be is következett, amikor a templomba léptünk. Nagy, tágas, hátrahajós templom volt, oszlopokkal, ívekkel, széles ablakkal.

Az első benyomás, ahogy szememet végigjártattam rajta, teljesen kiélegítő volt s nem tudtam megállni, hogy elismerésemet ki ne fejezzem.

De ahogy beljebb kerültünk s a részletek megfigyelésére is sor került, alaposan meghökkenem. Az egész templom olyan volt, mint egy túlszóft múzeum, helyesebben egy szobor és kép-lerakat. Tele volt aggatva régi és új, festett és nyomott, nagy és kis, négyszögű és kerek, keretezeten és keretezett szentképekkel, szobrokkal, úgy hogy a falakon és oszlopokon, oltárokon és kiugrókon minden férőhely be volt népesítve, persze minden fzlés és válogatás nélkül.

Megzavarodva és tanácstalanul állottam ott, keresve egy szabad pontot, ahol a tekintetem megpihenhet. De minden oldalról és minden sarokból, felülről és alulról a képek üldöztek. Szent férfiak és nők, hitvallók, szűzek és vértanúk, apostolok és püspökök, remeték és barátok, arkangyalok és kerubok - minden rend és összefüggés nélkül.

S tetejébe mindezeknek, az összes szentek tekintete fölött magamon éreztem a plébános kváncsi kutató pillantását. Hogy a meglepetéstől magamhoz jöjjek, próbáltam kitérni előle, ide-oda fordultam, hogy alaposan meggondoljam, mit feleljek neki, de az ő feszült, türelmetlen tekintete már szinte égetett és fojtogatott.

- Na mit szólsz a szentek büszke pantheonjához? - törte meg a csendet a barátom, hogy vallomásra kényszerítsen, de hangjában némi kuncozás vegyült.

- Úgy látom, egy teljes iconográfia van itt - feleltem dadogva.

- Hát teljesnek éppen nem mondható - vetette közbe a plébános - csak a jólismert szentek és néhány kevésbé ismert vannak képviselve. Még persze hiányzik elég sok, akiknek a tisztelete elterjedt, aztán még hiányoznak a legújabbak, akiket újabban avattak szentté. Mostanában ugyanis sok a szenttéavatás. Nem győzők lépést tartani vele. Úgye, milyen kár?

- S hogy jutott eszébe - feleltem kitérőleg - hogy az iconográfiában specializálja magát s hogy a templomát egy egész menyországgá alakítsa át?

- A magyarázat igen egyszerű - mondotta nem kis büszkeséggel. - A híveim nagyon jók, vallásosak és áldozatkészek. Szeretik a templomukat s azt akarják, hogy az ő templomuk legyen a legszebb a környéken. Bőségesen folynak az adományok, s mert az egyik a Kisded Jézusnak a tisztelője, a másik Szent Tádénak, az asszonyok Szent Annának, a leányok Kis Szent Teréznek, a férfiak Szent Izidornak, a legények Szent Ferencnek, a ministránsok Szent Tarziciusnak a tisztelői s így tovább, hogy egyszerre s mindenkorra mindenkinek eleget tegyek, összegyűjtöttem az összes legismertebb szenteket.

- De a hívek rendületlenül tovább adakoznak - folytatta ismertetését - úgy, hogy már néha nekem is fejtörést okoz, mire fordítsam az egybegyűlt pénzt. Vásároltam már ezüst gyertyatartókat, gótikus miseruhákat, egy új orgonát, amely úgy szól mint az angyalok kórusa vagy az utolsó fűtetel harsonája. Most aztán arra gondolok, ha az adományok tovább így folynak, hogy négy új tornyot építtetek a templomra, hogy aztán végérvényesen lemaradjon az egész környék mögöttünk, - végezte magyarázatát, maga is belepirulva a vakmerő gondolatba.

- Még négy tornyot? ! - kiáltott fel rémülten a barátom - Összedűtöd a templomodat az összes szentjeiddel együtt!

+

Alig hagytuk el a falut, nevetésbe törtünk ki mind a ketten, szabad folyást engedve az eddig visszatartott ingernek.

- Mit szólsz hozzá? - kérdezte barátom - Nem volt igazam, hogy bogarai vannak? Jámbor, lelkes, derék pap, de bogaras az istenáldotta.

Útközben hazafelé, talán gondolatátársítás folytán, elmesélt nekem egy másik esetet, teljesen ellenkezőjét az előbbinek.

- Van az egyházmegyénkben egy földhöz ragadt, nyomorult, szegény falu, ahonnan sorozatosan megszöknek a papok, mert nem tudnak megélni. Végre is beköltözött a düledező plébániába egy fiatal pap. Sovány, vékony volt, aszkéta-típus, aki lemondott az élet minden kényelméről s a legkevesebbel is beérte. De ha maga számára nem kívánt semmit, az Istenházát szépnek, kifogástalannak, a legszentebbhez méltónak akarta látni. Ehhez pedig pénz kellett! És itt botlott bele az új pap a legelső akadályba. A legszelídebb, de legmeghatóbb szavakkal lefestette a templom legégetőbb szükségleteit, apellálva az észhez és a szívhez, hivatkozva a falu becsületére és jóhírére. A hívek nagy megértéssel és lelkesedéssel hallgatták, bólogtattak is hozzá helyeslésül és meghatottságuk jeléül,

az asszonyok még el is sfták magukat, de az eredmény nem változott. A perselyben, amely az alamizsnát összegyűjtötte, továbbra is csak 5-10 centavosok voltak.

De nem hiába tanfjták a szemináriumban, hogy a buzgóság találékony s áttör minden akadályon. A fiatal pap, aki nemrég hagyta el a szemináriumot s még magával hordta mesterei minden: szent tanácsát, gondolkodni kezdett. Igaz, hogy a nép szegény, túlságosan szegény - elmékedett magában, - azok a vékony földsávok, amelyeket a domboldalon tulajdonuknak mondhatnak, alig hozzák meg a legszükségesebbet. És mégis a férfiak megengedik maguknak néha a fényűzést, hogy elpoharazzanak, az asszonyok sem maradnak el mögöttük s vásárolnak néha divatos holmit, a leányok pedig, ha zenészek érkeznek, majd megbolondulnak a zenéért és táncért.

Ahogy idáig eljutott töprengéseiben, a szeme felragyogott s a szíve szinte táncra perdült. Érezte, hogy feltalálta a dolog nyitját.

A férfiaknak nem adhatok én italt, - gondolta - hogy az italra szánt pénzből valamit lecsípjek, mert ez nem illik. Az asszonyoknak se árulhatok én színes cafrangot, hasonló ok miatt. De miért ne használnám ki a leányok szenvedélyét a muzsika iránt, ha ebből lehet tőkét kovácsolni a templom számára?

S hogy a fiatal pap jól tanulta meg a lelkipásztorkodástan megfelelő fejezetét a papi buzgóságról s hogy az emberi találékonyság sem hiányzott belőle, az hamar bebizonyosodott. Felutazott a fővárosba, másodkézből vásárolt egy gramofont és hangszórót, az előbbit az irodában, az utóbbit a templomtoronyban szerelte fel s elkezdett kívánság-hangversenyt adni, 10 fillérért lemezenként.

Az öreg torony, amely csak a harangok méltóságteljes kongásához volt hozzászokva, majd elájult, ahogy a rikoltozó tánczenét meghallotta, de azért nem dült össze. Az a néhány szűette, töredezett szent-szobor, ami a templomban volt, már arra sem volt képes, hogy a fileit befogja s a mindenható Úristen, aki egyedül tudja, miért vagyunk ilyenek, szintén nem tiltakozott.

A papnak kezdetben voltak néminemű lelkiismeretfurdalásai, különösen mikor bizonyos női hangok sikoltoztak vagy hörögtek a lemezekről a szerelemről, dehát a lelkiismeretről szóló teológiai fejezet nemcsak felízgatni, hanem megnyugtanni is tudja a lelkiismeretet.

Mindenesetre a centavosok lassankint bankjegyekké nőttek, a bankjegyek meg színt és számot változtattak, ami aztán lehetővé tette, hogy a templom berendezése megújuljon. Amilyen mértékben szépült és gazdagodott a templom, olyan mértékben csökkentek a pap lelkiismeretfurdalásai

s amikor végre bevonulhatott a templomba a fatimai Szűznek egy fehér, aranyozott új szobra, a boldogság tetőpontjára jutott s olyan hálás maradt a zenének, hogy továbbra is rakja a lemezeket, megfélekedzvéen arról, hogy a templom szükségletei már kielégítést nyertek.

+

Jól és sokat mulattunk mindkét eseten, de mikor elváltam barátomtól, gondolkodóba estem.

Hol van és meddig terjedhet az isteni és emberi elem érintkezése? Hol vannak a határai a buzgóságnak és a bogarasságnak, a helyes használatnak és a visszaélésnek, a meghatónak és a nevetségesnek?

Miért ünnepelni a munkáspapok kalapácsát, amivel még egyetlen munkást sem térítették meg és miért helyteleníteni és nevetségessé tenni a gramofont és hangszórót, amik restauráltak egy templomot, ha mindkét kísérletet ugyanaz a kiáradt buzgóság diktálja, az Isten dicsőségéért kétségbeesett buzgóság?

Éreztem, hogy gondolataim sántítanak s hogy a feladott probléma sokkal súlyosabb, semhogy úgy röptiben tárgyalható volna.

A következő napokon mindig újra eszembe ötlött a probléma és nem hagyott nyugtot. Próbáltam szabadulni tőle, de nem tudtam. Ezért vagyunk európaiak - mondtam magamnak gúnyosan - hogy legyen problémánk, hogy kitaláljunk problémákat és gyötörjük magunkat velük. Mint a kóbor kutya, amely pillanatok alatt bekapja az odavetett koncot, de órákig kfnlódik egy szemétdombon talált ronggyal. Milyen boldogok lehetnek itteni kollégáim, akik megoldják a mindennapi élet kis plébániai problémáit, a többi átengedik a püspököknek, ezek meg az isteni Gondviselésnek.

De vajon vannak-e valóban kfnos problémái ennek az országnak és népnek, következésképpen az itteni egyháznak és papoknak? - Bizonyára vannak, de más természetűek és megközelítéleg sem annyi, oly komplikált és megmérgezett, mint Európában. Mindenesetre ott kell keresni a problémákat, ahol vannak s nem máshonnan áttelepíteni és a magunkévá tenni.

A buzgóság erőfeszítéseit a valósághoz kell mérni s arra irányítani. Világos, hogy egy francia pap ateista és kommunista környezetben nem kezdheti azzal a lelkek visszahódítását, hogy telerakja templomát az összes szentek képeivel. Hasonlóképp nálunk a jelenlegi körülmények között észszerűtlen, vakmerő, őrült abszurd gondolat volna munkászubonyt ölteni, elmenni a legközelebbi gyárba és irgalmatlanul kalapálni, amikor itt a munkások még nem aposztatáltak s elég rendszeresen járnak a templomba és részesülnek a szentségekben. S ha valamelyik pap francia mintára mégis megtenné, az eredmény az volna, hogy leállna a gyár, igazgatók, mér-

nőkök és munkások mind azon volnának, hogy a szegény papot kigyógyítsák rögeszméjéből s azt tanácsolják neki, hogy önmaga és mások megszentelésének keressen más eszközöket.

Amióta az Egyház szervezete kialakult, a papok elsőrendű feladata el látni az istentiszteletet, kiszolgáltatni a szentségeket, hittanra tanítani a gyermekeket és a felnőtteket. Miért kellene hát alacsonyabb-rendűnek vagy elmaradottnak tartani azt a papságot, amely ennek szenteli magát s nem vesz kalapácsot vagy heggesztőt a kezébe? A szokatlan, a rendkívüli persze, hogy jobban magára tereli a figyelmet, de nem csökkentheti a normális munka érdemét. Tapasztalatból tudjuk mindnyájan, hogy sokkal nehezebb például elvégezni a rendes napi kötelességet, mint néha megkockáztatni valami rendkívüli, akár heroikus cselekedetet.

Én csodálattal adózom a francia munkáspapoknak, de itt minálunk azokat a papokat csodálom meg, akik hajnali négykor kelnek, mert a nép koránkelő s 5 óra előtt már kopogtat a tempiom és a plébánia ajtaján gyónásért vagy miséért. Elismerem, hogy a testi munka a gyárakban fárasztó és nem éppen tiszta, de órákig, bizonyos alkalmakkor napokig bezárva ülni a kényelmetlen, szűk gyóntatószékben, úgy hogy a végén az embernek fáj a füle, elzsibbad a keze-lába, kiszárad a nyelve, - higgyék el nekem, ez se gyerekjáték! Én néha szívesebben felcserélném a gyóntatószéket vagy az irodát egy fűrésszel vagy kalapáccsal!

A helyes mérték az áldozat és hősiesség fokainak a lemérésére az élet körülményeitől és szokásaitól függ. Ebben az országban például egy falusi plébánosnak 10-20 tanyát, azaz messze széteső telepéseket kell ellátnia, amelyeknek nincs útjuk, völgyekben, hegyoldalokon, hegytetőkön állnak s amiket erdőkön, folyókon, hegyeken át csak öszvérháton vagy csónakkal lehet megközelíteni. Szinte mindennap, ahogy a pap miséjéről hazatér, már ott várja a felnyergelt öszvér s kezdődik hegynek fel, völgynek le az órákig tartó lovaglás. A nap pörköli, a szél cserzi, a zápor veri a szegény papot, aki persze rosszúl és későn érkezik a telepeseknél és kimerülve, összetörve, halálos fáradtan tér haza. De ezt itt nem tekintik hősiességnek, rendkívüli áluozatnak, amit érdemes volna az Egyház annaleiseiben feljegyezni, dacára annak, hogy ezek a papok előbb-utóbb mind áldozatul esnek hivatásuknak: máj, vese, szívbjait kapnak, és következésképpen csonttörést szenvednek, mocsárlázt kapnak, stb. És senkinek a világon nem jut eszébe, az itt élő népnek a legkevésbé, hogy őket hősként unnepelje; mert ez a hivatásuk, a kötelességük.

Valóban az alapvető feladat ez: közel férközni a lelkekhez, meghódítani őket. Ez a lényeg, a formája és körülményei, a mószerei és eszközei változnak. Odaát a vétkes tudatlanság ellen kell küzdeni, itten az ár-

tatlan tudatlanság ellen. Odaát az elszigetelődés, itt a távolság ellen. Odaát a túlcivilizáltság ellen, itt az írástudatlanság ellen. Odaát az ateizmus és indifferenzizmus ellen, itt a babona ellen. Másfelé pasztorális probléma lehet, hogyan lépünk be a plébániával szomszédos házba, a mi számunkra az a probléma, hogyan másszuk meg a hegyeket, hatoljunk át az őserdőn, gázoljunk át folyókon és mocsarakon s hogyan járjunk úttalan utakon!

Pásztor és nyáj - nem üres szavak vagy csak szimbólum, hanem egy nagyonis összetartozó valóság. Nyáj pásztor nélkül - kész tragédia és biztos pusztulás, de pásztor nyáj nélkül a világ legszomorúbb látványa!

NÉHÁNY VISSZHANG

Egy bácskai esperes írja: Hálámat és köszönetemet akarom kifejezni az ünnepek előtt küldött Magyar Papi Egység különszámáért. Halottam már a folyóiratról, de sajnos, nem kaptam egy számot sem. Pedig ha valakinek, akkor nekünk van rá szükségünk.

Makaoból írja egy szalézi misszionárius: Pro Christo in Sinis, 1962. dec. 15. A szeretetreméltó P. Zsámár révén kaptam meg a Magyar Papi Egység két számát. Nem is tudtam, hogy a Katolikus Szemlén kívül ilyen hasznos összekötő kapocs létezik a magyar oltártestvérek között... Én 1921-ben jöttem Kínába. A teológiai tanulmányokra visszamentem Turinba, ott szenteltek pappá 1928-ban. Dr. Tiefenthaler József pápai kamarás az Örökimádás templom főlelkésze, volt manduktorom az első misémen. Fölszentelésem után visszatértem Kínába és Shiu Chow vikariátusba ettem beosztva Msgr. Versiglia Alajos püspök atya vezetése alatt. Püspökünket 1930-ban a vörös rablók megölték, mivel megvédte a 3 katekista nőt. Későbbi munkámban velem volt P. Matkovits János győri fiú, akit 1944. febr. 2-án gazemberek megöltek a kínai-japán háború alatt. 1951 végén kitessekeltek Kínából és most itt vagyok Yuet Wa szalézi intézetben. Tavaly volt negyven éve, hogy kínai misszionárius vagyok. Hazulról nem kapok semmi hírt szeretteimről. A Princeps pacis áldásával,
Isten velük
P. Kirschner Antal SDB

MAGYAR KÖSZÖNTŐ PÁTER VAN STRAATENNAK

Hála Isten, sokan vannak e keserves világban, akik még a veszendő népünkkel is törődnek, sőt szeretnek bennünket. De a jók között is a legjobb barátunk kétség kívül a „Speckpater”. Csak azért merem a különös szót használni, mert a könyve címlapján így nevezi magát. Januárban lesz ötven éves, illő tehát, hogy mi is csatlakozzunk a roppant táborhoz, amely ez alkalommal üdvözlí. Ő sem tudná már elmondani, mi mindent tett értünk és nagy írás kerekedne abból, amit a tongerloi könyvelés meg a többi források alapján sikerülne összegyűjteni. E támogatás óriási érték, de most azt szeretném láttatni, ki az a rendkívüli egyéniség, aki ennyire a szívébe zárt minket.

Hadd mondjam el először, milyen különös módon találkoztam vele. A szerzetesek szétszórása után a szombathelyi papnevelőben tanítottam. Akkor még elérkezett hozzám több katolikus folyóirat nyugat felől és ha ezeket olvastam, mindig az volt az érzésem: úgy írnak és gondolkoznak odakint, mintha nem látnák a lényegét és nem vennék tudomásul az örvényt, amelybe az egész élet vakon csúszik. Úgy tűnt nekem, mintha a keresztény gondolat és tudás szabad művesei nem ragadnák meg a mai történelmi helyzet magját és valami irdatlan magasba szálltak volna a vadul gomolygó vihar fölé. Akkor találtam aztán valami kéthasábos cikket a Herderkorrespondenz egyik számában a „Speckpater” mozgalmáról és amint elolvastam, így kiáltottam föl: „Végre egy ember Nyugaton, aki tudja, miről van most szó!” Olyan erős volt a szellemi villanyáram útése a tudatban, hogy a vér is megpezsdült tőle, de álmodni sem mertem volna, milyen hamar fogok találkozni vele Eegenhovenban. Ott főiskolás magyar jezsuitáknak adta elő, mekkora fába vágta a fejszéjét, amikor azt akarja elérni, hogy a krisztusi szeretet ismét világhatalom legyen. Ismeri a szó varázsát, de igazában nem ezzel hat, hanem a cselekvő akarat mágnesével ragadja magához az agyat és szívet.

Úgy áll a tömeg fölött, mint valami élő vasoszlop és hatalmas termetén szinte feszül a belső erőttől a szerzetesi fehér köntös. Hollandiából származik, abból a kis országból, amely valamikor roppant birodalmat szerzett össze hajóval, fegyverrel és kereskedő szorgalommal. Véréükben van a vállalkozó kedv és a számító merészség. Még a tengert is kény-

szerítik, hogy visszavonuljon előlük és a sós víz helyén ma búzatáblák hullámzanak az új tartományban. Ebből a fajtából való Páter Van Straaten és az örökölt jellem érvényesül az apostoli munkatéren is. Ez azonban csak az egyik tényező, amely az egyszervelő személyiséget alakítja. Az utrechti egyetemen tagja volt annak a csoportnak, amely harcba szállt a nyárspölgári életforma ellen és ebből kitűnik, hogy már akkor élt benne a hajlam és kedv hadat üzeni az önzés butaságának. Az ilyen ember a szó nemes értelmében forradalmár, mint minden igazi keresztény. A szerzetesi élet aztán mesterien kifejleszti e szent lázadást a világ intézményes ostobasága ellen és a töről metszett apostolnak csak az alkalom kell, hogy cselekvésbe lendüljön. 1947-ben a páter megismerte a Keletről Nyugatra űzött német papok és híveik iszonyatos nyomorát és ez anynyira megrázta, hogy nyomban eldöntötte magában: ezeken minden erőmmel segíteni fogok. Akkor még bizonyára nem is sejtette, mekkora erő lakik benne. A hit pedig azt mondta neki: e földönfutó népben Krisztus éhezik, fázik és pusztul, tehát nem élvezhetem a kolostori élet szűkös kényelmét sem, ha Jézus barátja akarok maradni. Megértette, hogy az idő szava Isten szava, tehát a száműzött és menekült milliók észbontó nyomora parancsoló fölszólítás minden keresztényhez, hogy a szeretet csodáit művelje a földi pokolban.

Az inségbe zuhant népnek kellett az élelem, a ruha meg az orvosság, ám ez magában nem elegendő, ha ugyanakkor nem szállunk szembe a rontó hatalommal, amely akkora vést hozott a világra. Ezért Van Straaten gyökerében támadta meg a rosszat, amikor nyíltan és hevesen forradalmat ütött a gyűlölet ellen. Az imádság csöndjében tanulta meg, hogy Krisztuson keresztül vezet az út az emberi szívekhez. Nem elég ugyan is csak az igazságosság és a szeretet törvényét fölismerni meg hirdetni, hogy a közöny jegét fölolvasszuk vagy a gyűlölet tűzvészét legyőzzük, ha nem áll közénk olyan személy, akiben a jóság mindenható és így maga lesz a társadalmi lét köteléke. Pontosan ezt cselekedte az Isten, amikor emberré lett és kimondta: Minden éhezőben én éhezem és minden megkínzottban engem kínoztok ismét. Tehát vigyázzatok, mert számon kérem tőletek, hogyan bántatok egymással. Ezért állt Van Straaten a háború után Isten vonalára és megpróbálta azt, amire a természet nem képes. Minden sikerének ebben van a magyarázata és bátran mondhatja szent Pállal: nem én, hanem az Isten kegyelme velem. Lássuk most a tények bizonyosságát.

1940-ben Vinkt községet megszállták a németek és rövid úton kivégeztek nyolcvanöt férfit, köztük a káplánt is meg az aggok menházának minden lakóját. A legidősebb áldozat nyolcvankilenc éves volt, a legfia-

talabb tizenhárom. Nem maradt egyetlen család gyász nélkül. Tíz évvel e vérfürdő után még mindig égett a szívekben a keserű gyűlölet a gyilkosok ellen és a plébános nem tudott vele megküzdeni. Meghívta a pátert, beszéljen a népnek a német nyomorról és meghirdette vasárnap estére az előadást. Ő bizony szorongva ment oda és ugyancsak megdöbbsent, amikor a pap azzal fogadta, hogy a nép nem akarja hallani, ha azok számára kér segítséget, akik férjeiket és fiaikat lelőtték. A páter másnap minden misén a szeretet parancsáról beszélt, délután meglátogatta a fiatalok csoportjait és a családokat, amelyek legtöbbet vesztek, aztán pedig együtt imádkoztak nagyon a plébánián. Este a terem megtelt és a páter leírta, mekkora inségben kínlódnak a hontalan papok híveikkel együtt. De csak száználmat koldúlt a számukra, semmi mást. A végén pedig megkérdezte hallgatóit, hajlandók-e vele együtt imádkozni a végső nyomorba zuhant testvérekért, Erre már könnyezve mondtak igent és közösen mondták el az imádságot. Utána jóval később, amikor már sűrű sötét volt, egyik hívő a másikat érte a plébánián és borítékban vitték az adományt. Amikor reggel a páter indulni készült, megint ott voltak, megígérték a további támogatást és örökre fogadtak egy német papot. Ebből érthető, miért lett a mozgalom neve „Ostpriesterhilfe”. A hívő nép tudta, hogy a horogkeresztes horda az egyházat is véresen üldözte, tehát a keletről elűzött papságot kész volt támogatni, habár a német névhez akkor az iszonyat emléke tapadt.

É szűk lehetőségből indult el Van Straaten a nagy cél felé, ami nem volt kevesebb, mint elapasztani a gyűlölet tengerét, amelyben győztes és legyőzött egyformán fuldokolt. Továbbá a kereszténység becsülete is megkívánta, hogy legalább a pusztulás után mutassa meg igazi lényegét, ha előbb nem volt elég erős a végzetet megállítani. Elsősorban a belga és holland hívekhez fordult, hogy a mozgalmat megértsék és fölkarolják. Egyik terv a másik után pattant ki, amint a szükség parancsolta vagy sugalmazta. A falusi asszonyokat rábírta, hogy szalonnát gyűjtsenek neki és a következő évben eggyel több sertést húzzaljanak a mozgalom javára. Aztán elindultak a súlyos csomagokkal megrakott teherkocsik karavánjai a német papok rongyos szállásai felé és a koldus pásztorok ebből kezdték táplálni éhező nyájaikat. Így kapta Van Straaten a hítes „Szalonna-páter” nevet egy természetes asszonyságtól, amikor egyszer Turnhoutban rendezett gyűjtést. Könnyű megsejteni, mit gondolt magában az a sok millió hontalan nép, amikor megtudta, honnan jön neki a nem várt segítség, mert hamarosan megértette, hogy van még kereszténység ebben a világban.

Megindult a ruhagyűjtés is, amit főleg az ifjúság végzett. Egyik kocsis a másik után indult Tongerloból tele válogatott anyaggal és csak

1948-ban 800 vagon ruhanevet került a szeretet piacára. Azután már vonatszám megy a küldemény: fehérenemű, öltözet, kabát, és a töméntelen élelem meg orvosság az inség országaiba. Közben a lelkészek ijesztően pusztulnak az embertelen hajszában, mert nem bírják a rengeteg utazást, gyalog vagy kerékpáron. Volt olyan, akinek ötvenhét falut kellett látogatnia. Sürgős segítségre volt szükség és a flamand diákok meg az ifjúsági szervezetek két hónap alatt 120 kocsit tudtak felajánlani. Azóta az Ostpriesterhilfe több, mint 700 személykocsit adott a lelkészeknek még a vasfüggönyön túlra is, motorkerékpárt pedig ezrével. Az ötvenes években kezdtek az új híveknek templomot építeni százával főleg olyan vidékeken, ahol addig nem igen élt katolikus nép. Az OH ebből is kivette a maga részét és súlyos milliókkal meg önkéntes munkával segítette a nagyszabású vállalkozást. Így készült el mintegy 370 templom. A holland és flamand gazdák gabonát és vajat adtak erre a célra sok millió frank értékben. Így mutatták meg, hogy őszintén megbocsátanak a tegnapi ellenségnek.

Talán leginkább megkapó a mozgalomban, miként tudta a kicsinyeket is meghódítani és áldozatos lelkületűekre nevelni. A gondolat ez volt: a gyermek él-hal az édességért, tehát abból adjon egy részt a nyomorgó testvéreknek. A nagybőjt elején kezdődött az „édes akció” és húsvétra hatvanezer kiló csokoládé, cukorka állt halmokban szállításra készen. Ugyanakkor számtalan levelet írtak az adományozók kis barátaiknak, a központ pedig irodát szervezett a fordításra. Így tanulták meg az iskolások gyakorolni az igazi kereszténységet. Gyakran ötven gyermek szövetkezett, hogy egy lelkészt állandóan támogasson. Ő lett a pártfogoltjuk, mintegy örökbe fogadták és rendszeresen leveleztek vele.

A Keletről kiűzött hívek képtelenül szétszóródtak a nyugatnémet tartományokban és lelki gondozásukra korszerű megoldást kellett találni. Így született meg a kápolnakocsik ötlete. A fölírásuk: „Utazó egyház” és minden rajtuk van, ami mezei népmisszióhoz szükséges. A kocsiban lakik a két pap, oldalához állítják föl az oltárt meg a hatalmas sátozt, amely templomnak szolgál, mivel sokszor csak valami sérűn vagy kavicsbányában találnak helyet. A nyári hónapokban 35 ilyen kocsi járta be az apostoli munkára kijelölt vidékeket. Például 1953-ban 136 missziós atya utazott a kocsikon és több, mint százezer hívőt kerestek föl. Több éven át a holland hívek biztosították e roppant vállalkozás költségeit.

Hosszú dolgozatot kellene írni, ha valaki csak vázlatosan akarná ismertetni az OH egész munkaterét, amely már a többi világreszekre is kiterjed. Ide tartozik a königsteini iskolatömb, meg a többi papnevelő, ahol a hallgató egyház jövőndő pásztorai tanulnak és edződnek a ke-

mény munkára. Ott van Kindermann prelátus vezetése alatt a „Találkozás háza”, nemzetközi gyűlések és lelkigyakorlatok helye. A mozgalom keretében dolgozik a tongerloi csomagoló üzem, az Építő Rend és a végvári vonalon állnak Isten erődjei, az imádság és apostoli munka új gócpontjai.

Míndez igen sok pénzbe kerül és ha valaki kérdezi, honnan lehet ennyit összehozni, Van Straaten mosolyogva válaszolja: Az emberek jobbak, mint gondoljuk. Az a bámulatos, hogy aki a zsarnokságot és a nyomort annyira ismeri, mégis tud hinni az emberben. Azazal büvöli meg a tömeget, hogy a jobbik énjéhez föllebbez és a nép elhíszí, sőt tényekben bizonyítja, hogy igaza van. Amikor a sajtó, a film, a társaság, a pénzéség, sőt gyakran a politika is csak züllesztí a közönséget, Van Straaten az ellenkező irányba ragadja magával a népet az áldozat és megbocsátás magaslatára. Csak meg kell figyelni, amikor a Ruhrvidék egy-egy városát mozgatja meg. Nem kíméli a német büszkeséget és kertelés nélkül, de finom barátsággal mondja meg a véleményét. Nyugodt beszédje, kedves hangja, merész őszintesége a lelkek gyökerét ragadja meg és utána odaáll a templom elé „milliók kalapjával” koldulni a bányászoktól, vasasoktól százezreket, milliókat. Csak Essenben adtak neki 200.000 márkát. Ilyenkor halomba gyűlik a bankó, ékszer, csekk és a nagy teherkocsikba még késő éjjel is hordják a csomagokat. Valóságos népfölkelés ez, amely mindenkinek csak áldás és nyereség. Erről szól a páratlan erővel megírt könyve és abban egészen kimondja magát Van Straaten. Alig is van hozzá fogható e század irodalmában. Csupa tény, alkotás, sodró élmény az egész és toborzó az Isten táborába. Nagy fejezet van benne a magyar forradalomról is, hiszen a páter az elsők között jelent meg Budapesten Mindszenty prímásnál és bőkezűsége nem ismer határt a magyarokkal szemben.

Azt is mondhatjuk, különb magyar szíve van, mint igen soknak a fajtánkból; mint például azoknak, akik már annyira bölcsék és annyira józanul gondolkodnak, hogy nem bíznak a jövőben. Ezek a gyászmagyarkák: akik vagy a sebeiket nyalogatják vagy a hatalmasok talpnyalói lettek odahaza és idekint. Van Straaten pedig azt hirdeti: a szovjet uralma összeomlik egy napon és arra nekünk készen kell lennünk, hogy nyomban behatoljunk abba a szellemi sivatagba, amely a vasfüggöny mögött tátong. Sőt, a páter fölfogása szerint siettetni tudjuk a szabadulás napját, ha a magunk részéről mindent megteszünk, hogy azon a terepen rögtön munkába állhassunk, mert Isten nem hagyja cserben a hű szolgálát és egész hatalmával támogatja őket. Ha otthon rohamosan fogy a papság, annál inkább kell idekint a hivatásokat ébreszteni és ápolni; ha ott-

hon folyton zsugorodik az üldözés miatt az egyház élete, itt annál inkább kellene a világi apostolságot fejleszteni; ha otthon nem lehet érdemleges sajtónk, a szabad világban kell jó írással alapozni a holnapunkat. Mindebben Van Straatennél olyan támogatásra találunk, amit csak az nyújthat, aki Jézusnak barátja és azért különösen szereti a megtizedelt, vérző egyházat. Isten fizesse meg neki százszorosan, amit értünk tett!

Varga László SJ

TOMEK VINCE RENDFŐNÖK 70 ÉVES

P. Tomek Vince, a Piarista Rend Generálisa hetven éves. A magyar pap-ság nagy tisztelettel és szeretettel tekint fel erre a nagy egyéniségre, aki-nak a Gondviselés olyan fontos szerepet jelölt ki nemcsak Rendje, de a ma-gyar egyház történetében is, aminőben aligha lesz egyhamar magyar pap-nak része.

Szinte lehetetlen egy cikk keretében összefoglalni ennek a sokrétű élet-nek alkotásait. Kénytelenek vagyunk megelégedni a főbbek vázlatos érín-tésével és próbálni ennek a nagy léleknek a titkos rúgóit felfedni.

Kevés olyan munkakör képzelhető el a piarista rend keretében, amit Tomek Atya be ne töltött volna és mindig előljáróinak a legteljesebb meg-eelégedésére.

Szerzetespapi működését mint a rózsashegyi, majd a kecskeméti rendi növendékek prefektusa és gimnáziumi hittanár kezdte meg és így közvetlen kapcsolatba került a magyar ifjúsággal és e kapcsolatát, a szent Rendala-ptó hagyományaihoz híven, sohasem veszítette el. S talán éppen ennek tudható be, hogy maga is mindig fiatalos, derűs, optimista maradt. Pár év múlva Budapesten mint teológiai tanár és lelkiigazgató működik közre hatékonyan a fiatal piarista generáció újjánevelésében: visszavezetni a szerzetespapi életideálhoz, anélkül azonban, hogy egy hajszálnyit is en-gedne tudományos képzéséből. Ezt még nagyobb eredménnyel szorgalmaz-hatta később, mint rendi asszisztens, majd rendfőnök.

Komoly szerzetesi egyénisége, széleskörű műveltsége, jogi képzettsé-ge, veleszületett bölcsessége, emberkezelési művészete szinte predesztí-nálta, hogy rendjén belül vezető szerephez jusson. Hiszen Tomek Atya, aki működése első évében már növendék előljáró, 35 éves korában rend-főnöki asszisztens lesz és 15 esztendőn keresztül látja el nagy odaadással ezt a munkát két rendfőnök oldalán - közben hat évig a nagy budapesti rendház főnöke, majd a magyar rendtartomány gondnoka - 1946-ban pe-

dig nehéz időkben lesz a magyar rendtartomány rendfőnökévé. Olyan ember kerül ekkor a magyar rendtartomány élére, aki tökéletesen ismerte rendje minden ügye-baját, gondját és problémáit, hiszen évtizedek óta részt vett annak vezetésében.

Nehéz esztendőket következtek a magyar egyház és nem kevésbé a magyar piarista rend életébe! De Tomek Atya egy pillanatra sem torpan meg. Enyedetlen munkájával reformálja meg a rendi kiképzést, rendbehozza annak anyagi ügyeit és új szellemet, lelkiiséget, stílust teremt a magyar piarista életben.

Emellett időt és módot talál arra is, hogy bekapcsolódjék a magyar katolikus közéletbe. Éveken át szerkeszti a magyarországi szlovákok nap-tárát és lapjukat és így tartja meg őket a magyarság számára. Tevékeny munkatársa a „Napkelet Lexikon”-nak és a „Katolikus Lexikon”-nak. Együttműködik Schütz Antallal a négykötetes „Szentek Élete” kiadásában: ennek jelentékeny része Tomek atya tollából került ki. Számos rendtörténeti publikációja közül kiemeljük a magyar piarista rendtartomány háromszázéves évfordulójára 1943-ban Balanyi György szerkesztése alatt kiadott „Emlékkönyv”-be, valamint a „Magyar Piaristák a XIX. és XX. században” című gyűjteményes munkába írt cikkeit.

Komoly törekvése az életszentségre és a lelkipavezetésben tanúsított bölcsesége közismert volt, ezért több szerzet kérte állandó gyóntatójává. Tomek atya egész életében nagy odaadással vett részt a pasztorációban. Régi tanítványai, gyónói lelkipavezetésén, a szlovák kolónia pasztorációján kívül rendszeres gyóntatásokkal és lelkigyakorlatok tartásával kapcsolódott bele a fővárosi lelkipásztorokodó papságának munkájába. Ez a munka különösen 1944 őszén és az ostrom alatt öltött egészen nagy és hősi méreteket.

A lelkipásztorokodáson kívül nagy segítő szeretettel kapcsolódott bele a magyar katolikus élet mozgalmi munkájába is. A legnagyobb természetességgel állt rendelkezésre, ahol segítségért vagy tanácsért fordultak hozzá, elsősorban azok a szerzetesi intézmények, amelyeknek gyóntatója is volt. Így tevékeny szerepe volt a Szociális Testvérek mozgalmi munkájában.

Ily nagyszerű és kiterjedt rendi, lelkipásztori és közéleti munkásság olyan súlyt adott Tomek atya nevének, hogy - tekintetbe véve még nagy szellemi kvalitásait és megnyerő modorát és nem utolsósorban kitűnő nyelvtudását - nagyon érthető, szinte természetes, hogy az 1947-es rendi Káptalan figyelme a kiváló, lelkes magyar tartományfőnök felé irányult. Annál is inkább, mert hiszen a káptalani atyák előtt nem volt ismeretlen. Ismerték és becsülték nagyértékű munkásságát a rendi konstitúciók megreformálásával kapcsolatban. A Káptalan első menetben túlnyomó többség-

gel választja meg Generálisnak. Első eset a piarista rend történetében, hogy e választás magyar rendtagra esett. S ezt a legmagasabb rendi tisztet Tomek atya immár harmadszor megválasztva 16 esztendeje látja el.

A generálisi székben ugyanazt a vonalat követi, mint annak idején magyar földön: Mint jogász átfésüli, a modern élet követelményeinek megfelelően, átjavíttatja a rendi konstitúciókat és irányelvekkel látja el a különbözőféle tartományokat. Megerősíti erkölcsileg, anyagilag a rendtartományzati központot, új provinciákat szervez Délamerikában, az Egyesült Államokban, Japánban, Senegalban. Kormányzása alatt a rendtagok száma 2000-ről 2500-ra emelkedett. Fáradhatatlan: vagy rendtartományzati ügyekkel foglalkozik az Örökvárosban vagy pedig a rendtartományokat vizitálja. Nincsen olyan tartomány, amelyet végig ne látogatott volna. Szinte személyes kapcsolatot alakít ki minden rendtársával. Ezt megkönnyíti nagy nyelvtudása. Minden rendtaggal saját nyelvén beszél és olyan atyai szeretettel, mintha csak annak az egy rendtagnak ügye lenne a szívében, aki éppen előtte van. A rendfőnök atya ajtaja mindig nyitva van fiai előtt. És nem hiszem, hogy egyetlen levelet is válasz nélkül hagyott volna!

Kalazanci Szent József méltó utóda. Bármennyire is szerencsés expansioniz egyházpolitikája, a legnagyobb érdeme, hogy szent Rendalapítójuk szellemét éli és sugározza tovább rendtársai felé. Hogy a rendtagok minél mélyebben megismerjék Alapító Atyjukat, kiadhatja levelezését és mindent elkövet kultuszának az emelésére. Kérésére tette meg XII. Pius pápa Kalazanci Szent Józsefet a Katolikus Iskolák pártfogójává.

Ilyen életstílus és munkásság mellett szinte természetes, ha Tomek Generális Atya a Szentszék részéről is, de a világi hatalmak részéről is a legmesszebbmenő bizalomban, elismerésben részesül. Ez a szerény szerzetes nem egy magas világi kitüntetésnek a birtokosa. Kevés magyar pap van, aki annyi egyházfőnek bírja a bizalmát, barátságát, mint Tomek atya.

Mindennek ellenére Tomek Generális megmaradt magyar papnak. Meg nem szünő érdeklődéssel, állandó imával, szeretettel kíséri hazánk sorsát. Boldog, ha magyar látogató kopog nála. Csak a szívek Vizsgálója tartja számon, hány vérző lelkű honfitársa szívébe csepegtet vigaszt, önt új reménységet és segít talpraállni idegen hazában. Kevés magyar pap fordult meg Rómában, aki ne újodott volna meg ennek a melegszívű, nagy embernek a közelében.

Ezért tekint fel büszke örömmel, testvéri szeretettel a magyar papság a hetven éves, de lélekben mindig fiatal Tomek Atyára és kéri szíve mélyéből az Örök Főpapot, hogy tartsa meg hosszú esztendőkön át jóegészségben Rendje javára, Egyháza szolgálatára és a magyar névnek a becsületére.

Dr. Csertő Sándor

HAZAI HELYZET

„Hellasznak kincse egy elomló rom
Tied hazám egy szentelt fájdalom.”

E fájdalom sír fel mélyen, élesen minden magyarban, mikor a II. Vatikáni Zsinat atyái közt otthonról nem találunk többet, mint két megtört magyar püspököt. A távoli, újonnan kreált színes népek püspökei az atyai hívó szóra mind teljes számban siethettek az Örök Városba, de a hazánkat rabságban tartó vörös szörny, az ezeréves szentistváni Magyarországból, csak 9 személy kiutazását engedélyezte. Ezek közül is csak kettő püspök. Dr. Hamvas Endre csanádi és Kovács Sándor szombathelyi püspökökön kívül a következő személyek kapták meg a kiutazást: Brezanóczy Pál, egri apostoli kormányzó, Timkó Imre központi szemináriumi gör. kat. tanár, Hamvas István káplán, Radó Polikárp bencés professzor, Semptey László, a Központi Szeminárium vicerektora, Mihelics Vid, a Vigilia szerkesztője és Esty Miklós világi pápai kamarás. A Vatikáni Államtitkárság minden magyar főpásztornak elküldötte a hivatalos zsinati meghívót.

Igen, felsír a magyar szívekben a szentelt fájdalom, hisz tudjuk, hogy e kis magyar csoport is csak azért mehetett, mert reklámnak kell a kommunista vallásszabadság hamis zászlajára. És ezt a zászlót lobogtatják Nyugat hiszékeny népei előtt. Azt tudták, hogy hallatlan botrány lenne, ha a vasfüggöny mögül senkit nem engednének a kereszténység nagy világtalálkozójára. Nagy gonddal igyekeztek összeválogatni, kiket engedjenek.

A zsinatra indulóban Hamvas Endre a többek közt ezeket mondta: „Nem hűnyhatunk szemet az előtt a tény előtt, hogy ezekben az országokban az államhatalom gyakorlásának irányító eszméit a történelmi materializmus adja, mely magában foglalja az ateizmust. El kell ismernünk, hogy az államhatalom is realizmust tanít, amikor azon van, hogy jó viszonyt alakítson azzal a katolikus Egyházzal, amelynek világnézete ellentétes az ateista materializmussal. S meg kell állapítanunk, hogy az, ami a kölcsönös realizmus alapján kialakult a mi magyar életünkben, nem egyszerűen csak a kultusz szabadsága. A fakultatív hitoktatás elve, szerzetes gimnáziumaink működése, katolikus sajtónk, néhány egyesületünk túllmutat a kultusz szabadságán. . . Igaztalan tehát az olyan állítás, mintha nálunk lehetetlen volna az egyház tevékenysége, bár természetesen az sem állítható, hogy mindenben kielégítő és problémamentes a helyzetünk.”

Szinte érezni, hogy a magyar fájdalom szülte a püspök szavait. Ha az ország

népe hívő keresztény, tele vannak templomai és mégis ateista az államhatalom, vajon nem terror-e ez? A hitoktatásnál is csak annak elvéről beszélhetett a püspök, mert a terror elnyom minden gyakorlatot... Az elv kell még egyelőre reklámnak a vallásszabadság hamis zászlaján. A szerzetes iskolákkal, sajtóval, egyesületekkel pedig jobb nem dicsekedni, hisz mindenki tudja, hogy ezek a nagy egyházrablás után a prédából reklám céljára visszadobott koncok. És a nagy vörös szörny még ezeken a visszadobott koncokon is állandóan rajta tartja karmait.

Ó, érezzük, mennyire felsűr a magyar fájdalom, mikor Gellért utódjának, a csanádi püspöknek, az Egyház halálra ítéltségének tudatában, reménytelenül de mégis próbálva menteni a menthetőt kezét kell fogni az ateista terror uraival és a népek és külföldnek regéket mondani a kölcsönös jóviszonyról. Ilyenféle reklámnak kellett a szerepeltetése a moszkvai leszerelési és béke-világkongresszuson is. De mégis mindenki érezte, hogy Krisztus püspöke beszél ott. Azok a delegátusok, akik értettek latinul, letették hallgatójukat, hogy eredetiben hallgassák szavait. „A római katolikus egyház püspöke vagyok, - kezdte beszédét. Mint ilyen állásomnál fogva szószólója vagyok a békének. Az én mesterem és Uram a béke parancsát végrendeletben hagyta, amikor tanítványaitól búcsúzva mondta: A békét hagyom nektek, az én békémet adom nektek. Ezt a békét, amelynek az emberi szív gyökeréig kell hatolnia, több alkalommal sürgette és oly komolyan értelmelte, hogy még a maga védelmére sem engedte meg tanítványainak, hogy kardot rántsanak. Befejezésül Szent Ágoston szavait idézte: Nagyobb dicsőség a háborút megölni szóval, mint az embereket fegyverrel.” Másnap a tuniszi delegátus őt idézte és hozzákapcsolódva mondotta el a felszólalását. Moszkvai tartózkodása alatt a Szent Lajos templomban misézett.

A propaganda nagy szóval hirdette, hogy kétszázötven egyházi ember vett részt a békekongresszuson, de arról bölcsen hallgattak, hogy az ortodox egyház helyzete is mennyire súlyosbodott. A háború alatt engedélyezett 8 papneveldeiből 3, a 68 kolostorból 28 már elesett és a „nép kérésére” kb. 500 templomot zártak be.

Megdöbentő tragikummal sajog fel a magyar fájdalom különösen akkor, ha júdáslelkek aknamunkájáról hallunk híreket. A rendszer az az útszéli fészületek, képek eltávolításánál szintén sátáni taktikát használ. Nem, ő nem nyúl hozzá. De ahol az neki útban van, a békepapokkal távolíttatja el. És ezek eltávolítják, szemforgató farizeizmussal azon a címen, nehogy megbecstelenítésnek legyenek kitéve a nép részéről.

Ma van nálunk a sötétség órája. A sátán esztelen vadsággal esett neki, hogy karmaival ízekre tépje Pannoniát. De hisszük, hogy e sok szentelt

fájdalom mégis legnagyobb kincse a nemzetnek. Az ország felperzselése után, mégis ott vannak a remény szikrái a hamú alatt. Gondoljunk csak az idei Szent István napjára. A magyar falvak és magyar városok tömött templomai fényesen igazolták, hogy nem Moszkva, hanem Szent István népe a magyar. A dicsőséges Szent Jobb most ugyan nem vonulhatott diadalútjára körmenetben, mint egykor régen, de a beláthatatlan tömeg, hű népe, elvonult előtte a Bazilikában.

Sok minden tilos, sok mindent nem lehet. De a magyar lélek mégis Krisztusé marad. Ha kell lemegy a katakombába. Lelkigyakorlatot tart strandokon, üdülőhelyeken. Ott ahol lehet. Úgy ahogy lehet.

A magyar remények szikrái egyszer fénytengerré lesznek!

+

A legújabb hírek szerint újabb 53 papot vontak ki a lelkipász-torkodásból, éspedig nemcsak három évre, amint még tavaly hangzott, hanem végleg. És mind több idegösszeomlásról tesznek jelentést. Fokozottabban imádkozunk értük!

ERDÉLYI HELYZET

A Vatikáni Államtitkárság Márton Áron erdélyi püspöknek is elküldte a zsinati meghívót. Márton Áronnak vagy nem kézbesítették a meghívót vagy választát nem továbbították Rómába. A Szentatya a zsinat megnyitása előtt újabb meghívót küldött. Felhívta Márton Áront, hogy kérje Bukaresttől a kiutazási engedélyt, mert várják a zsinatra. Válasz ezideig még nem érkezett Rómába.

PAPI JUBILEUMOK

GYÉMÁNTMISÉK

Krizsek Pál július 1-én mondotta gyémántmiséjét a krisztinavárosi plébániatemplomban. A veszprémi egyházmegye személyi lapján a század elején ezt jegyezték fel róla: „törékeny egészségű.” E törékeny egészségű pap a messze dunántúli tájakról feljött híveknek most tréfálkozva mondta, mikor kérdezték, hogy majd eljöhetnek-e a vasmiséjére is: „Ó hogyne, hogyne eljöhetnek, - ha megérik -.” Klempa Sándor apostoli kormányzó egyháztanácsossá nevezte ki a jubilánst.

Preseller Ferenc ny. piarista tanár a mosoni plébániatemplomban mutatta be gyémántmiséjét. A vatikáni államtitkárság a Szentatya nevében távirattal köszöntötte az ünnepeltet.

Gruss István ny. plébános, Hámorban tartotta gyémántmiséjét. Brezanóczy Pál egri apostoli kormányzó lila cingulussal tüntette ki az ünnepeket.

Lukács József a sátoraljaújhelyi piarista gimnázium ny. igazgatója a pesti főplébánia-templomban pünkösöd utáni hetedik vasárnapon mondotta gyémántmiséjét. Sokáig volt a debreceni piarista gimnáziumnak is igazgatója. Könyvet írt a pápaválasztások jogtörténetéről. Zemplén vármegyének főlevéltárosa volt.

Bobák János tb. kanonok, rakacai gör. kat. plébános, szeptember 27-én mutatta be gyémántmiséjét a máriapócsi bazilikában. Kézvezetője Dudás Miklós hajdúdorogi megyéspüspök volt, aki gratuláló levelében többek között ezeket írja: „60 esztendő Krisztus egyházának és oltárának szolgálatában igazán nagy idő és kivételes isteni kegyelem. 60 éven át hirdetni Isten igéjét szóban és életpéldában tanítani és nevelni Isten népét, valóban a választottak nagy kiváltsága. 60 éven át ellátni Krisztus oltárának legszentebb szolgálatát, szent bőkezűséggel, két kézzel osztogatni szentségeinek kegyelmeit, az Úr szeretetének egészen különleges bizonyítéka. 60 éves lelkipásztori munkájának ritka szép gyümölcse, hogy a rábízott hívők, lelkigyermekai közül féltucatnyit szintén Krisztus papjává nevelt.”

ARANYMISÉK

Dr. Schriffert Béla apostoli protonotárius, nagyváradi kanonok, június 30-án mutatta be aranymiséjét. Orosházán született és a budapesti Pázmány Péter egyetemen végezte tanulmányait. Szilágysomlyóra került káplánnak, majd püspöki titkár lett és 1921-ben irodaigazgató. Majd Gr. Széchenyi püspök titkára lett. A püspök halála után az egyháztörténet és egyházjog tanára a szemináriumban. Az egyházmegyét áttekintő ismerete, gazdag tapasztalatai és kiváló kormányzói képességei arra készítették az egymást követő főpásztorokat, hogy általános helynökükké nevezzék ki. Mint ilyen 1939-1952 vezette Szent László egyházmegyéjét. Kormányzása idején az egyházmegye több új lelkészszéssel gyarapodott, mint korábban egy évszázad alatt. Mostani éveit szerény visszavonultságban tölti. Aranymiséjére a máriaradnai ferences zárdában lelkigyakorlattal készült s azt ott is mutatta be, meghitt csendben.

Schwarz Eggenhofer Artur az esztergomi főegyházmegye apostoli kormányzója július 29-én mutatta be aranymiséjét az esztergomi bazilikában. Mint paptanárnak kezdte pályáját a nagyszombati érseki gimnáziumban, majd a budai Rákócziúton tanít tovább. A második világháború után bekövetkező új korszak a katedrálról az egyházkormányzat terére hívta. Előbb székesfőkáptalani kanonok, majd vicarius generális, végül fő-

egyházmegyei apostoli kormányzó lett. Kézvezetője Szabó Imre c. püspök volt. A szentbeszédet Csepregi Ignác c. prépost, esztergomi irodaigazgató mondotta. Misa után a meghívott vendégek az érseki palota vörös szalonjában gyülekeztek. Itt Kovács Sándor szombathelyi püspök köszöntötte a jubilánst és átnyújtotta neki a Szentatya küldötte okmányt, mely a lila pileolus viselésére jogosítja fel. A hívek több ezernyi imából, jócselekedetből, misehallgatásból, szentáldozásból font lelkicsokrot adtak át főpásztorunknak, aki meleg szavakkal mondott köszönetet a feléje áradó szeretetért.

Giczi József győri székesegyházi kanonok, Szilsárkányban mutatta be aranymiséjét. Kézvezetője Pintér Gyula prépost-kanonok volt, a szentbeszédet Gyurác Ferenc rábatamási plébános mondotta.

Horváth László esperesplébános Karancsbesziben mondotta aranymiséjét. Kézvezetője Csontos Barna c. apát egri irodaigazgató, szónoka pedig Kovács Zoltán főesperes, salgótarjáni plébános volt. Brezanóczi Pál apostoli kormányzó főesperessé nevezte ki.

Szász Károly ny. jázszentandrás plébános a helyi plébániatemplomban mutatta be aranymiséjét. Kézvezetője Katona István apát, szónoka pedig Császi Gyula gyöngyösi prépost volt. Az egri apostoli kormányzó lila cingulussal tüntette ki.

Galla Ferenc, a Hittudományi kar v. dékánja és 1936-tól 1959-ig professzora, kiváló történettudós és oklevélfeltáró a pesti Alkantarai Szent Péter templomban július 15-én mutatta be aranymiséjét.

P. Medweczky Medárd OFM augusztus 22-én De Witt-ben (Michigan) tartotta aranymiséjét. 1912-ben szentelte pappá Horváth Győző kalocsai segédpüspök. Először Pécsre kerül, majd 1916-ban a budai rendházban a Szentföldi biztos munkakörét veszi át. 1922-ben a rendtartomány Pécsről Szécsénybe teszi az újoncházat. A hatszázéves kolostor plébánosa Medárd atya lesz és gyönyörűen megújítja az ősi templomot. 1928-ban mint tartománytitkár visszakérül Budára. Két év múlva a provinciális az USA-ba küldi ki, hogy ott a sok gonddal küszködő Bonaventura atyának segítségére legyen. Az utóbbi időben Bloomfield Hillsben az aggmenház öreg magyarjai lelkigondozását látta el. 1961 őszén megbetegedett. Szívgyengeség, reuma, cukorbetegség döntöttek ágyba. Gondos ápolás mellett állapotja annyira javult, hogy július óta a washingtoni pápai delegátustól kapott engedéllyel ülve misézik. Aranyjubileumán P. Thun Albin delegátus-provinciális tartotta az ünnepélyes nagymisét, szónoka pedig Msgr. Szabó János pápai protonotárius, a Katolikus Liga elnöke volt. P. Medárd a szentmisén áldozott.

HALOTTAINK

- Bene István ny.lelkész, a székesfehérvári Papi Otthonban (73, 50)
- Bozi László ny. zalalahápi lelkész (52, 28)
- Molnár Ilés ferences tanár (81, 37)
- Danassy György egyházmegyei tanácsos, Pápán (87, 63)
- Pödör László tököli plébános (51, 25)
- Láng János esztergomi tb. kanonok, ny. plébános (63, 37)
- Mauzer Ferenc ny. plébános (68, 45)
- Horváth József tb. kanonok, kaposvári plébános, néhány nappal ezüst-
miséje bemutatása után
- Tárczy Albert ny. plébános, gyémántmisés áldozópap Bükkzsércen
- Harangozó János látrányi lelkész, a Széherúti kórházban (42, 18)
- Kemenes József pápai prelátus, pankotai c. apát, egri olvasókanonok,
aug. 24-én (84, 60)
- Kmetz György püspöki tanácsos, ny. hollóházi plébános a székesfehé-
vári Papi Otthonban aug. 14-én (75)
- Kisteleki István protonotárius kanonok Székesfehérvárott okt. 4-én.
Negyven évig volt a székesfehérvári székesegyház plébánosa (87)
- Angeli Márton solymári esperesplébános (52, 29)
- Lokai csek Károly ny. rákoscsabai plébános (79, 57)
- Csonka Mihály ny. piarista gimn. igazgató, Szegeden (72)
- Uitz Mátyás ny. piarista tanár, Kolozsvárott (75)
- Soleczki József lelkész, Győrött (52, 16)
- Horváth Detre ny. bencés tanár Pápa-Kertváros első plébánosa (70, 52, 45)
- Mayer Géza kassai egyházmegye ny. erdőhorváti plébános (80)
- Kovács István püspöki tanácsos, pusztacsanádi lelkész, volt hegykői plé-
bános, Kapuvárott (62, 38)
- Sztojanovich Emil a Passau-Regensburgi körzet lelkésze, Bécsben húnyt
el szívszélhűtésben
- Kerling János SJ a pannonhalmi Szociális Otthonban (92, 75)
- Oslay Oswald volt ferences tartományfőnök a Széherúti kórházban szept.
9-én (83)
- Magyar Ferenc ny. plébános Grosspetersdorfban okt. 11-én (74, 50)
1912-18 Budapesten működött. A kommun halálra ítélte, de hűség
munkásai kiszabadították.
- Nagy Kálmán SJ, volt kínai hithirdető, Lyonban okt. 25-én (51, 28)
- Szigeti Paulin bencés tanár, rendi főszámvevő, Szombathelyen (58, 41, 33)
- Gáll Antal ny. lelkész (67, 43)

Mayer György szalézi áldozópap, Szombathelyen (68, 26)
Czár János szalézi atya (62, 30)

Elhúnyt paptestvéreinket foglaljuk mementóinkba!
+ REQUIESCANT IN PACE! +

OSLAY OSWALD OFM

Az „Egri Norma” néven ismeretes szociális intézmény alapítójaként neve külföldön is ismeretes. Múlt év szeptember 8-án még egészségesen tartotta meg a gyémántmiséjét és az idei év szeptemberében a Széher úti kórházban két hétig tartó betegség után 83 éves korában szíve megszűnt dobogni.

Beszterelését Szabó Imre segédpüspök végezte szept. 13-án a Farkasréti temetőben. A temetésen megjelentek Schwarz-Eggenhofer Artur esztergomi apostoli kormányzó és Váradi Béla ferences tartományfőnök vezetésével a rendtársak nagy számban és igen sok világi és szerzetespap.

Szabó püspök búcsúztató beszédében kiemelte P. Oswald eredeti egyéniségét. Minden téren új és sajátos megoldásokat keresett. Több lelki könyvet írt, sokat prédikált, de legszívesebben gyóntatott és közben határozottan és szeretettel alakította Jézus szerint a lelkeket. Lelkivezetés végett még idős korában is bizalommal keresték fel papok és hívek egyaránt.

Legalább röviden be kell mutatnunk rendkívüli életpályáját. Felszentelése után 1901-ben, a rendtartományi papnövendékek nevelője lett. Akkoriban igen beteges volt, úgyhogy nem jósltak neki többet egy esztendőnél. Pedig utána évtizedeken át a tartomány legtöbb pátere az ő nevelése után érte el pappá szentelését. Közülünk igen sokan előzték meg az örökéletbe jutásban. A rendtartomány vértanúja P. Kiss Szaléz, P. Károlyi Bernát, kínai misszióink első előjárója növendékei voltak.

Mint házfőnök megújította a máriagyűdi kegyhelyet és az egri templomot. Itt a kolostor udvarán remek kultúrházat épített, amelynek ún. „Fehér termében” vezette évek hosszú során át az érseki város kultúréletét.

1928-31-ben, mint tartományfőnök magasra emelte a Rendtartomány lelkiségét. Ő vállalt Kína Hunan nevű tartományában missziós területet. Abban a tartományban, amelyet egy európai és egy amerikai provincia elhagyott. Az ő szellemében működő rendtársai áldozatos lelkiségükkel eredményesen működtek mindaddig, amíg a kínai kommunisták az Egyház más misszionáriusaival ki nem űzték őket.

Külön ki kell emelnünk diadalmas lelkét, lelkiiségét. Komolyan tanulmányozta a rend két hittudósát, Duns Scotust és Szent Bonaventurát. Azok intuitív és misztikus lelkiisége töltötte el. A lelki életben új utat taposott ki. Ismeretes a lelkiélet úrói hármasság beosztása: „a tisztulás, felvilágosulás és egyesülés útja”. Oswald atya modern felépítésben negyedik utat, állomást állított az istenszeretet fokozatos felépítésébe. Szeretet útja állomásai: a szolgálai, gyermeki, baráti és jegyesi szeretet. Elgondolása egészen evangéliumi a Szentírás négy hegyének a lelkiiségében: a sínai, a nyolcboldogság, a kálvária és a táborhegy tanítása.

A nagyok közt is kevesen tudtak olyan magasán és mélyen beszélni: Istenről, Krisztusról, az Oltáriszentségről, a Szent Szűzről, a kegyelmi életéről, mint Oswald atya. Egyebekben a „derült aszketizmust” hirdette az élet minden körülményei között, fájdalomban és szenvedésben is, miként „Az élet trubadurjai” c. könyvecskéjében bemutatta (71, 76. lapok). Ebben a munkájában Asszisi Szent Ferenc és Prohászka lelkiiségét tárta fel 1933-ban, amikor a külső körülmények őt is a Kálvária útjára állították. Már ekkor lélekben átélte a szeretet kálváriás lelkiiségét: „Szenvedni Krisztussal és Krisztusért” - írta -: „ez a szenvedés lelkünk kielégítése és nem gyötrelme lesz.” A Gondviselés megengedi, hogy nagy egyének a Kálvária magasságára jussanak. Keresztes Szent János rendtársai félreértései nyomán jutott oda, Prohászka „indexre” került. Oswald Atya magasanszárnyalását is egyesek túlzásnak tartották. Ezek juttatták a Kálvária útjára. Így jutott el odáig, hogy azt amit főséges szavakkal hirdetett, még főségebb étellel mutassa be.

Király Kelemen OFM

STOJANOVITS EMIL

(1918-1962)

Az 1956-os forradalom gondteljes napjaiban menekült Németországba a délvidéki Bánátból.

Törökbecsén derék magyar szülőktől született. Középiszkolai és teológiai tanulmányait Nagybecskerekén végezte. 1943-ban szentelték pappá. A bánáti apostoli helynökség területén a magyarajkú hívek lelki gondozását látta el, először mint káplán, majd mint plébános.

Élete és halála egyaránt tragikus. A kisebbségi sors nehéz viszonyai között korán elvesztette édesatyját. Egyetlen fivére agyvérzés következtében 1960-ban fiatalon elhunyt. 1961 nagycsütörtökén elvesztette édesanyját is, aki meglátogatására jött ki.

Nehéz napokat élt át odahaza is, azért menekült Nyugatra, otthagya forrón szeretett édesanyját és szülőföldjét. Hosszú szenvedések jutalmaként

hontalanságában kétszer is viszontláthatta édesanyját. De a második alkalommal örömet édesanyjával együtt sírba temette.

A kemény megpróbáltatások az egészségét nagyon aláásták. Franciaországi magyar munkája közben kétszer érte agyvérzés. Egészségi okokból egy kis bajorországi faluba vonult vissza, de továbbra is szívvel-lélekkel kíségette a regensburgi magyarok között.

Szeptember 30-án, egy erőltetett vasárnapi munka után rokonát kísérete hazafelé és okt. 2-án Bécsben, a magyar haza közelében, ő maga is elköltözött az örök hazába. A bécsi Zentralfriedhofban temették el az érsekség elhunyt papjai között. Ott várja meggyötört teste számára a feláldozást, az örök hazatérést. (P. S.)

HIREK

100 ÉVES A SZENT JOBB EREKLYETARTÓJA

A magyar püspöki kar 1862-ben készítette az ereklyetartót. Tervezője Lippert József aradi születésű neves építőművész volt. Az ereklyetartó színezüstről készült 90 centiméter magas és félméter széles gótikus kápolnacska, melynek szögleteit az Árpádházi szentek, szent Adalbert, Mór, Márton, és Gellért püspökök szoboralakjai díszítik. A tulajdonképpeni ereklyetartó egy díszesen kidolgozott kristály-henger, amelyben vörösbárony párnán nyugszik a Szent Jobb. A kis kápolna zománcozott tetejét Szent István szobra díszíti. Költségei akkor 12.000 forintot tettek ki, ami körülbelül félmillió mai forintnak felel meg.

MSGR. MAGYARY GYULA PÁPAI KITÜNTETÉSE

M s g r. M a g y a r y Gyulát, a római „Propaganda Fidei” egyetem jogi fakultásának dékánját magas pápai kitüntetés érte: XXIII. János pápa Őszent-sége kinevezte a római Szent Péter bazilika tiszteletbeli kanonokjává. Ezzel egyúttal a számfeletti protonotáriusok sorába lépett. November 25-én volt az ünnepélyes eskütétele és beiktatása a kanonoki stallumba. A szertartáson résztvettek a magyar zsinati atyák is.

A Magyar Papi Egység és a magyar papság őszinte örömmel vette ennek a megérdemelt magas kitüntetésnek a hírét. A közszeretben álló „Gyula bácsi”-nak szívből gratulálunk és Isten áldását kérjük rá.

MAGYAR PAPOK A MENEKÜLTEK RÓMAI ZARÁNDOKLATÁN

1962 augusztus 3-8 között az emigránsok és menekültek nemzetközi zárándoklaton vettek részt. Az Osservatore Romano becslése szerint körülbelül 5-6.000 különböző nemzetiségű személy jött össze Rómában. Msgr. Csertő Sándor a S. Officium archiviarius-a fogadta a Termini pályaudvarra érkező ismerős magyar papokat és vitte őket autóján a szálláshelyükre. A korábban érkezettek pedig a később jövők fogadására siettek. A magyar csoportokat minden országból papok vezették, így Ausztriából, Belgiumból, Hollandiából, Németországból, Franciaországból, Svédországból stb. Kanadából és az Egyesült Államokból a magyar világiak közül nem sokan tudtak jönni, mert későn érkezett meg oda a meghívás. A zárándoklat főrendezője Msgr. De Jardin kanonok volt, a belgiumi menekültek egyházi főmegbízottja. Magyar részről a római programot Msgr. Zágon prelátus állította össze.

A legnagyobb magyar csoportot Belgium küldte. Svédországból öt autóbussz hozott Szőke János szalézi páter vezetésével magyar diákokat. Anglia többek között hatvan máltai lovaggal képviseltette magát. Voltak csoportok Délamerikából is: Rio de Janeiro, Porto Alegre, Sao Paulo, Argentína, Chile képviselőiben, de Ausztrália, Délafrika és Ázsia sem maradt le. Európa nemzetei közül csehek, fehér oroszok, jugoszlávok, lengyelek, litvánok, magyarok, németek és ukránok jöttek el a római összejövetelre. Mindegyik csoport hozott valami ajándékot a mostani pápának, akinek az elődje 1952-ben kiadta az Exsul Familia kezdetű konstitúciót és ezzel jogilag rendezte a menekültek lelkipásztorkodását, előírva a püspököknek, hogy gondoskodjanak egyházmegyéjük területén az emigránsok és menekültek anyanyelvén tudó papok munkába állítása révén honfitársaik lelki gondozásáról. A római zárándoklat ezen konstitúció kiadásának a tízéves fordulóját ünnepelte és akarta meghálálni.

Augusztus 4-én a S. Maria Maggiore templomban jöttek össze a zárándokok közös szentmisére. Carlo Confalonieri bíboros olasznyelvű szentbeszédében rámutatott arra, hogy az Egyház törődik a menekültek sorsával, tudja, hogy életük nehéz, Jézus is menekült, Jézust is üldözték. Kövessük az Ő példáját, a keresztények legyenek állhatatosak a hitben, adjanak jó példát környezetüknek és maradjanak erőslelkűek honfitársaik körében.

Délután a magyarok Mindszenty bíboros titulás templomához a Santo Stefano Rotondo-hoz gyülekeztek. Először a körülötte levő kertben bonyolódott le a program. Zagon prelátus üdvözölte a megjelenteket és kiemelte az Exsul Familia jelentőségét, közölte országok szerint a zárandók statisztikáját és a következő napok műsorát. Pfeiffer Miklós prelátus franciául köszöntötte az idegen nyelvű vendégeket. Ezután a németországi Burg Kastl városka magyar gimnáziumának az igazgatója, Ft. Harangozó Ferenc konferálta a diákjainak igen jól sikerült tánchemutatóját és kérte a jelenlevőket, hogy támogassák az Európában jövőre már csak egyedül fennálló magyar középiskolát, amelyben a tanulókon kívül a magyar emigráció is levizsgázik.

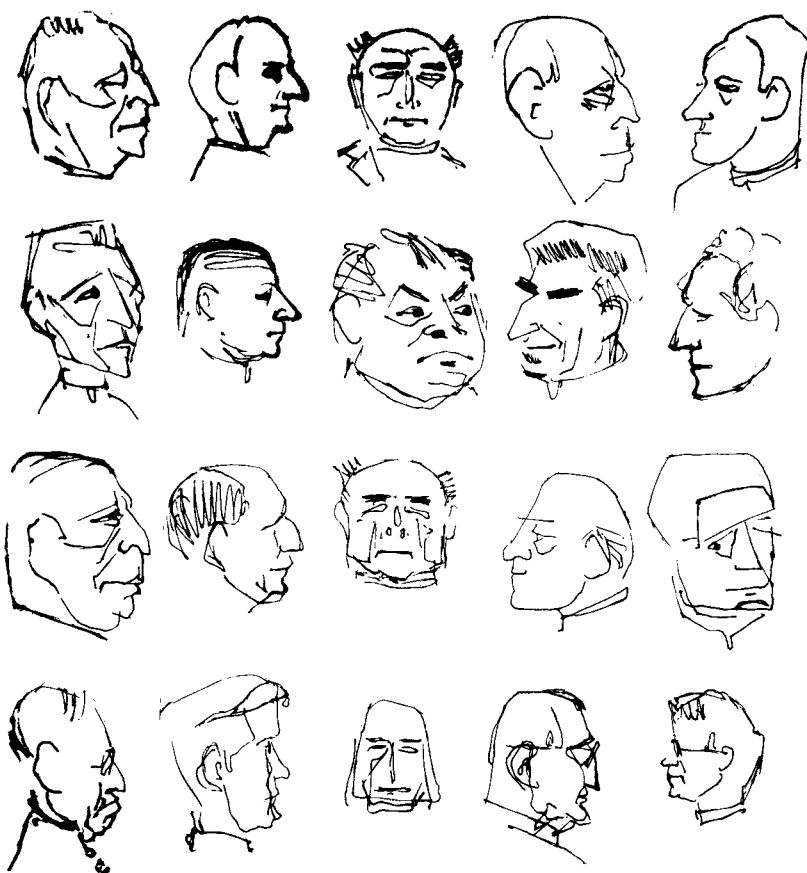
Az ünnepség után a közönség bevonult a templomba, ahol P. Varga Mindszenty bíborosról emlékezett meg, majd közösen elénekeltük a pápai és a magyar himnuszt.

Augusztus 5-én, vasárnap, a Szent Péter templomban Marel-la Pál bíboros celebrálta az emigránsok és menekültek szentmiséjét, utána a Zsinati Kongregáció prefektusa, (hozzá tartoznak hivatalból a menekült papok ügyei) Confalonieri bíboros üdvözölte röviden a Szentatyát, aki válaszában először is kitért a múlt szomorú eseményeire, ecsetelte azokat a társadalmi problémákat, amelyek milliók meneküléséhez vezettek. A jövőre vonatkozólag sürgette, hogy az illetékes tényezők siettessék a menekültek szerencsés beilleszkedését a befogadó országok társadalmába, hogy ott egyenrangú állampolgárokká válhassanak és ne maradjanak a civilizáció és kultúra haladásának az áldásaiból kizárva. Ha már amúgy is kiszakadtak sokszor a családi és nemcsak a hazai kötelekekből, ne maradjanak új otthonukban haszontalan vagy káros elem azáltal, hogy nem kapnak megfelelő munkát és lakást, nem tudják az ország nyelvét és nem képesek az új életmódhoz megfelelően alkalmazkodni. Jöjjenek létre olyan szervek és apostolkodási központok, amelyek segítik a kivándoroltakat és gyermekeiket az iskoláztatás és nevelés terén, szociális vonatkozásban vagy másutt, ahol rászorulnak. Beszéde végén áldásában részesítette a jelenlevőket és családtagjaikat és megáldotta kegytárgyaikat.

A magyar csoport ezen alkalommal Szent Péter sírjától jobbra helyezkedett el, feliratos táblával adva tudtul mindenkinek nemzeti hovatartozását. A magyarság papi képviselői a pápai kihallgatásnál átadták ajándékkul a Szentatyának az emigráció szellemi termékének harminckét kötetét és egy öt kilogrammos, a vasfüggönyből kivágott szöges dróttal körülfont gyertyát ezzel a felirással: Orate pro Hungaris!

Délután magyar papi összejövetel volt a Collegium Germanicum-Hungaricum-ban, amelyen negyvenhat magyar pap vett részt, köztük Olasz-

„PILLANATFELVÉTELEK" A RÓMAI PAPI TALÁLKOZÓRÓL
(A szereplők nem vették észre a „felvételeket”, és a „szerző”
nem tud a publikálásról. Ez a kölcsönösség elve.)

ország, Németország, Svájc, Belgium, Anglia főlelkészei. Z ágon prelátus üdvözölte az egybegyűlteket és beszámolt a magyar papság árny- és fénypontjairól. Előadását a következő számunkban közöljük. Szabó János prelátus az Egyesült Államok-beli magyarság helyzetét ismertette ízes magyar nyelven. Az ottani magyar egyházközségek életévei meg vannak szám- lálva, mert a fiatal nemzedék lassanként felszívódik az angol nyelvű környezetben. P. Varga László hangsúlyozta a magyar papság felelősségét az Egyház mai egyik fő veszedelmének, a kommunizmusnak a leküzdésére vonatkozólag. P. Öry sürgette a Magyar Papi Egység célkitűzéseit. Néhány felszólaló rámutatott az otthoni papság igen nehéz helyzetére, például hogy egyesek azért élnek ágyasságban és adják fel kifelé papi mivoltukat, hogy így megszabaduljanak a roppant terrortól. Bizonyítékok vannak arra, hogy sokan emellett lelkileg jó papok akarnak maradni. Az aposztata papok problémája megvan a szabad világban is, a római egyház- megyei zsinat is foglalkozott vele. Török Jenő az Opus Mystici Corporis kiadó kiadványaira, különösen Jézus életére, a karácsonyi Magyar Műsorra, valamint a Széchenyi Könyvközösségre hívta fel a figyelmet. A jelenlevő magyar papok nevében Z ágon prelátus üdvözlő sürgönyt küldött az akadályoztatás miatt távol levő László István püspöknek, a magyarok ausztriai apostoli vizitátorának. Ezen a helyen is hálás köszönetét fejezi ki a magyar papság a Collegium Germanicum-Hungaricum jószág- kormányzójának, P.Csele Sándornak, aki előkelő nagylelkűséggel vendégelte meg a paptestvéreket.

Este a Colosseumban minden nemzet a maga nyelvén imádkozta a keresztút egy-egy állomását a fáklyák ezreinek a fényében. Latinul elmond- tuk a Credot és elénekeltük a Stabat Mater-t, hogy a hitből és a kereszt szenvedéséből mi is elnyerjük a vértanúk erejét.

Augusztus 6-án reggel a Szent Pál Bazilikában Giuseppe Ferretto bíboros celebrált Z ágon prelátus és Msgr. Tulaba segédletével. Közös imát rebegtünk a hallgatás egyházáért és a hívek a saját nyelvükön énekeltek egy-egy éneket. A magyarok a Boldogasszony Anyánkat. A celebráló bíboros szentbeszédében említést tett a minden nemzet életében szereplő heródesekről, akik a haza igazi érdekeit elárulták és Krisztus híveit üldöz- ték. A menekülteknek is át kellett haladniuk egy legalábbis lelki pusztaságon, de lelkileg együtt lehettek a Szent Családdal. A hallgatás egyháza él, nem halott, sugározza a hit fényét az istentelenség sötétjében és be- szél, ha nem is hangosan, de Istennel. Ima és bűnbánat hozzák le Isten áldását a menekültekre, a hazára és az egész Egyházra, különösen a II. Vatikáni zsinat révén.

Este a Sportpalotában öt beszéd hangzott el. Confalonieri bíboros elismeréssel nyilatkozott a jelenlevő emigránsokról és menekültekről, akik összefövetelükkel arról tanúskodnak, hogy hálásak az Egyház lelkivezetői munkájáért. A római polgármester, Della Porta röviden üdvözölte az egybegyűlteket. Msgr. Ferdinando Baldelli, a Caritas Internationalis elnöke kiemelte a szeretetnek azt a szerepét, hogy mindnyájan testvéreknek érezzük magunkat mint Isten gyermekei. Csak ez a lelkiület tudja megteremteni a társadalmi igazságot. James J. Norris, a Nemzetközi Katolikus Kivándorlási Bizottság elnöke ismertette szervezetének a munkáját, amelyet negyven millió menekültnek a sorsa tett szükségessé. XII. Pius pápa hívta ezt a Bizottságot életre, hogy megkönnyítse a hazájukból elszakadtak sorát útiköltség előteremtésével és kamatmentes kölcsönökkel (eddig több mint 15 millió dollár erejéig). Ezután a csehek, lengyelek, litvánok, magyarok (a Burg Kastli-i diákok a harang-táncot lejtették el), szlovákok, szlovének és ukránok népművészeti és ügyességi bemutatóval szórakoztatták a közönséget. Msgr. Dejardin kanonok zárószavai fejezték be a hivatalos programot.

Közben - a hivatalos műsor meghagyta szabadidőben - városnézés és a Vatikáni múzeumok megtekintése hozott nagy változatosságot a Rómába seregletteknek. A magyar idegenvezetők közt kitűnt óriási szaktudásával és bámulatos szeretetével Dr. Kléner László.

Német Béla SJ

A NÉMETORSZÁGI MAGYAR LELKÉSZEK

1962 évi őszi konferenciája

Évente kétszer jönnek össze a németországi magyar lelkészek, számszerint tizennyolcan. Felváltva, egyszer az ország északi, máskor a déli részén tartanak lelkipásztori megbeszélést.

Az egyik résztvevő így jellemzi ezeket a találkozókat: „Nem konferencia ez, több annál: megbeszélés, találkozás, gondolatcsere, ötletközlés, vívódás, vigasz, problémák felvetésének és megoldásának, megható papi örömférfék és titkos szenvedések kicsordulásának, egymás feletti örömférfék és aggodalomnak valami egészen különös, sajátos keveréke. Az út mindig nagyon hosszú odáig s a két nap mindig nagyon rövid az együttléthez, meg a mondanivalóhoz.”

Az őszi konferencia jegyzőkönyvét szerkesztőségünknek is megküldték. Ezért nagyon hálásak vagyunk és máskor is kérjük. Sőt ez alkalmul szolgál, hogy megismételjük régebbi felszólításunkat: minden papi megmozdulás-

ról, találkozóról kérünk kis beszámolót. Ezekon keresztül egymástól tanulhatunk és a testvéri szeretetben növekszünk.

A németországi magyar lelkészek ezúttal Bad Honnef-ben, okt. 12-15 napjaiban gyülekeztek össze. A konferencián résztvett 15 magyar lelkipásztor, 4 vendég-paptestvér és 1 világi előadó.

A tartalmas jegyzőkönyvből a következő pontokat emeljük ki:

1. Dr. Fábrián egyéni élményei alapján beszámolt a zsinat megnyitásáról, magyar résztvevőiről és a várható eredményekről.

2. Msgr. Ádám főlelkész alapvetőkérdéseket tárgyalt az anyanyelven való igehirdetés szükségességéről és jelentőségéről. Előadása újságcikként is megjelenik és ezt minden lelkésznek meg fogja küldeni. Minden emigráns származásánál fogva felelősséget visel és természetes igénye az, hogy ezen felelősségének és kötelezettségének eleget tehessen.

P. Morel SJ az előadáshoz hozzászólva kifejti, hogy az emigránsnak a természetjog alapján joga van az anyanyelven történő pasztoráláshoz, az Egyháznak pedig kötelessége ezt neki a lehetőséghez képest megadni. Feladatunk tehát lényegében a természetjogon alapszik. Ez lelkesi felelőség.

Czódor: Számunkra létkérdés is: aki elveszett a magyarságnak, az egyben elveszett ember is.

Körmives: Híveinket csak magyarként tudjuk az Egyháznak megtartani.

Ambrus: Felelőtlenség lenne a beolvadáshoz segédkezet nyújtani.

Hiero: Az embert nem statikusan, hanem dinamikusan kell felfognunk. Az integrálódás lehetséges és néha szükséges, az asszimiláció lehetetlen.

Fábrián: Sokan nem akarnak gyermekeikből emigránst nevelni.

Főlelkész: Nem is kell. De még egy magyar-német házasságból származó gyermeknél is törés lép fel, ha teljesen németnek nevelik és a magyarság vonalán semmit sem kap.

Többen felvetik az állampolgárság kérdését.

Főlelkész: Ennek nincs köze alapelveinkhez. Az állampolgárság felvétele után is hordhatjuk a magyar felelősséget!

Ambrus: A svájci Pastor Nigg könyvét ajánlja tanulmányozásra: A keresztény ember menekült.

3. A felelős szerkesztő és a főlelkész a Pannonia Sacra szellemi és anyagi kérdéseit tárgyalják. Felvetik az eddigi konzervatív forma megváltoztatásának gondolatát és a hívek hozzájárulásának lehetőségeit. Az újság kb. 5000 példányban jelenik meg. Ezentúl Ausztria is fog kapni belőle.

Msgr. Közi-Horváth javasolja, hogy a tél folyamán a nagyobb magyar központokban rendezzenek Pannonia Sacra napokat vagy estéket. Ez lehetőséget nyújtana arra is, hogy kat. menekült újságjaink és kiadóink termékeiket a megjelenteknek bemutatassák.

4. P. Morel SJ leszögezi a liturgikus problémákat illetően az alapelveket: minden újítást magyarázzunk meg, ne vezessünk be egyszerre sokat, csak olyasmit, ami méltó, a szentmise ne váljék színházzszerűvé. Támpontok a jóváhagyott szabályok legyenek.

Főlelkész: A magyar ember a liturgiában is inkább individualista és nem szereti a sok betétet. Inkább végigéneklí a misét. A kor követelményei szerint mindenki próbálkozzék egy minimum bevezetésével.

Körmives: felveti az egységes prédikációs témák országos viszonylatban való bevezetésének kérdését.

Főlelkész megígéri az új magyar rituálé közös beszerzését. Amennyiben nem sikerülne, úgy kivonatokat készített belőle.

5. A magyar-német vegyesházasságok problematikáját foglalta össze Ftdő. Magyar: Egy röplap kiadását javasolja német nyelven, amely főleg a német fiatalasszonyhoz szólna. Mein Mann ist ein Ungar - lehetne a címe.

Körmives és Móróczi: Látni néha a fiatalasszonyok remegését a család sorsáért. Érzik, hogy férjükben van egy rész, amely nem tartozik teljesen hozzájuk. Nagy sikert jósolnak az ilyen könyveknek, hiszen a német leányoknál és asszonyoknál a svéd férj után a magyar a „legkapósabb”.

6. Életképes magyar közösségek szervezéséről beszélt Bánysz Károly. Arra vagyunk hivatva, hogy Szent István szellemében magyarságunkat és hitünket munkáljuk híveink között. A történelem folyamán papi hivatásunkat mindig így gyakoroltuk. Az emigrációban is a valódi cél eléréséhez a magyarságtudat erősítése révén kell híveinkhez közelednünk.

Főlelkész: A magyar püspökök kéri: élő katolikus szervezeteket hozzatok hazal!

7. A németországi Magyar Munkásifjak Szövetsége munkáját ismerteti Jáklí ifjúsági művelődési titkár. Legalább 150 fiatal magyar munkással épített ki baráti kapcsolatot. A nevelésben két lehetőségre tud támaszkodni: háromnapos szemináriumokra és nyílt szemináriumokra. Ezeken esténként legalább két óra előadás van és utána vitalehetőség. Ő képviseli a katolikus laikusokat a legtöbb bel- és külföldi kongresszuson.

8. A németországi magyar emigráció országos összefogását ismerteti ugyancsak Jáklí a főlelkéssel együtt. A német hatóságok olyan magyar szervezettel akarnak magyar kérdésekről tárgyalni, amely az

összmagyarságot képviseli. Ez anyagi segítséget is jelent. Megteremtésében a katolikusoknak az evangélikusokkal együtt kell kivenniük a részüket, hogy hívő emberek és ne materialisták képviseljének minket.

9. A kartoték, mint lelkipásztori segédeszköz, nélkülözhetetlen az emigrációban. Ez lelkismereti kérdés is. Körülbelül tízezer azoknak a magyaroknak a száma, akikről a hiányos kartotékok miatt nem tudunk.

10. A kölcsönkönyvtárak nagy kultúrmissziót teljesítenek. Jó lelkipásztori segédeszköz. Az igény a hívek részéről nagy.

11. Dr. Harangozó igazgató a Kastli magyar gimnáziumról referál. Ismerteti az új iskolaévi statisztikát. Mind a fegyelem, mind a hitélet növekedett a tanulóknál. A leányinternátus kiépítéséhez a magyar emigrációnak kell a 100.000 márkát előteremtenie.

12. Papi végrendelet és hagyaték kérdése. Mindenki készítsen végrendeletet. A legegyszerűbb forma: a teljes szöveget kézzel írni és aláírni. Így tanú sem kell. Kezdjük ezekkel a szavakkal: „ez a végrendeletem”. A borítékra is ezt írjuk rá. Szép szokás a vagyon egyharmadát az Egyházra hagyni. Ha az Egyházra, akkor a magyar egyházra ill. főlelkészre.

Dr. Cserejés a Papi Imaszövetség megszűlését kéri. Ajánlja, mondjunk el egymásért a halál hírének vétele után 2-2 szentmisét.

Főlelkész: megkéri Cserejést a papi imaszövetség szabályainak a kidolgozására. Később a Papi Lelkiség is átveheti ezt a gondolatot.

13. A Zágony-féle papi segélyakció. A főlelkész ismerteti a más országokban működő magyar lelkészek anyagi helyzetét és kéri az eddigi önkéntes felajánlások emelését.

+++

MSGR. DR. ÁDÁM GYÖRGY EZÜSTMISÉJE

Bár a Magyar Papi Egység csak a vas, gyémánt és aranymisékről szokott megemlékezni, mégis most kötelességének tartja, hogy a németországi magyarok főlelkészét jubileuma alkalmából e lap keretében is köszöntse. Köszöntse, mert ha a MPE célja, hogy a magyar papi kötelességtudatot az emigrációban ébrentartsa és ápolja, akkor Msgr. Ádám György a tizenegy éves főlelkészi munkájával erre a legszebb példát adta. A magyar lelkészségek szervezése, a magyar iskola szent ügyének felkarolása, mind a Pannonia Sacra számára érlelik gyümölcseiket. A jubileumi ünnepség a müncheni Jó Pásztor apácák templomában folyt le július 1-én. Az ünnepi beszédet Dr. Közi Horváth József prelátus mondta magyar és német nyelven. A Szentatya a jubilánsnak és a vele ünneplő híveknek áldását küldte.

NYÍLT LEVÉL A MAGYAR PAPI EGYSÉGHEZ

Kedves „Magyar Papi Egység”!

Örömmel vettem kezembe a lap 20. számát, amely az eddiginél izlésebb köntösben, 92 oldalnyi, nagyrészt értékes anyagot tartalmaz. Az első oldalon mindjárt a S. Congregatio Consistorialis elismerő levelét olvashattam. Hasonlót már sok katolikus publikáció elején láttam, de a jelen esetben úgy éreztem: nem vatikáni összeköttetések útján „szerzett” dokumentumról van szó, hanem megérdemelt, a Congregatio spontán kezdeményezéséből eredő elismerésről. Arról, hogy emigráns paptestvéreink és szerzetesnőink körében milyen tetszésre talál a lap, számos benne olvasható dicséző nyilatkozat és levél tanúskodik.

Részemről az elismerés mellé szabadjon kritikát is írnom. Meg vagyok győződve arról, hogy szeretetből származó bírálát csak kedvező fogadtatásra találhat.

Az első dolog, amit kifogásolok: a lap túlzottan jezsuita jellege. Világi pap vagyok, de ifjúságom nagyrészében a Jézus Társaságának igen apostoli szellemű tagjaival voltam kapcsolatban, jelenleg is jezsuita egyetemen folytatok tanulmányokat. Megtanultam becsülni a Rendet, főleg annak egyes tagjait. Megszoktam azonban azt is a környezetükben, hogy megmondjam, amit gondolok. Ezért mondom most is ki: nem helyeslem a lap túlzottan jezsuita jellegét.

A legutolsó számot csaknem elejétől végéig SJ aláírású szerzők írták. Miért? Mert más Rend tagjai nem akarnak írni? Mert a nagyszámú emigráns egyházmegyei papság nem képes nívós cikkeket termelni? Vagy mert nem is kéri őket fel olyan módon, hogy el is fogadják? Szerintem egy olyan lapnak, amelynek alapítója a legszélesebb kiterjedésű úrógárdával dolgozott, nem szabad hűtlennek lennie ehhez a jó tradícióhoz. De még akkor is, ha P. Hunya SJ nem törekedett volna annyira „világi” papokat és más rendek tagjait bevonni a munkába, jelenleg az emigrációban feltétlen ezt kellene tennie a Szerkesztőségnek. Az egyháru hangszer minden kiválósága ellenére kevésbé jelképezi az Egyház csodálatos, sokrétű gazdagságát, mint sok, különböző hangból alakuló harmónia.

Magyar Papi Egység. Mind a három szava a lap címének a szélesebbkörű szerkesztő-, illetve úró-gárda létesítésére ad jogalapot. A magyar valóság sokrétű. A külföldön, az egyetemes Egyház más területein élő és szellemileg gazdagodó magyar paptestvérek a sokrétű magyar örökségük-

hez még újabb, különböző tapasztalat-tökeket gyűjtöttek. Ez is magyar, amennyiben magyar emberek asszimilálták. Van aki már szép szintézist is tudott alkotni az „otthoni” és a külföldön „asszimilált” között. Mindezt a lapban olvasni szeretnénk. Tanulni szeretnénk abból, amit mások tanultak.

A cím másik szava: a „papi jelző”. Hogy csak a Misztérium felszínén maradjunk, mondjuk ki: az Isten-Embernek, az Egyetlen Főpapnak felszentelt szolgálói számos különböző családra oszlanak. Az egyházmegyei papságra, amely nélkül nem volt, nincs és nem lesz szilárdan „inkarnálódó” ekkleziális élet. Másrészt a nagy alapítók intuíciójából eredő szerzetes-családokra, amelyek az Evangéliumnak egy-egy külön szempontját domborították ki életükben és sokszor az Egyház belső reformjának munkáisaiként tevékenykedtek. Ha megállunk ennél az elnagyolt felosztásnál, máris érezzük: mennyire méltányos, hogy minden papi hivatás-mód képviselői arányos módon jussanak szóhoz.

Végül, hogy az „Egység” szót kommentáljuk: többféleképpen lehet egységet létrehozni egy közösségben. Lehet felülről és lehet horizontális összefogással. Lehet autoritativ alapon és lehet asszociativ, testvéri alapon. Mivel az emigrációban élő magyar pap-testvéreket semmiféle jurisdictio sem fogja össze, mivel az Exsul Familia alapján nem jött létre, sajnos, egy disponáló hatalommal rendelkező fórum, mivel a legkülönbözőbb egyházmegyei vagy rendi kötelékekben élnek azok, akik között a lap az egység szellemét fenn kívánja tartani, csakis asszociativ, testvéri összefogásról lehet szó. Ezért a lelkes vállalkozás kezdeményezőinek feltétlenül a nagy, közös dialógus módszerét kell követniök, meg kell tanulniuk éppen annyit hallgatni és meghallgatni, mint amennyit okos, jó szóval beszélni. És főleg mindenben a többszólamú harmóniát kell keresniök.

Ha már a kritikánál tartunk, szeretném azt is jelezni, mennyire nem találom helyénvalónak az olyan cikkek közlését a lapban, mint például az „Emlékfoszlányok az Idegenlégióból” címűt. Ne beszéljünk arról, hogy bennem, aki Franciaországban vagyok magyar lelkész 1954 óta és számos becsülettel leszerelt idegenlégiós fiút ismertem, gyóntattam, áldottam meg a házasság szentségében, a legnagyobb visszatetszést váltott ki az „emlékfoszlányok” igen egyoldalú jellege. Vagy nem így volt, vagy nem csak így volt. Felhozhatnánk nem-szökött légiósok tollából ellentanúságokat.

Végző bíráló szó: „A Kommunizmus alvilági sárkánya rabul ejtette édes Magyar Hazánkat” című röplapot találtam a lap legutolsó számában. Távol legyen tőlem, hogy kétségbe vonjam szerzőjének őszinte, apostoli lel-

kületét. Azonban az 56-os szabadságharcnak, a rózsafüzérnek, a fatimai üzenet egy luteránus kommentárjának, a keresztes hadjáratoknak és Auszt-
ria függetlenségének keverése szerintem nem ad komoly arculatot annak,
ami egyébként bizonyosan a legmélyebb és legegyszerűbb hit által létre-
hozott nemes és szükséges mozgalom. Az Evangélium imára intő szavai-
nak idézését és kommentárját például sokkal helyesebb módszernek tar-
tanám.

Szóból ért a magyar ember. Gondolom: a magyar pap is. Ezért kriti-
kám kritikáját kész vagyok alázatos szívvel fogadni, mert tudom: testvér-
től fog jönni, ha jön. Biztos vagyok benne, hogy így is fogadják majd e
szokatlan levelet. - A Zsinat idején jó, ha mi is a szokimondó szeretet
élő nyelvén beszélünk. Ha a Magyar Papi Egység ebben a szellemben kész
önmagát megreformálni, sok lelkes olvasójának öröme még nagyobb lesz.
Nem lenne-e szép, ha a nagy Concilium szellemét követve, a Lap is en-
gedne a túlzott centralizációból és a „circumdata varietate” szépségében
menne tovább a megkezdett úton? Ez újabb okot adna sokunknak arra, hogy
a Jézus Társaságát még jobban becsüljük. Omnia ad majorem Dei gloriam.

Magyar paptestvéri üdvözléssel

Gánóczy Sándor
párizsi magyar segédlelkész

MEGJELENT AZ ÚJ MAGYAR RITUÁLÉ

Az új magyar rituálé az egész országban 1962 december 2-án,
advent első vasárnapján lép életbe. A Szent István Társulat kiadásában
jelent meg, „Collectio Rituum” címmel. Alcíme „ad usum dioecesium
et parochiarum linguae hungaricae”. Az izléses és modern kiállítású könyv
a szertartások szövegét latin és magyar nyelven közli.

+

HIRDETÉS

Bad - Kreuzen -ben (Oskar Helmer Heim), a linzi egyházmegyében
egy magyar lelkészre lenne szükség. A Heim-ban idősebb emberek van-
nak. Magyar kb. ötven. Teljes ellátás és kellő fizetés mellett idősebb pa-
pok részére se lenne probléma az ottani teendők ellátása.

Érdeklődők írjanak a következő címre: Frdő. Mácsady István Wels. Sied-
lung 1001. Oberösterreich.

